

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Přírodovědecká fakulta

Katedra rozvojových a environmentálních studií

Barmská migrace se zaměřením na
situaci uprchlíků přesídlených do
České republiky

Diplomová práce

Olomouc

2017

Autor: Josef Pospíšil

Vedoucí práce: Lucie Macková, M.A.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma *Barmská migrace se zaměřením na situaci uprchlíků přesídlených do České republiky* vypracoval samostatně a všechny použité zdroje jsem uvedl v seznamu literatury.

Olomouc, 7. prosince 2017

Josef Pospíšil

Poděkování

Tímto bych rád poděkoval vedoucí mé práce Lucii Mackové, M.A. za vlídný přístup, cenné rady, připomínky a čas, který mi během psaní práce věnovala. Zároveň velký dík patří Sabe Soe a sociálním pracovnícím za poskytnuté informace a věnovaný čas. V poslední řadě bych chtěl poděkovat svým rodičům a prarodičům za neustálou podporu po dobu celého studia, která mi umožnila dostat se tam, kde teď jsem.

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
Přírodovědecká fakulta
Akademický rok: 2015/2016

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Josef POSPÍŠIL**
Osobní číslo: **R150354**
Studijní program: **N1301 Geografie**
Studijní obor: **Mezinárodní rozvojová studia**
Název tématu: **Barmská migrace se zaměřením na situaci uprchlíků
přesídlených do České republiky**
Zadávací katedra: **Katedra rozvojových a environmentálních studií**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Diplomová práce se zabývá nedobrovolnou barmskou migrací se zaměřením na uprchlíky přesídlené do České republiky. Cílem je analyzovat příčiny emigrace z Barmy a následně situaci uprchlíků v zemi, do které se stěhují. Budou identifikovány problémy a příležitosti, se kterými se potýkají v Barmě a cílové zemi. Záměrem práce bude dospět k ucelenému obrazu barmské migrace, práce s migranty v cílových zemích a jejich případné integrace do společnosti.

Rozsah grafických prací: **dle potřeby**
Rozsah pracovní zprávy: **20 - 25 tisíc slov**
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

Bosswick, Wolfgang and Friedrich Heckmann. 2006. Integration of migrants: Contribution of local and regional authorities. Dublin: European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions. Dostupné z <http://eurofound.europa.eu/sites/default/files/ef_files/pubdocs/2006/22/en/1/ef062>
Brettell, Caroline B. and James F. Hollifield. (ed.) 2015. Migration Theory: Talking Across Disciplines. London: Routledge.
Heather-Lyn Haley, Meredith Walsh, Nang H. Tin Maung, Clara P. Savage, Suzanne Cashman. 2014. Primary Prevention for Resettled Refugees from Burma: Where to Begin? Journal of Community Health. 39, 1-10.
Ministerstvo vnitra České republiky. 2008. Koncepce národního přesídlovacího programu a přesídlení skupiny barmských uprchlíků z Malajsie v rámci pilotního přesídlovacího programu. Dostupné z <<http://www.mvcr.cz/clanek/azyl-migrace-a-integrace-azyl.aspx?q=Y2hudW09Nw%3d%3d>>
United Nations High Commissioner for Refugees. Convention and Protocol Relating to the Status of Refugees. Dostupné z <<http://www.unhcr.org/3b66c2aa10.pdf>>

Vedoucí diplomové práce: **Lucie Macková, M.A.**
Katedra rozvojových a environmentálních studií

Datum zadání diplomové práce: **4. ledna 2016**
Termín odevzdání diplomové práce: **15. dubna 2017**

L.S.

prof. RNDr. Ivo Frébort, CSc., Ph.D.
děkan

doc. RNDr. Pavel Nováček, CSc.
vedoucí katedry

V Olomouci dne 26. ledna 2016

ABSTRAKT

Cílem této diplomové práce je analyzovat barmskou migraci s konečným zaměřením na uprchlíky přesídlené v České republice. Hlavními tématy práce jsou historické a současné důvody odchodu Barmánců ze země, jejich situace v zemích, kam prchají a programy přesídlení do třetích zemích. Důraz je kladen na životní podmínky uprchlíků a prostředí, ve kterém po odchodu z Barmy žijí. Po přečtení dokumentu získá čtenář přehled o základních charakteristikách nucené migrace, přesídlení, a také o průběhu emigrace z Barmy včetně fází života v uprchlických táborech a přesídlení osob.

Klíčová slova:

migrace, Barma, barmští uprchlíci, přesídlení do třetích zemí, programy přesídlení, přesídlení do České republiky

ABSTRACT

The aim of the master thesis is to analyze Burmese migration, ultimately focusing on refugees resettled to the Czech Republic. The main topics of the thesis are historical and contemporary causes of leaving Burma, the situation of refugees in countries they escape to and resettlement programs in third countries. The emphasis is put on living conditions of refugees and on environment they live in after leaving Burma. After reading this thesis, the reader will acquire general knowledge about basic characteristics of forced migration, resettlement, as well as the course of emigration from Burma, including stages of living in refugee camps and resettling of individuals.

Key words:

migration, Burma, Burmese refugees, resettlement to third countries, resettlement programs, resettlement to the Czech Republic

Obsah

SEZNAM ZKRATEK	9
ÚVOD.....	13
CÍLE A METODY PRÁCE	15
1 MIGRACE	17
1.1 Druhy migrace	20
1.2 Nucená migrace.....	24
1.2.1 Uprchlíctví a azyl	25
2 BARMA	31
2.1 Národnostní menšiny a náboženství v Barmě.....	31
2.2 Historické milníky Barmy.....	40
2.2.1 Anglo-barmské války	40
2.2.2 Období před dosažením nezávislosti	42
2.3 Republika Barmský svaz a vojenská vláda	44
2.4 Barma po roce 2010	49
3 CÍLOVÉ STÁTY BARMSKÝCH UPRCHLÍKŮ	52
3.1 Thajsko a uprchlické tábory	53
3.1.1 Situace v uprchlických táborech a pohraničních oblastech	53
3.1.2 Repatriace uprchlíků z Thajska.....	55
3.2 Malajsie	58
3.2.1 Situace uprchlíků v Malajsii.....	59
3.3 Bangladéš	61
4 PROGRAMY PŘESÍDLENÍ PRO BARMSKÉ UPRCHLÍKY	64
4.1 Spojené státy americké	65
4.1.1 Barmští uprchlíci ve Spojených státech amerických	66
4.2 Kanada.....	69
4.2.1 Barmští uprchlíci v Kanadě.....	71
4.3 Austrálie	73
4.3.1 Barmští uprchlíci v Austrálii.....	74
5 PŘESÍDLENÍ BARMÁNCŮ DO ČESKÉ REPUBLIKY	77
5.1 Koncepce národního přesídlovacího programu	77
5.1.1 Předodjezdová fáze programu	78
5.1.2 Transfer a přijetí na území	79

5.1.3 Popříjezdová fáze programu	79
5.2 Průběh přesídlení barmských uprchlíků.....	80
5.3 Situace a život Barmánců v České republice	82
ZÁVĚR	86
SEZNAM LITERATURY	88

SEZNAM ZKRATEK

AALCO	The Asian-African Legal Consultative Organization <i>(Asijsko-Africká poradní právní organizace)</i>
AHRDO	Arakan Human Rights and Development Organization <i>(Organizace pro lidská práva a rozvoj Arakanu)</i>
AMEP	Adult Migrant English Program <i>(Anglický program pro dospělé migranty)</i>
ASEAN	Association of Southeast Asian Nations <i>(Sdružení národů jihovýchodní Asie)</i>
BBC	British Broadcasting Corporation <i>(Britská vysílací společnost)</i>
BCP	Burma Center Prague <i>(Barmské centrum Praha)</i>
BP	Burma Partnership <i>(Barmské partnerství)</i>
BSPP	Burma Socialist Programme Party <i>(Strana barmského socialistického programu)</i>
BVOR	The Blended Visa Office-Referred Programme
CIA	Central Intelligence Agency <i>(Ústřední zpravodajská služba)</i>
CIC	Citizenship and Immigration Canada <i>(Ministerstvo občanství a přistěhovaleství Kanada)</i>
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
DHS	Department of Homeland Security <i>(Ministerstvo vnitřní bezpečnosti)</i>

DOS	Department of State <i>(Ministerstvo zahraničí)</i>
GARs	Government Assisted Refugees <i>(Vládně řízený program pro uprchlíky)</i>
HDP	Hrubý domácí produkt
ICMC	The International Catholic Migration Commission <i>(Mezinárodní katolická komise pro migraci)</i>
IDPs	Internally Displaced Persons <i>(Vnitřně vysídlené osoby)</i>
ILP	Immigration Loans Program <i>(Program imigračních půjček)</i>
IOM	International Organization for Migration <i>(Mezinárodní organizace pro migraci)</i>
KIA	Kachin Independence Army <i>(Armáda kačjinské nezávislosti)</i>
KIO	Kachin Independence Organization <i>(Organizace kačjinské nezávislosti)</i>
KNLA	Karen National Liberation Army <i>(Karenská národně-osvobozenecá armáda)</i>
KNU	Karen National Union <i>(Karenský národní svaz)</i>
MIMU	Myanmar Information Management Unit <i>(Myanmarský správní a informační útvar)</i>
MRG	Minority Rights Group <i>(Skupina za práva menšin)</i>
MVČR	Ministerstvo vnitra České republiky
MZV	Ministerstvo zahraničních věcí

NLD	National League for Democracy <i>(Národní liga pro demokracii)</i>
NNO	Nevládní nezisková organizace
OAMP	Odbor azylové a migrační politiky
OSN	Organizace spojených národů
POEA	Philippine Overseas Employment Administration <i>(Filipínský úřad pro pracovní příležitosti v zahraničí)</i>
PSF	Peace Support Fund <i>(Fond na podporu míru)</i>
PSRs	Privately Sponsored Refugees <i>(Soukromé sponzorství uprchlíků)</i>
RAP	Resettlement Assistance Program <i>(Asistenční program přesídlení)</i>
SHP	The Special Humanitarian Programme <i>(Speciální humanitární program)</i>
SHRF	Shan Human Rights Foundation <i>(Šanská nadace pro lidská práva)</i>
SLORC	State Law and Order Restoration Council <i>(Státní rada pro obnovení zákonnosti a pořádku)</i>
SPDC	State Peace and Development Council <i>(Rada pro státní mír a rozvoj)</i>
SUZ	Správa uprchlických zařízení
SWAN	Shan Women's Action Network <i>(Akční síť šanských žen)</i>
TBC	The Border Consortium <i>(Pohraniční sdružení)</i>

UNDP	United Nations Development Programme <i>(Rozvojový program OSN)</i>
UNHCR	United Nations High Commissioner for Refugees <i>(Úřad vysokého komisaře OSN pro uprchlíky)</i>
UNICEF	United Nations Children's Fund <i>(Dětský fond Organizace spojených národů)</i>
UNODC	United Nations Office on Drugs and Crime <i>(Úřad OSN pro drogy a kriminalitu)</i>
USA	United States of America <i>(Spojené státy americké)</i>
USAID-PLE	United States Agency for International Development-Project for Local Empowerment <i>(Agentura Spojených států amerických pro mezinárodní rozvoj- Místní podpůrný projekt)</i>
USD	United States Dollar <i>(americký dolar)</i>

ÚVOD

Barma je zemí, která se od počátku svého vzniku potýká s vnitřními konflikty. Velký podíl na tom má skutečnost, že na území Barmy žije více než 130 národnostních menšin s vlastní kulturou, tradicemi a jazykem. Kořeny nenávistného vztahu mezi majoritním etnikem Barmánců a národnostními menšinami leží podle mnoha odborníků v období kolonizace Britským impériem (Bečka, 2007; Kramer, 2013; Walton, 2008), ale svalovat odpovědnost za aktuální dění v zemi na více než 100 let staré události také není řešením. V současnosti je Barma pravděpodobně zemí, na jejímž území probíhá nejdéle trvající občanská válka v novodobé historii. Ačkoliv některé zdroje uvádějí, že občanská válka skončila v momentě uzavření mírových dohod o složení zbraní s rebelskými skupinami (Kramer, 2013), současné dění v Barmě ukazuje, že občanská válka stále trvá. Politický režim, ekonomická situace, diskriminace, pronásledování a občanská válka jsou hlavními důvody pro stálý exodus lidí z Barmy do okolních států.

Hlavním tématem této diplomové práce je analýza migrace uprchlíků z Barmy. Historické migrační vlny byly spojeny s významnými událostmi v zemi a zabývá se jimi druhá kapitola. V současnosti emigrace z Barmy určitým způsobem kopíruje zejména politickou a vojenskou situaci v zemi, která se v posledních 20 letech velice rychle mění. V některých obdobích relativního klidu se počet uprchlíků nenavýšuje, což se však v průběhu pouhých několika měsíců může změnit. Jasným příkladem je situace v Arakanském státě po událostech v létě 2017.

Práce je rozdělena do pěti kapitol. V první kapitole je přiblížena problematika migrace na obecné úrovni. Popsány jsou základní definice, termíny a druhy migrace a jejich specifika. Větší prostor je věnován nucené migraci, a to z důvodu relevance pro další průběh práce. V této kapitole, stejně jako v průběhu celé práce, je snaha o poskytnutí vybraných kritických názorů a pohledů na diskutovanou tematiku s cílem poukázat na sporné aspekty a rysy.

Druhá kapitola je zaměřena na Barmu. Zprvu popisuje hlavní etnika přítomné v zemi, dále historickou situaci v Barmě a následně se zaměřuje na současné události a dění. Kde je to možné, je snaha o zdůraznění souvislostí mezi událostmi a migrací.

Třetí kapitola se liší svou strukturou. Dle dostupných dat jsou vybrány hlavní cílové státy barmských migrantů a každému je věnována speciální podkapitola. Záměrem je

nejprve analyzovat statistická data uprchlíků v dané zemi a vzápětí se zaměřit na prostředí, ve které žijí. Identifikací jejich životní situace v zemích, do kterých přechází, je možné získat ucelenější obraz o průběhu jejich migrace.

Čtvrtá kapitola se svou strukturou podobá té třetí a přímo na ni navazuje. V této kapitole jsou prezentovány státy, které se největší mírou podílí na přesídlování barmských uprchlíků. Nejprve jsou u daného státu dle dostupných informací uvedena statistická data uprchlíků a následně je pozornost věnována životu uprchlíků v jednotlivých státech a problematice integrace do jejich společnosti.

Pátá kapitola se věnuje přesídlení barmských uprchlíků do České republiky. V úvodu jsou představeny specifické kroky a aspekty spojené s přesídlením uprchlíků a následně je věnován prostor životu Barmánců v ČR a jejich osobním zkušenostem.

CÍLE A METODY PRÁCE

Cílem této diplomové práce je analyzovat barmskou migraci a problematiku s ní spojenou. Důraz je kladen na obecné zákonitosti a definice fenoménu migrace a následně postupnou specifikaci až k barmským migrantům přesídleným do České republiky. Z hlediska situace Barmy existuje mnoho důvodů, kvůli kterým lidé emigrovali a stále emigrují, proto práce obsahuje kapitolu zaměřující se na události, které se v Barmě odehrály v novodobé historii a které umožňují hlubší pochopení těchto důvodů. Diplomová práce se bude snažit odpovědět na následující otázky:

- *Jaké jsou historické důvody k emigraci z Barmy?*
- *Jaké jsou současné důvody k emigraci z Barmy?*
- *Které státy jsou Barmánci využívány jako cílové? Jakým podmínkám v těchto státech čelí?*
- *Které státy se podílí na přesídlení barmských uprchlíků?*
- *Jak proběhlo přesídlení barmských uprchlíků do České republiky?*

Nejvyužívanějšími metodami v diplomové práci jsou rešerše a kompilace sekundárních dat. Ve snaze blíže zkoumat situaci barmských uprchlíků v České republice bylo záměrem práce provést osobní rozhovory s vybranými barmskými rodinami. Tento záměr však nemohl být zrealizován z několika důvodů. Některé osoby již v době vzniku práce opustily Českou republiku a rozhovor s nimi tak nebyl možný. U osob, které stále žijí v ČR, neproběhl rozhovor z etických důvodů, některé osoby rozhovor odmítly. Práce je tak doplněna o informace z rozhovorů se sociálními pracovníci, jejichž přáním bylo zachovat anonymitu. Dva z rozhovorů proběhly osobně, jeden po telefonu. Rozhovory byly polostrukturované a trvaly v průměru tři čtvrtě hodiny.

Nejvyužívanějšími zdroji pro vypracování diplomové práce byly odborné články z vědeckých časopisů doplněné online zpravodajstvím. Použito bylo také několik knižních zdrojů a dokumentárních videí. Posledním zdrojem informací byla osobní, telefonická a emailová komunikace.

Státy, které se objevují ve třetí a čtvrté kapitole, byly vybrány podle stejného kritéria, kterým je počet barmských uprchlíků v daných státech. Pro účely práce byly vybrány tři státy, do nichž prchá nejvíce Barmánců (třetí kapitola) a tři státy, do nichž bylo v posledních letech přesídleno nejvíce Barmánců (čtvrtá kapitola). Jednotlivé

případy barmských uprchlíků v ČR objevující se v poslední kapitole byly vybrány na základě pozitivních i negativních zkušeností uprchlíků. Za limit diplomové práce považuji nedostatek primárních i sekundárních dat k hlubšímu zpracování páté kapitoly. Nicméně dostupná data byla ověřena z více zdrojů, díky čemuž je považuji za věrohodná.

1 MIGRACE

Migrace je v současné době velice diskutované téma. Podle *United Nations Population Division* je na světě bezmála 244 milionů migrantů, tedy lidí, kteří žijí v jiné zemi, než v které se narodili. Počet migrantů se více než ztrojnásobil od roku 1965 (75 milionů) a více než zdvojnásobil v porovnání s rokem 1985 (105 milionů). Je třeba ale připomenout, že v tomto časovém rozmezí stejně, ne-li rychleji, rostla celková světová populace, což ve výsledku znamená, že se procentuální počet migrujících lidí stále pohybuje kolem 3 % světové populace (United Nations Population Division, 2015). Přesto, že se objem migrantů v relativních číslech v podstatě nemění, je migrace jedním z nejsledovanějších témat, obzvláště díky velké politické a mediální pozornosti, kterou za poslední roky získala. Castles et al. (2014) na vybraných příkladech ukazuje, jakým způsobem v moderním světě zasahuje migrace do politiky. Pro-imigrační politiky stran i jednotlivců jsou samozřejmě následovány podporou těchto subjektů ze stran imigrantů samotných, jako tomu bylo například v prezidentských volbách v USA v roce 2012. Barrack Obama tak získal většinu hlasů hispánské populace, a i díky tomu volby vyhrál. Právý opak byl k vidění v následujících amerických prezidentských volbách, kde zvítězil Donald Trump se svou silně anti-imigrační kampaní. Zejména v Západních zemích je tudíž pohled na migraci v programech politických stran a jednotlivců klíčový. Imigrace s sebou přináší značné rozdělení společnosti. Na jednu stranu často vznikají organizace a hnutí na pomoc imigrantům, na druhou stranu také vznikají silně pravicová hnutí, která stále získávají na podpoře. Za extrémní příklad lze považovat teroristické útoky Anderse Breivika v roce 2011, při nichž zemřelo více než 70 lidí a za které dostal trest, který lze prodloužit až na doživotí. Z tohoto příkladu je zřejmé, že migrace ovlivňuje nejen politiku, ale samotnou společnost v cílové zemi migrantů.

První odstavec kapitoly ilustruje na jednoznačných příkladech to, co je všeobecně známo a médií denně vysíláno, a sice že migrace má nesporný vliv na cílové země, a to i na ty nejnávštěnější, jako jsou USA nebo země Evropské Unie. Pozornost, která je fenoménu migrace věnována, je tedy naprosto oprávněná. Avšak zatímco pohyb osob z méně vyspělých zemí do vyspělých byl v minulosti ten, který jasně převládá, v současném globalizovaném světě už to není tak jednoznačné, jelikož polovina

světového objemu migrace probíhá mezi zeměmi globálního Jihu¹ (Rath, Shaw, 2007). Otázkou tedy je, pokud dokáží migrační proudy ovlivnit nejvyspělejší země světa, jakým způsobem ovlivňují život v zemích rozvojových. Mezi nejznámější dopady mezinárodní migrace na vysílající země patří remitence a tzv. *brain drain*.

Remitence neboli finanční obnosy zasílané migranty z cílových zemí zpět do země původu, se dají považovat za pozitivní dopad mezinárodní migrace (Castles et al. 2014). Příkladem země, která je do jisté míry na remitencích závislá, jsou Filipíny. V roce 2010 se odhadoval celkový obnos remitencí² poslaných do země na 33 miliard USD, což činilo 16 % HDP Filipín. Tyto finanční toky na Filipínách pomáhají snižovat chudobu místních obyvatel, podporují spotřebu a snižují náchylnost země na regionální ekonomické krize. Na Filipínách dokonce funguje státně řízená instituce, POEA (*Philippines Overseas Employment Administration*), která eviduje osoby hledající práci za hranicemi a poskytuje jim administrativní podporu, poradenství a kontakty na potenciální zaměstnavatele. V tomto směru můžeme označit emigraci Filipínců za součást rozvojové strategie země. Přesto, že jsou remitence obecně považovány za pozitivní aspekt migrace, ani v tomto případě není toto označení jednoznačné. Odpůrci tohoto názoru uvádějí, že remitence přispívají ke zvyšování nerovností v zemi, anebo mohou podpořit výskyt holandské nemoci³ (Wiley, 2012).

Za negativní dopad mezinárodní migrace se často uvádí *brain drain*. Toto označení se vztahuje k odlivu kvalitní a vzdělané pracovní síly. Lidé, kteří opouštějí země svého původu, jsou většinou lidé, kteří jsou schopni uhradit náklady spojené s cestováním do jiné země, nejsou tudíž členové nejchudší populace. Ať už jsou to lidé vzdělaní, nebo nějakým způsobem finančně zajištění, jejich odchod pro zemi znamená ztrátu kvalitních pracovníků a potenciálních aktérů rozvoje. Tento fenomén je do jisté míry kompenzován právě remitencema, rozhodně se ale navzájem nevyrovnávají. Pro samotný rozvoj země by bylo efektivnější, kdyby takové pracovníky byla schopna zaměstnat a uplatnit v rámci domácích pracovních pozic. Na druhou stranu je pochopitelné, že pokud

¹ Za země globálního Jihu jsou považovány země rozvojové (*developing countries*). V anglické literatuře se tento pohyb osob označuje za *South-to-South movement*.

² Celkovou hodnotu remitencí je problematické určit, jelikož se skládá z formálních a neformálních toků a zejména tok neformální lze pouze odhadovat.

³ Holandská nemoc bývá často spojována se zisky z těžby přírodních zdrojů a následným zhodnocením domácí měny v důsledku vývozu těchto zdrojů. V případě Filipín se jedná o zhodnocení domácí měny v důsledku přítoku zahraničních finančních zdrojů (remitencí). Zhodnocení měny je nevýhodné z důvodu zdražení exportních surovin, což snižuje jejich konkurenceschopnost na globálním trhu.

tyto pracovní pozice k dispozici nejsou, nebo jsou velmi špatně finančně ohodnocené, kvalifikovaní lidé zemi v osobním zájmu opouštějí (Castles et al., 2014, Wiley, 2012).

Poněkud složitější je určit, jaký dopad má migrace na méně rozvinuté přijímající země. Existuje mnoho akademických prací, které se zabývají imigrací v Evropě nebo USA, ale odborných článků, zkoumajících komplexní dopady imigrace na lidský rozvoj v rozvojových zemích je nedostatek. Přesto je obecně známo, že lidé migrující do rozvojových zemí se z drtivé většiny usazují ve městech. Jinak tomu není ani při imigraci do vyspělých zemí, problémem v rozvojových zemích však je, že velká města už i bez imigrantů čelí velkému přelidnění a rychlému populačnímu růstu. „Téměř celý populační přírůstek se v následujících 50 letech uskuteční v městech rozvojových zemí...“ (Kent, Haub, 2005, s. 12). Z tohoto důvodu znamená příliv migrantů prohloubení problémů v urbánních oblastech, což nevyhnutelně souvisí s úrovní lidského rozvoje. Problém, kdy urbanizace roste rychleji než ekonomický rozvoj, je v rozvojových zemích běžný. V tomto případě populační růst překonává schopnost absorpce a přizpůsobení se domácí ekonomiky a společnosti, což v důsledku vede k nedostatečnému počtu pracovních míst, nezaměstnanosti a rozkvětu neformálního ekonomického sektoru (Sanderson, 2010).

S nárůstem městského obyvatelstva přímo souvisí i rostoucí počet a velikost slumů. Převážná většina slumů se rozkládá na okrajích velkých, milionových měst a v drtivé většině nabízí jen velmi omezený nebo žádný přístup k základním službám, jako jsou nezávadná pitná voda nebo elektřina. V prostředí, kde je nezávadná voda vzácná a hygienické podmínky nejsou adekvátní, se mnohem snáze šíří běžné nemoci, proto jsou slumy spojeny s mnoha zdravotními riziky. Životní podmínky pro obyvatele slumů jsou tedy mnohem obtížnější, než je v městských oblastech zvykem (Jorgensen, Rice, 2016). Je zřejmé, že fakta zde diskutovaná nejsou přímým následkem mezinárodní migrace. V porovnání s vnitrostátní migrací a obecně s realitou, že většina rozvojových zemí ještě neukončila demografický přechod a má tudíž vysoký přirozený přírůstek, je efekt mezinárodní migrace na rostoucí městskou populaci malý. Na druhou stranu nelze zapřít, že s postupem času se zvyšuje. Zaprvé proto, že počet migrantů stále narůstá, zadruhé proto, že již usedlí migranti zakládají ve své nové zemi rodiny a dále tak navyšují populaci. Ve výsledku rozhodně není vliv mezinárodní migrace na lidský rozvoj v cílových zemích zanedbatelný (Sanderson, 2010).

Úvod první kapitoly naznačuje, že dopady migrace v cílových i vysílajících zemích jsou různorodé. Obzvláště v rozvojových zemích, které jsou citlivé na jakékoliv změny,

hraje migrace velkou roli. Ačkoliv v úvodu již ledacos zaznělo, domnívám se, že pro další průběh práce je nezbytné definovat si stručně různé typy migrace a další termíny, které s ní souvisí. Větší pozornost je věnována nucené migraci, která je s barskou migrací často úzce spjatá.

1.1 Druhy migrace

Na migraci lze pohlížet ze dvou základních úhlů pohledu, a to z pohledu časového a pohledu prostorového. Z pohledu časového rámce lze rozlišit migraci dočasnou a trvalou nebo krátkodobou a dlouhodobou a z hlediska prostorového migraci vnitřní a mezinárodní. K tomuto základnímu rozdělení jsou vzhledem k tématu a cílům práce diskutovány další dvě rozdělení, a to na migraci dobrovolnou a nucenou a migraci legální a neregulární (King, 2012).

Dle časového rámce je dělení migrace velice intuitivní a logické. Hranice pro oddělení krátkodobé migrace nebo mobility, jakou je například turismus, a dočasné migrace je většinou uváděn ze statistických důvodů 1 rok. U dočasné migrace, která by měla končit návratem do země původu, se setkáváme s širokým spektrem variací. Je rozdíl, zda má člověk smlouvu na 1 rok v zahraničí, nebo tam žije 5, 10 let, nebo v cílové zemi nakonec získá občanství a z dočasné migrace se stane trvalá. V případě, kdy se lidé po určité době vrací do své země, je tento pohyb nazýván reemigrace. Reemigrace je tedy součástí dočasné migrace. Situace, kdy se trvalí migranti vrací na nějaký čas do země, z které pochází, již potom většinou spadá do kategorie turismu. Problém s jasným určením typu migrace nastává v případech, kdy lidé migrují do cílové země přes země jiné, takzvané transitní země. Je poměrně běžné, že je pohyb migrantů v takových zemích zpomalen nebo v zemi dokonce uvíznou na delší časové období. Tyto komplikace činí hranice mezi časovými rozděleními migrace problematické. V rámci současné migrační vlny do Evropy bychom za transitní země mohli označit například Turecko nebo Libyi (King, 2012).

Co se týče prostorového hlediska, od začátku nového milénia si společnost začala stále více pod pojmem migrace představovat migraci mezi dvěma státy, tedy migraci mezinárodní. Největší počet lidí ale nemigruje z rozvojových do rozvinutých zemí, dokonce ani z jedné země do druhé, nejvíce lidí se přemísťuje uvnitř států. Přesný počet vnitřních migrantů je v podstatě nemožné zjistit, neexistuje dostatek dat ani způsobů

evidence, které by dokázaly sledovat vnitřní migraci a spolehlivě a přesně ji číselně vyjádřit. Dostupná data jsou proto jen odhady. V roce 2009 se o takový odhad vnitřních migrantů pokusil UNDP (*United Nations Development Programme*) a výsledkem bylo přibližně 740 milionů migrantů na světě (UNDP, 2009). V porovnání s počtem mezinárodních migrantů (244 milionů) je předchozí výsledek více než trojnásobný, a protože je to odhad z roku 2009, lze předpokládat, že v současnosti je tento rozdíl ještě větší. Pro další srovnání se nabízí oficiální plány Číny přemístit v následujících dvou až třech desetiletích přibližně 340 milionů venkovského obyvatelstva do měst. To by znamenalo, že samotná migrace uvnitř Číny by předčila celkovou mezinárodní migraci. Přitom vzdálenost nehraje v tomto prostorovém rozdělení migrace žádnou roli. Vnitřní migranti často zdolávají mnohem větší vzdálenosti, aby se dostali do cíle své cesty, než je tomu v případě migrantů mezinárodních. Jako extrémní příklad může sloužit 10 km mezistátní přejezd z Ženevy do Francie a přibližně 4000 km cesta z New Yorku do Kalifornie v rámci USA. Je třeba uvést, že samotné rozdělení na mezinárodní a vnitřní migraci nemusí být jednoznačným a může se překrývat. Ukázkovým příkladem je region Evropské Unie, kde se prostřednictvím Schengenského prostoru velice zjednodušila migrace mezi státy. Migraci například z Francie do Itálie je tedy možné vnímat jako mezinárodní v rámci dvou států, ale taky jako vnitřní v rámci Evropské Unie. Samotné hranice států také nejsou tak neměnné, jak je společnost vnímá. Historie zaznamenala již několik případů, kdy se z vnitřní migrace stala mezinárodní, a to konkrétně při rozpadu Sovětského svazu nebo Jugoslávie. Tyto změny hranic znamenaly pro spoustu obyvatel nečekané komplikace, jelikož se ze spousty z nich stala součást minority v cizí zemi.

Prostorové druhy migrace se často objevují jako navzájem se doplňující. Jsou případy, kdy lidé cestují přímo z bodu A do cílového bodu B, ale jsou také případy, kdy mezinárodní migraci předchází migrace vnitřní a naopak. Taková migrace v krocích většinou probíhá z venkova do měst v zemi původu a až potom přes hranice do města v cílové zemi. Pravděpodobně je to způsob, jak se adaptovat na městský styl života před opuštěním země a zároveň si na následující cestu do zahraničí vydělat peníze, kterých většinou venkované nemají dostatek na to, aby ze země odjeli. Existují další spojení a podobnosti mezi vnitřní a mezinárodní migrací. Mezi ně se řadí například důvody, kvůli kterým lidé migrují. Ačkoliv to na první pohled nemusí být zřejmé, důvody pro vnitřní i mezinárodní migraci jsou většinou stejné nebo podobné⁴. Z tohoto pohledu by se daly

⁴ Převládajícím důvodem pro migraci je důvod ekonomický. Lidé se stěhují se záměrem získat lepší pracovní místa a zvýšit svůj příjem.

tyto dva různé druhy migrace považovat za jeden a rozdíl mezinárodního a vnitřního pohybu považovat pouze za konkurující si strategie v rámci možností migrace, jejichž volba záleží výhradně na lidech. Na druhou stranu je potřeba zachovat rozdíl mezi mezinárodní migrací a vnitřní migrací proto, že vstupem do jiného státu vstupuje migrant do prostředí s jiným legislativním a politickým systémem, podle kterého přizpůsobuje své jednání, což v případě vnitřní migrace není nutné. Dalším rozdílem, který stojí za zmínku, je jazyková a kulturní bariéra, která je s přechodem hranic často spojená. Avšak tyto bariéry jsou v mnoha případech přítomny ve větší míře uvnitř státu než za hranicemi.⁵ Není to tedy problém spojený výhradně s mezinárodní migrací (King, Skeldon, 2010).

Dělení migrace na legální a neregulérní je na první pohled jednoznačné. Legální migranti jsou cílovou zemí oficiálně přijati, jejich pobyt na území státu je schválen a mohou se tedy bez problému legálně v zemi pohybovat, pracovat a odvádět daně. Na druhou stranu migranti neregulérní se do země nedostali oficiální cestou, a tudíž je jejich pobyt na území státu ohrožen vyhoštěním. Reálná situace je ale poněkud složitější, protože obzvláště země, které se potýkají s mnoha neregulérními migranty, jejich pobyt legalizují prostřednictvím různých programů pro regularizaci. V regionu Evropské Unie jsou to zejména jižní státy jako Španělsko, Itálie nebo Řecko. Naopak legální migranti se snadno mohou stát nelegálními poté, co jim vyprší povolení na pobyt, anebo kvůli dlouhotrvajícímu procesu na jeho obnovení (King 2012). Navzdory mnoha prohlášením vlád Evropské Unie ohledně snah a zpřísnění kontrol proti nelegální migraci, tento pro mnohé státy nevídaný pohyb lidí do zemí Evropské Unie pokračuje. Ambrosini (2011) na příkladu Itálie uvádí důvody, kvůli kterým se tento pohyb migrantů nezastavuje. Prvním a hlavním důvodem je důvod ekonomický. Vyspělejší pracovní trh láká imigranty vyššími výdělky a vyšší životní úrovní, avšak nejsou to pouze imigranti, kteří z této situace profitují. Někteří odborníci se domnívají, že trhy jsou vědomě nastaveny tak, aby přitahovaly nelegální migranty, kteří nemají v zemi žádná práva, jsou flexibilní a lehce zneužitelní. Podle zastánců tohoto názoru vlády zemí záměrně udržují tento stav tak, aby přicházela pracovní síla, která není nijak právně chráněna. Dalším důvodem jsou tzv. sítě (*networks*), které když se ustálí, fungují jako přitažlivá síla pro ostatní migranty nejen ze stejné země původu.

Obzvláště atraktivní pro nelegální migranty je práce v domácnosti. Tento fakt je nejzřetelnější u jižních zemí Evropské Unie, což ale neznamená, že platí jen pro ně.

⁵ V Indii, která je kulturně a národnostně velmi bohatá, existuje 14 oficiálních jazyků a odhaduje se, že až ke 2 tisícům dialektů (CIA, 2017a).

Aplikovatelný je ve větší či menší míře na všechny vyspělé cílové země. Pro migranty, kteří nemají dokumenty opravňující je k pobytu, nemohou se tedy svobodně pohybovat v dané zemi a hledat si v ní práci, je vyhovující práce v domácnostech, protože jim poskytuje čtyři nutnosti. Tyto nutnosti jsou bezpečný úkryt, práce, možnost šetřit peníze a ochrana před policejními kontrolami. V posledních letech se v Evropě stále zvyšuje podíl obyvatelstva v důchodovém věku a kombinace nedostatečných sociálních služeb a vysokých cen zařízení pro obyvatele v důchodovém věku v podstatě podporuje zaměstnávání nelegálních migrantů jako pečovatелů o staré lidi a domácnosti. Potřeba najmout pečovatele navíc většinou vzniká znenadání a je okamžitá. Ve vyspělých zemích není dostatek pracovní síly, aby se uspokojila zvyšující se poptávka po pracovních místech pečovatелů v domácnostech. Migranti jsou tedy logickou volbou, a protože se předpokládá okamžitý nástup, čekat na zdlouhavý proces legalizace pracovní síly je nemyslitelné. Pro samotné imigranty je to těžká situace, jsou odloučeni od své rodiny a nemohou se bezstarostně vrátit nebo navštívit příbuzné ve své zemi, protože by riskovali, že už se zpět do cílové země nedostanou. Zůstávají tedy a vykonávají práci v domácnosti tak dlouho, dokud se jim nenaskytne možnost legalizace jejich pobytu. Po získání povolení se většina migrantů odstěhuje z domova, kde pracovali a snaží se již legálně získat jinou práci. To ovšem podporuje další nelegální migraci, jelikož pracovní místo v domácnosti je třeba znovu zaplnit. Důležitých složek procesu, které umožňují nelegálním migrantům zůstat v zemi, je mnoho. Mezi nejdůležitější se řadí sítě, které migrantům značně ulehčují celou situaci. Jsou důležitým faktorem při hledání práce, ubytování, nebo také jednoduše pro poskytování informací. Jedná se o kontakty s lidmi, kteří již do země imigrovali a zakládají v ní rodiny a komunity. Funkční sítě snižují celkové náklady pozdějších migrantů, a proto mají veliký vliv na rozhodování se, zdali a kam migrovat (Dolfin, Genicot, 2006). Dále sem lze paradoxně zařadit represivní aparát zemí, který by měl bránit přílivu nelegálních migrantů, avšak jeho neefektivita migranty spíše povzbuzuje. Díky tomu mohou migranti vstoupit do země a čekat na příležitost, kdy se jejich pobyt pomocí programů regularizace stane legální (Ambrosini, 2011). Nehledě na to, že nelegální migranti bývají často nepostradatelní pro cílové země v sektorech, jako je stavebnictví nebo právě práce v domácnostech, bývají označováni v rétorice politiků za příčinu problémů, které se v zemi objeví. V Malajsii, například, jsou označováni za kriminální hrozbu nebo za příčinu zpomalení ekonomického růstu, zatímco v Dubaji se často využívá nedostatku jejich práv a bývají vykořisťováni a zneužíváni. Zajímavým faktem je, že ilegálnost stoupala se zpřísnujícími se předpisy a evidencí migrace

v průběhu 20. století. Z přirozených toků migrace, které byly dříve normální, se stala migrace neregulární zásluhou zvýšených kontrolních opatření (Castles et al., 2014).

1.2 Nucená migrace

Definice konceptu nucené migrace je pravděpodobně ta nejproblematictější. Rozdíly mezi dobrovolnou a nucenou formou migrace bývají vnímány jako dva protipóly, ale ve skutečnosti je tento pohled příliš zjednodušený a neodráží reálnou situaci migrujících lidí. Nucená migrace je často chápána v příliš úzkém smyslu, kdy lidé nemají jinou možnost než odejít ze země. Jejich další pobyt by totiž znamenal riskování vlastního života. Avšak jak se někteří odborníci shodují, tento pohled na nucenou migraci je příliš zjednodušený a opomíjí celou řadu situací, ve kterých mají sice lidé jinou možnost než odejít, což ale neznamená, že odcházejí zcela dobrovolně (Bartram, 2015, King, 2012, Turton, 2003). Turton (2003) zachází až tak daleko, že diskutuje samotný význam slova „nucený“ a jeho implikace. V podstatě říká, že žádná migrace nemůže být nucená, protože vždy obsahuje alespoň nějakou úroveň individuálního lidského rozhodnutí. Dále argumentuje, že slovo „nucený“ implikuje nelidskost, tedy že lidé nemají vůbec žádnou možnost volby, jsou obětmi okolností a pouze se nechávají unášet proudem. Tento přístup umožňuje státům a vládám těchto států jednat s takovými migranty ne jako s individuálními lidskými bytostmi s jedinečnými příběhy, ale jako s masou anonymních přistěhovalců. Dle Turtona je zřejmě termín „nucená migrace“ ten nejlepší, který lze k označení této reálné situace použít, ale je nutné být si vědom nedostatků a nepřesností, které s sebou toto označení přináší.

Nucená migrace tedy neznamená, že lidé nemají vůbec žádnou volbu, ale že si ve většině případů odchod ze země zvolili. Proto se za nucenou migraci označuje situace, kdy lidé mají možnost zůstat v zemi za předpokladu, že se podřídí možnostem v dané zemi, které vážným způsobem porušují lidská práva. Stejně tak možnosti, jak se vyhnout hladomoru, je přijmout degradující, velice náročnou a vykořisťující práci, která povede k výdělku, který zajistí alespoň ty nejzákladnější lidské potřeby. Taková migrace je bezesporu správně označována jako nucená, přestože lidé určitou alternativu v drtivé většině případů mají. Spíše, než stavět dobrovolnou a nucenou migraci jako dvě rozdílné možnosti, využívá se v tomto případě pomyslné kontinuum s těmito dvěma pojmy na jeho koncích. S pomocí kontinua lze pozorovat, že i migrace, která se označuje za dobrovolnou

s sebou nese aspekty migrace nucené. Pokud se člověk rozhodne emigrovat ze země, kde je velmi špatná ekonomická situace a vysoká nezaměstnanost, jak takovou migraci označit? Tato osoba není terčem persekuce ze strany vlády, neprchá před efekty přírodní katastrofy ani není obětí válečného konfliktu, přesto je určitým způsobem donucena zemi opustit, protože možnosti, které v zemi existují, nepovažuje za schůdné. I když tato migrace není nedobrovolná, je třeba ji v širším pojetí nucené migrace jako nucenou chápat. V rámci širšího pojetí nucené migrace lze hovořit o pojmu „odmítnuté alternativy“ (*rejected alternatives*), dle kterého není migrace nucená pouze pokud chybí jakékoliv alternativy, ale také když chybí obstojné alternativy k migraci. Dalo by se tedy říci, že aby byla migrace označena za dobrovolnou, musí být ve vysílající zemi splněna podmínka dostatku, tedy že dostupné alternativy k migraci musejí být kvalitní. Avšak tento koncept naráží na velice subjektivní pohled na významy slov jako je „dostatek“ nebo „kvalita“, které se nedají měřit ani nijak objektivně posoudit (Bartram, 2015). Existuje tedy mnoho důvodů a aspektů, kvůli kterým je dělení migrace na nucenou a dobrovolnou problematické, nejednoznačné a v mnoha případech se překrývá. Konečně jak Turton (2003), tak Bartram (2015) navrhuji dívat se na nucenou migraci z pohledu cílových zemí, a to konkrétně na jejich postoj vůči této specifické skupině migrantů. Je otázkou, jaké povinnosti, pokud vůbec nějaké, s sebou přináší nucená migraci pro cílové země a jak se mají v tomto ohledu zachovat. Dle Turtona je tato skupina migrantů specifická tím, že od cílových zemí přímo očekává či vyžaduje určitá práva a podmínky. Zde je na místě ptát se, kdo jsme a co to znamená být člověkem, jaké jsou morální povinnosti každého z nás a mít tyto morální otázky na paměti při vytváření imigračních politik.

1.2.1 Uprchlíctví a azyl

Nucená migrace je z hlediska světových dějin pojem, který se začal používat nedávno. V roce 1951 byla podepsána na půdě Organizace spojených národů Úmluva o právním postavení uprchlíků (Ženevská úmluva o uprchlících). Tato multilaterální dohoda je do současnosti standardem při hodnocení situace a postavení uprchlíků. Definuje, kdo je uprchlík, jeho práva, povinnosti, a také podmínky, za kterých je možné udělit těmto osobám azyl v zemi, do které prchají. V roce 1967 byl schválen a podepsán Protokol k Úmluvě o právním postavení uprchlíků, který měl za úkol Úmluvu doplnit a rozšířit (UNHCR, 2010).

Úmluva obsahuje celkem 46 článků a Protokol dalších 11, cílem této práce není podrobně analyzovat jednotlivé články a jejich aplikaci v praxi, avšak domnívám se, že pro její další průběh je vhodné věnovat pozornost alespoň článkům, které definují uprchlíka a základní práva a povinnosti jak uprchlíka, tak zemí, které jej přijímají.

1.2.1.1 Úmluva o právním postavení uprchlíků

Protože Úmluva o právním postavení uprchlíků reagovala na události, které jejímu podpisu předcházely, což byla zejména 2. světová válka, objevují se v ní části, které na tyto události odkazují. Přesto je definice dodnes oficiálně uznávaná a je validní na mezinárodní úrovni. Dle Článku 1 Úmluvy je uprchlíkem každá osoba, která „...v důsledku událostí, které nastaly před 1. lednem 1951, se nachází mimo svou vlast a má oprávněné obavy před pronásledováním z důvodů rasových, náboženských, nebo národnostních nebo z důvodu příslušnosti k určitým společenským vrstvám nebo i zastávání určitých politických názorů, je neschopna přijmout, nebo vzhledem ke shora uvedeným obavám, odmítá ochranu své vlasti; totéž platí pro osobu bez státní příslušnosti nacházející se mimo zemi svého dosavadního pobytu následkem shora zmíněných událostí, a která vzhledem ke shora uvedeným obavám se tam nechce nebo nemůže vrátit.“ (UNHCR, 2010, 14). Dále je zde uvedeno (článek 1 C.), za jakých podmínek osoba přestává být uprchlíkem, ztrácí tedy statut uprchlíka a všechny práva s ním spojené. Do této kategorie se řadí 5 důvodů, kterými jsou:

- Osoba se dobrovolně rozhodne znovu postavit pod ochranu země své státní příslušnosti
- Potom, co osoba ztratila státní příslušnost znovu ji dobrovolně nabyla
- Osoba nabyla novou státní příslušnost a nachází již pod ochranou země své nové státní příslušnosti
- Osoba se dobrovolně znovu usadila v zemi, kterou opustila, nebo do které se nevrátila z obav před pronásledováním
- Osoba nemůže dále odmítat ochranu země své státní příslušnosti, protože okolnosti, pro které byla uznána uprchlíkem, již neexistují

Poslední část článku 1 (1 F.) stanovuje podmínky, které znemožňují dané osobě získat statut uprchlíka. Osoba, která tyto podmínky splní, nemá nárok na práva plynoucí

z uprchlického statutu. Ustanovení Úmluvy se nevztahují na žádnou osobu, o níž jsou vážné důvody se domnívat, že:

- se dopustila zločinu proti míru, lidskosti nebo válečného zločinu, a to ve smyslu mezinárodních ustanovení o těchto zločinech
- se dopustila vážného nepolitického zločinu mimo zemi svého azylu dříve, než jí bylo povoleno se tam usadit jako uprchlík
- se provinila činy, které jsou v rozporu se zásadami a cíli Spojených národů

Články 2, 3 a 4 Úmluvy se věnují všeobecným závazkům uprchlíka, zákazu diskriminace a náboženství. Zde je stanoveno, že každý uprchlík má povinnost podrobit se zákonům, pravidlům, nařízením a předpisům země, do které vstupuje. Na druhou stranu povinností států je dodržovat všechna ustanovení Úmluvy vůči uprchlíkům bez rozlišování rasy, náboženství nebo země původu. Co se týče vyznání náboženství, státy se zavazují ke stejnému zacházení s uprchlíky, jako s vlastními občany v otázkách náboženské svobody a svobody náboženské výchovy svých dětí.

V neposlední řadě jsou důležité články 32 a 33 Úmluvy, které se týkají problematiky případného vyhoštění uprchlíků ze země. Článek 32 uvádí, že státy nesmí vyhostit uprchlíka zákonně se nacházejícího na jejich území. Možné to je jen v případě, že by byla ohrožena státní bezpečnost nebo veřejný pořádek. I v tomto případě by ale uprchlíkovi měla být poskytnuta šance na obhajobu a předložení důkazů o vlastní nevině, popřípadě dostatečně dlouhá doba na získání zákonného povolení vstupu do jiné země. Článek 33 se týká zásady zákazu vyhoštění a navrácení (*non-refoulement*). Státy se zavazují, že nevyhostí uprchlíka na hranice nebo do země, kde by mu hrozilo nebezpečí na životě nebo byla ohrožena jeho svoboda, ať už z rasových, náboženských nebo národnostních důvodů, z důvodů příslušnosti k určité společenské vrstvě či politickému přesvědčení.

Tyto základní charakteristiky a podmínky jsou doprovázeny důležitým principem, a tím je jednota rodiny. Vždy by měla být snaha dodržet tento princip, protože jak je uvedeno v samotné Úmluvě „...jednota rodiny, přirozená a základní skupinová jednotka společnosti, je základním právem každého uprchlíka, a tato jednota je neustále ohrožována...“ (UNHCR, 2010, 10). Prostřednictvím Úmluvy je státům doporučeno, aby rozšířily práva udělené uprchlíku na celou jeho rodinu. Obzvláště se jedná o případy, kdy statut uprchlíka dostane hlava rodiny. Princip by měl co nejvíce snížit počet mladistvých, obzvláště dětí a mladých děvčat, odtržených od rodičů (UNHCR, 2010).

Jak píše Turton (2003), dříve, než se koncept uprchlíka a jeho legální rámec stihly ukotvit, začaly se objevovat události a situace, na které byl příliš úzký a vyžadovaly tudíž jeho rozšíření na dané regionální úrovni. Jako tomu bylo v roce 1969 v případě Úmluvy o zvláštních aspektech problémů uprchlíků v Africe a v roce 1984 v případě Kartagenské deklarace o uprchlících. Prvně zmíněný regionální nástroj reagoval na situaci v 60. a 70. letech v Africe, která se v tomto období musela vypořádat s masovou migrací v důsledku velkého počtu občanských válek a válek za nezávislost. Druhý zmíněný byl výsledkem konference konané v Kartageně, která byla mimo jiné podporována skupinou *Contadora*⁶, snažící se vypořádat se Středoamerickou krizí. Základní definice Úmluvy o právním postavení uprchlíků byly zahrnuty, avšak jako důvody k útěku byly přidány hrozby vnější agrese, okupace, cizí dominance nebo události, které vážným způsobem narušují veřejný pořádek (UNHCR, 1969) a následně cizí agrese, vnitřní konflikt, hrubé porušování lidských práv a další (UNHCR, 1984). V Asii lze uvést jako příklad takového regionálního nástroje *Bangkok Principles on the Status and Treatment of Refugees*, který byl vytvořen organizací AALCO (*Asian-African Legal Consultative Organization*). Tato Úmluva aplikuje, stejně jako dva předešlé regionální nástroje, většinu principů Úmluvy OSN, avšak přizpůsobuje principy členským státům skupiny AALCO. Tento oficiální dokument není právně závazný, což je zřejmě důvod, proč původní dokument ani jeho další aktualizace neměli praktický žádný dopad na jednání zemí (AALCO, 1966; Taylor, 2017).

Zanedlouho byl zaveden koncept vnitřně vysídlených osob (*IDP*), pro které byla definice uprchlíka z roku 1951 také příliš úzká. Tyto osoby jsou v podobné situaci, jako uprchlíci, tedy utíkají kvůli válce, násilí nebo porušování lidských práv a nejsou pod ochranou vlády, avšak to vše se děje bez překročení mezinárodních hranic. Do této kategorie nejsou zahrnuti lidé, kteří byli k přesídlení donuceni z důvodu katastrof nebo rozvoje, což je terčem kritiky ze strany mnohých odborníků.

V neposlední řadě je to kategorie žadatelů o azyl, která vznikla hlavně kvůli schopnosti rozlišit politické od ekonomických migrantů, přičemž se předpokládá, že politické otřesy a dramatické změny s sebou přinášejí násilí a porušování lidských práv. Žadatelé o azyl jsou k nalezení jak v zemích globální Severu, kde jsou často považováni

⁶ Skupina *Contadora* byla společná iniciativa Mexika, Kolumbie, Panamy a Venezuely v 80. letech 20. století vypořádat se zejména s vojenskými konflikty v Guatemale, Nicarague a El Salvadoru, které mohli způsobit destabilizaci celého regionu. Ačkoliv byla skupina nakonec neúspěšná v uvedení konkrétního mírového řešení do praxe, povedlo se jí upoutat mezinárodní pozornost a položit základy pro mírová řešení do budoucna.

za ekonomické migranty, kteří využívají procesu pro získání azylu k obcházení imigračních kontrol, tak v zemích globálního Jihu, a to většinou z důvodu geografické blízkosti. (Turton, 2003).

Lze pozorovat, že snahy o rozšíření definice jsou patrné již od 70. let. Někteří akademikové se však domnívají, že je potřeba přehodnotit a znovu sestavit celý koncept uprchlictví, jelikož současná situace již neodpovídá té v polovině minulého století, z které koncept a definice pocházejí. Definice jsou vázány na svou dobu, a tudíž se nutně musejí s dobou měnit a reagovat na ni. Přesně tak, jako se stalo v roce 1967, kdy byl k Úmluvě vydán Protokol, doplňující a rozšiřující již existující dokument. V současné době je však malá snaha o další změny. Nejsilnějším argumentem je nezahrnutí environmentálních uprchlíků, kteří jsou tak, jako lidé prchající z jiných důvodů, nuceni opouštět své domovy a rozhodně patří do skupiny nucených migrantů. Zatím pouze mezinárodní organizace UNICEF zahrnula do své definice uprchlíka i člověka prchajícího před přírodní katastrofou, což ovšem stále není uspokojivé, jelikož přírodní katastrofa je pouze součástí množiny environmentálních důvodů. Zdá se navíc velice pravděpodobné, že environmentálních uprchlíků bude v budoucnosti přibývat a s časem by se mohli stát jednou z nejpočetnějších skupin migrantů. O to více je třeba o přezkoumání konceptu uprchlíka (Marshall, 2011). V mnoha případech jsou environmentální důvody k přesídlení spojené s klimatickými změnami. Globální teplota stoupá, o tom již není pochyb, jediná diskuze se vede o to, jak velký podíl na tom mají aktivity člověka. Následků je a bude mnoho, mezi nejvýznamnější patří například stoupaní hladiny světového oceánu a zásadní změny zemědělských oblastí a oblastí chovu hospodářských zvířat. To vše má vliv na migraci obyvatelstva (Lucas, 2016). Jak závažná by tato čísla mohla být napověděla Sternova zpráva (2007), která uvádí, že jen v jižní Asii bude v dalších letech vysídleno přes 60 milionů lidí (autor neuvádí časové rozpětí, lze tedy předpokládat, že už se tak stalo) z důvodů klimatických změn. Tyto změny produkují dlouhodobou potřebu k přesídlení, zatímco krátkodobé výkyvy, či anomálie počasí a katastrofy (záplavy, extrémní sucha, zemětřesení, vulkanické erupce...) produkují krátkodobou potřebu k přesídlení. Kondylis a Mueller (2014) odhadují, že v průběhu záplav v Pákistánu v roce 2010 bylo 14 milionů obyvatel nuceno opustit své domovy, z nichž někteří se už nikdy nevrátili.

Z kapitoly je zřejmé, že obzvláště nucená migrace má jako koncept mnoho úskalí a rozdílných interpretací. Zatímco vlády zemí mají snahu kategorizovat migranty z politického hlediska, kritici tohoto přístupu namítají, že může vyústit ke špatnému

až nelidskému zacházení s migranty. Stejně tak samotné rozlišení mezi nucenou a dobrovolnou migrací se stává komplikovaným, pokud je problematika zkoumána z různých perspektiv, které mohou či nemusejí zohledňovat dostatek a kvalitu odmítnutých alternativ v zemi původu. Co se týče tématu uprchlictví a azylu, většina definic a termínů s nimi spjatých vychází z Úmluvy z roku 1951. Od té doby byl koncept mnohokrát doplněn a do určité míry aktualizován prostřednictvím dodatků a různých regionálních nástrojů, to však dle mnohých odborníků není dostatečné. Velice silným argumentem pro rozsáhlou aktualizaci až rekonstrukci celého migračního konceptu jsou environmentální důvody migrace. Lze očekávat, že právě tyto důvody se s postupem času stanou jedny z nejběžnějších, ne-li nejběžnější a jejich nezahrnutí do oficiálního rámce migrace by bylo velkou chybou.

2 BARMA

Barma je země, která se od začátku své historie potýká s konflikty a nepokoji. Se svou rozlohou 676 578 km² a bezmála 55 124 000 obyvateli se řadí mezi největší státy jihovýchodní Asie (CIA, 2017b), avšak její vliv v regionu není velký. Případy, ve kterých Barma ovlivňuje okolní dění, jsou převážně negativní a velmi často jsou spojeny s neregulární migrací a uprchlíky. Cílem této kapitoly je analyzovat historický vývoj a události, které vedly až k nynějším přetrvávajícím politickým a etnickým problémům v zemi. Určitý prostor je také věnován popisu rozličných národnostních skupin a jejich náboženství, jelikož se domnívám, že jsou to důležité aspekty částečně osvětlující důvody k migraci.

2.1 Národnostní menšiny a náboženství v Barmě

Z etnického hlediska je Barma velice heterogenní zemí. Podle oficiálních údajů žije v Barmě na 135 etnických skupin, které se řadí do 8 větších národnostních celků. Kategorizace obyvatel do etnických menšin je však v zásadě zjednodušená a ignoruje komplexní realitu. Lidé v Barmě uvádějí rozdílná čísla a názvy co se konkrétních etnik týče, protože se sami cítí v mnoha případech členy více skupin naráz anebo naopak ani jedné z existujících v zemi. Největšími národnostními skupinami jsou Barmánci (68 %), Šanové (9 %), Karenové (7 %), Arakánci (4 %), Monové (2 %), Čjinové (2 %), Kačjinové (1,5 %) a Kajaové (méně než 1 %) (CIA, 2017b), avšak přesné určení podílů, kterým se etnika podílejí na počtu obyvatel, je téměř nemožné. Problematické je samotné sčítání barmského obyvatelstva, jehož celkový počet je tvořen pouze odhady, a ještě problematičtější je určit přesný počet lidí hlásících se ke konkrétní etnické menšině. Důvodem je nejen již zmíněná nejistota samotných lidí, ke které skupině se hlásit, ale také horské oblasti, kde žije většina národnostních menšin, a které často nejsou přístupné jak vládě, tak ani mezinárodním organizacím (Burmalink, 2014, Bečka, 2007). První národní sčítání lidu bylo provedeno v roce 2014.⁷ Jeho velkou výzvou byla otázka etnické identity, kterou však kontroverzní sčítání nedokázalo efektivně analyzovat. Používáním

⁷ Předchozí komplexní sčítání lidu bylo provedeno Brity v roce 1931. Toto sčítání je však také považováno za kontroverzní, jelikož v něm Britové částečně sledovali politické cíle, což se projevovalo ve způsobu, kterým celé sčítání probíhalo (Kramer, 2015).

mechanizmů z koloniálních dob dosáhla vláda pravého opaku, než původně zamýšlela, a tím ještě vyostřila napětí mezi etniky a regiony. Barma se administrativně dělí na sedm regionů a sedm států. Státy jsou pojmenovány podle menšinových etnik – Šanský stát, Čjinský stát, Arakanský stát, Karenský stát, Kajaský stát, Monský stát a Kačjinský stát. Je tedy patrné, které etnikum v daném státě převládá, není to však tak, že se etnika ve státech neprolínají. V Šanském státě je přítomno mnoho jiných etnik a například v Kačjinském státě je tvořena část obyvatel právě Šany (Kramer, 2015).

Barmánci, kteří jsou většinovým etnikem, obývají hlavně střední a jižní část země, zejména údolí řeky Irawadí a největší barmská města Rangún a Mandalaj. Mluví oficiálním barmským jazykem, barmštinou a vyznávají, stejně jako většina barmských obyvatel, théravadový buddhismus (Bečka, 2007). Zajímavostí je, že dle dotazníkového šetření z roku 2009 dělá Barmáncům velké starosti zaujatost ostatních etnik vůči nim. To může souviset s nedostatkem informací o ostatních etnických skupinách, dynamice současných etnických konfliktů a špatným vzdělávacím systémem, na což také v šetření Barmánci upozornili (Centre for Peace and Conflict Studies, 2010).

Šanové tvoří přibližně polovinu obyvatel Šanského státu, dále žijí v blízkosti Mandalajského regionu, Kačjinském a Karenském státě a v oblastech hraničících s Thajskem a Čínou. Sami Šanové se nazývají „*Tai*“, tedy „*svobodní lidé*“ a jsou etnicky příbuzní Thajcům a Laům (Bečka, 2007). S používaným jazykem je to poněkud složitější než u Barmánců. Šanský jazyk se dělí na 3 hlavní dialekty, z nichž je jeden příbuzný barmštině a některá slova vycházejí ze slov barmštiny, další je podobný thajštině, respektive jejímu severnímu dialektu a poslední je citelně ovlivněn čínštinou. Navzdory těmto rozdílům si ve většině případů lidé mluvící jiným dialektem jsou schopni porozumět. Převažujícím náboženstvím Šanů je stejně jako u Barmánců théravadový buddhismus, ale v jejich řadách je možné nalézt i malou skupinu křesťanů. Na základě šetření, které poskytlo Centre for Peace and Conflict Studies (2010), se Šanové cítí diskriminováni, a to zejména z hlediska vzdělávacího systému. Výuka v drtivé většině škol probíhá v barmštině, učiteli jsou Barmánci a obzvláště v rurálních oblastech tento fakt přispívá k chudobě obyvatel, kterým školy neposkytují potřebné znalosti a informace. Publikování informací v jiném, než barmském jazyce je často podnětem pro pronásledování a zatýkání. Velkou roli v šanském jazyce a kultuře hrají místní kláštery, které provozují školy v šanském jazyce a jsou tak důležitým aktérem ve snaze o udržování tradic (Burmaling. 2014). Obyvatelé šanského státu, sužováni chudobou, se často obracejí

k pěstování opia a nelegálním aktivitám. Není tedy divu, že v roce 2013 představovala produkce opia v šanském státě 92 % z celkové produkce v Barmě (UNODC, 2013).

Utlačování Šanů má kořeny v historii. V nedávné minulosti k útlaku a frustraci Šanů nejvíce přispěli podepsání Pinloumské dohody a následně vojenský převrat v roce 1962. V případě dohody nebyly dodrženy smlouvené podmínky o větší autonomii, na což frustrovaní Šanové reagovali snahou o další vyjednávání s vládou. Všechny dialogy však ukončil vojenský převrat v roce 1962, který započal dlouhé období masivního porušování lidských práv nejen Šanů. Od té doby vzniklo mnoho hnutí odporu v Šanském státě, což přimělo barmský režim k vojenským zásahům a nevybíravým řešením situací. V několika případech došlo k nucenému přesídlení obyvatelstva na místa sousedící s vojenskými základnami tak, aby mohli být civilisté jednoduše kontrolováni a pod dohledem. Zřejmě největší přesídlovací program se odehrál v roce 1996-1997, kdy bylo donuceno přibližně 300 000 obyvatel z 1 400 vesnic k přestěhování do přesídlovacích areálů. Spousta z nich následně uprchla za hranice do sousedního Thajska, které je hlavní cílovou zemí pro šanské uprchlíky (Burmaling 2014; SHRF & SWAN, 2002).

Šanové se staví velmi pozitivně ke vztahu k ostatním menšinovým etnikům, avšak to neplatí pro Barmance, které vnímají jako spojené s barmskou armádou a jako podporovatele barmanizace, která v zemi probíhala v dobách vlády vojenské junty. Také se silně vyjádřili k rovnosti a zkvalitnění vzdělávacího systému, což vnímají jako klíčové aspekty pomoci ke zlepšení jejich situace (Centre for Peace and Conflict Studies, 2010).

Karenové patří do karenko-kajaské etnické skupiny a žijí především na jihovýchodě země v Karenském státě a v deltě řek Iravádí a Salwinu. Oficiální statistiky uvádějí, že Karenové tvoří přibližně 7 % barmského obyvatelstva, avšak v konkrétních číslech se různé zdroje rozcházejí. Podle KNU⁸ (*Karen National Union*) se populace Karenů pohybuje mezi 8 a 10 miliony (KNU, 2017). Karenové nejsou jednotní v náboženství, různé skupiny vyznávají různá náboženství, ale zpravidla je mezi nimi nejrozšířenější buddhismus a křesťanství. Právě rozdílná náboženství byla již několikrát původem konfliktu mezi samotnými Kareny. Některé skupiny Karenů vyznávající křesťanství se cítily v ohrožení a diskriminovány a jiné skupiny zase tvrdily, že vláda používá náboženství jako zbraně k rozdělení karenského národa. Ať tak či tak, z výpovědi

⁸ KNU fungovala od roku 1947 jako poskytovatel místních služeb, například vzdělání nebo zdravotnictví, poskytovatel pomoci vnitřně vysídleným osobám ve státě, a jejím cílem byla také rekonstrukce vesnic zničených barmskou armádou. Její součástí bylo od 50. let ozbrojené křídlo KNLA (Karen National Liberation Army) bojující proti vládě.

jednoho ze starších karenských mnichů je zřejmé, že tyto konflikty se v minulosti neobešly bez obětí: „...*buddhistické a křesťanské skupiny se rozdělily. Zabíjely se navzájem. Je to velice smutná věc...Barmánci nás mohou použitím náboženství rozdělit. Náboženství může být použito jako zbraň.*“ (Centre for Peace and Conflict Studies, 2010, 65).

Karenové se považují za mnohem více než etnickou menšinu a prohlašují, že jako národ s vlastním jazykem, historií, kulturou a ekonomickým systémem mají nárok na nezávislost. Jejich boj o nezávislost sahá daleko do dějin Barmy, avšak nejintenzivnější boje začaly po 2. světové válce. Od vzniku KNU v roce 1947 byla mezi Kareny přítomna myšlenka na vznik vlastního Karenského státu, který sami nazývají *Kawthoolei*. Když byla tato myšlenka zamítnuta nově vzniklou nezávislou vládou Barmy v roce 1948, začal boj, který trvá dodnes. KNU (2017) tvrdí, že první ozbrojené útoky byly provedeny ze strany vlády a spousta Karenů, jak mužů, tak žen, při něm přišla o život. Na druhou stranu například South (2011) tyto události nezmiňuje a za počátek ozbrojeného konfliktu uvádí fakt, že vláda nevyhověla karenským požadavkům na nezávislost. Bez ohledu na prvotní příčiny je Karenský stát, ležící na jihovýchodě Barmy a přímo sousedící s Thajskem, stálým zdrojem uprchlíků do Thajska. Uprchlícké tábory na hranicích s Thajskem vznikaly od roku 1984 a fungují dodnes (South, 2011). V roce 2012 bylo sice dosaženo dohody o zastavení bojů, nicméně ke konfliktům v oblasti stále dochází, i když už ne z důvodu boje za samostatnost Karenů. Příkladem takového konfliktu může být agrese barmské armády v oblasti přehrady Hat Gyi na řece Salwin v září roku 2016, kde armáda údajně nutila obyvatele přilehlých vesnic k opuštění domovů, což vážně ohrozilo dohodu o složení zbraní z roku 2012 (Karen Rivers Watch, 2016).

Situace Karenů se od roku 2012 postupně zlepšila, ale zdaleka ne dostatečně. V thajských uprchlických táborech na hranicích stále žije kolem 90 000 karenských uprchlíků (TBC, 2017) a údaje z konce roku 2014 uvádí dalších 100 000 spadajících do kategorie vnitřně vysídlených osob (TBC, 2014). Tyto statistiky lze navíc považovat spíše za odhady, protože přesné počty je téměř nemožné zjistit. Spousta dalších uprchlíků se snaží uprchnout před chudobou a nedostatkem příležitostí v oblasti, vniká do Thajska ilegálně a vyhýbá se uprchlickým táborům, tudíž nikdo přesně neví jejich počet (TBC, 2017).

Arakánci nebo také *Rakhinové* jsou původní obyvatelé Arakanského/Rakhinského státu, který leží v pobřežní oblasti na hranicích s Bangladéšem. Proto lze také nalézt hojnou skupinu Arakánců v oblasti jihovýchodního Bangladéše. Arakánci jsou množinou

mnoha etnických podskupin, což mezi nimi komplikuje komunikaci. Přestože všechny podskupiny používají arakánský jazyk, dialekty jsou natolik odlišné, že si lidé jsou schopni porozumět jen stěží. Ve školách se jejich jazyk ani historie nevyučuje, je tedy běžné, že lidé ve svém rodném jazyce neumějí číst ani psát, a proto cítí, že se jejich kultura a tradice časem vytrácejí (Centre for Peace and Conflict Studies, 2010).

Vztah Arakánců a centrální vlády je komplikovaný, stejně jako u většiny národnostních menšin v Barmě. Arakánci se cítí utlačováni, jejich lidská práva jsou porušována, dochází ke konfiskaci jejich majetku a půdy a ve státě je zanedbaný zdravotnický i vzdělávací systém, což má za následek, že mnoho dětí nemá vůbec přístup ke vzdělání. Všechno jsou to příčiny, které vedou k velké chudobě Arakánců. Vztahy s ostatními etniky mají Arakánci dobré, Barmánce však považují za součást vlády a armády, která páchá na obyvatelích zločiny (AHRDO, 2013a; AHRDO, 2013b; Centre for Peace and Conflict Studies, 2010).

Arakánci jsou v drtivé většině buddhisté, avšak v Arakánském státě se vyskytuje velká skupina vyznavačů islámu. Tito muslimové jsou nazýváni Rohingové a jsou velmi specifickou etnickou skupinou, která žije v Barmě bez uznání národnosti a práva k pobytu. Jejich vztah s vládou a zároveň i s Arakánci, kteří je nepovažují za právoplatné obyvatele státu, je velice problematický. Rohingy lze považovat za jednu z nejpronásledovanějších etnických skupin na světě, a proto jim je věnován samostatný prostor.

Rohingové jsou muslimské etnikum, které čelí již od koloniálních dob diskriminaci a násilí. V roce 1982 jim bylo barmskou vládou oficiálně cestou zamítnuto barmské občanství, což z nich udělalo národ bez státní příslušnosti. Při jejich populaci 1,5 milionu je každý sedmý člověk bez státní příslušnosti na světě právě Rohinga, pouhých 82 000 Rohingů má uprchlický statut, žije v uprchlických táborech a je pod ochranou mezinárodního uprchlického práva. V roce 2014 byla populace Rohingů v Barmě odhadnuta na 1,2 milionu⁹, což je více než třetina obyvatel Arakánského státu a asi 2 % obyvatel Barmy. Zbytek populace Rohingů, odhadem přes 300 000, žije mimo Barmu (Syed et al., 2017).

Po roce 1982, kdy se Rohingům nepodařilo dokázat, že jejich předkové žili v oblasti Arakánského státu v Barmě před rokem 1823, se stali terčem intenzivní diskriminace.

⁹ Při sčítání byli Rohingové vynecháni, jelikož jejich etnická skupina není vládou uznána. Sčítání však obsahovalo nepojmenovanou skupinu obyvatel Arakánského státu o velikost 1,2 milionu, o níž lze předpokládat, že se váže právě k Rohingům (Syed et al., 2017).

Vojenská junta zakládala nové tábory v blízkosti muslimských komunit, bez jakýchkoli kompenzací jim zabírala půdu, což ze spousty Rohingů udělalo lidi nejen bez státní příslušnosti, ale i bez domova. Jako ilegální obyvatelé čelili a stále čelí porušování základních lidských práv, odepření práva na vzdělání, zdravotní péči, zaměstnání, volnost pohybu, vyznávání náboženství, a dokonce práva na uzavírání sňatků a výchovu dětí. Do konfliktů se Rohingové nedostávají pouze s vládou a armádou, ale i s buddhisty v arakanském státě. Mezi lety 2012 a 2013 byla situace mezi těmito dvěma skupinami obzvláště napjatá a výsledkem bylo prcháání Rohingů jak za hranice, tak jejich vnitřní vysídlení, vše v řádech desítek až stovek tisíců. (Syed et al., 2017).

Arakanský stát je jedním z nejchudších v celé Barmě a zejména Rohingové trpí extrémní chudobou, často podvýživou a nemocemi, kterým se dá běžně předejít prevencí a hygienickými podmínkami (Milton et al., 2017). Přestože v roce 2014 vydalo OSN rezoluci na ukončení krize Rohingů v Barmě, hned v nadcházejícím roce varoval před stále se prohlubující humanitární krizí Rohingů bývalý generální tajemník OSN Ban Ki-mun, a podotkl, že od roku 1962 nežijí v bezpečných podmínkách. Podmínky, ve kterých Rohingové v Barmě žijí, jsou důvodem někdy velice nebezpečných útěků do okolních států. Jen od roku 2012 uprchlo více než 159 000 lidí, z nichž většinu tvoří Rohingové, do okolních zemí na provizorně postavených lodích (*boat people*¹⁰). Bohužel si tyto cesty vybraly daň v podobě stovek životů (Syed et al., 2017).

Monové jsou považováni za nejstarší etnickou skupinu žijící v Barmě. Odhaduje se, že se usadili v Barmě kolem roku 1500 př.n.l. v údolí řeky Iravádí. Byli také skupinou, která se dostala do kontaktu s indickým buddhismem a rozšířila jej po celé jihovýchodní Asii včetně Barmy. V podstatě Monové, monská kultura a jazyk, z něhož se vyvinula i barmština, dominovali ve starověké Barmě i Thajsku (Pon Nya Mon, 2007). To se ale v průběhu historie měnilo a v současnosti je kultura Monů v porovnání s ostatními kulturami etnických menšin asi nejviditelněji postihnuta politikou barmanizace. Počet lidí, kteří znají monské tradice a mluví jejich jazykem drasticky klesal v průběhu minulého století, což dokazuje fakt, že ne všichni Monové v současnosti znají monský jazyk a umějí jej používat (Burmalink, 2014).

¹⁰ V květnu 2015 upozornila mezinárodní média na takzvané „*boat people*“, snažící se po moři dostat z Barmy do okolních států, zejména do států jižní a jihovýchodní Asie (Malajsie, Indonésie a Thajsko). Uváděli, že lodě byly ve velmi špatném stavu a stovky uprchlíků na jejich palubě zoufalí. Mezinárodní společenství na to ovšem jednotným názorem ani žádnou akcí nezareagovalo (The Week, 2015).

Vztahy s ostatními etniky vnímají Monové jako pozitivní, dokonce i s etnickými Barmánci. Na druhou stranu negativně vnímají příslušníky armády, která v Monském státě nejednou porušila lidská práva vesničanů, použila násilí, zabrala půdu a obyvatele donutila k opuštění svých domovů. Stejně jako v ostatních státech Barmy, i v Monském státě byla armáda mezinárodními organizacemi obviněna z porušování lidských práv, ale pomoc od těchto organizací přichází jen ve velmi omezeném množství kvůli problematickému přístupu do oblasti (Centre for Peace and Conflict Studies, 2010). Možností pro Mony je uprchnout do Thajska, cesta tam ale vede přes Karenský stát, což tento migrační pohyb znesnadňuje. Přibližně 35 000 Monů spadá do kategorie vnitřně vysídlených osob (TBC, 2014).

Čjinové žijí převážně v Čjinském státě ležícím na západě Barmy. Tento stát sdílí přímé hranice s Bangladéšem a Indií na západě a severu a s Arakanským státem na jihu. Přesný počet obyvatel státu není k dispozici, avšak odhady se pohybují kolem půl milionu obyvatel, zatímco celkový počet Čjinské populace od 0,5 až po 1,5 milionu (Bawi, 2015; MRG, 2017). Podle většiny dostupných zdrojů je Čjinský stát nejchudší oblastí celé Barmy, kde žije až 75 % populace pod hranicí chudoby (Thakuria, 2014). Velkou zásluhu na rozsáhlé chudobě v této oblasti má neexistující infrastruktura. Čjinský stát trpí na nedostatek dlážděných cest, což v některých případech znemožňuje transport komodit. Dalšími aspekty, které přispívají k chudobě, je nefungující vzdělávací systém a nejednotnost jazyka. Mezi Čjiny existuje mnoho odlišných dialektů, bohužel ani jeden nepřevažuje do takové míry, aby jej šlo využít jako prostředek ke komunikaci mezi různými skupinami. Ve výsledku je v takových případech využívána barmština, což ale přináší obavy a frustraci ze ztráty místní kultury a jazyka. Čjinové jsou ve většině křesťané. Křesťanství s sebou přinesli Britové v době kolonizace a přinutili Čjiny upustit od své tradiční animistické víry (Bawi, 2015).

Stejně jako v případě ostatních etnických menšin v Barmě i Čjinové jsou obětí porušování lidských práv, ale jejich konflikty s barmskou armádou nejsou tak intenzivní, jako třeba v případě Karenů či Rohingů. Navzdory tomu se v médiích nejednou objevily zprávy o vojácích bamrské armády, kteří terorizují čjinské vesnice a znásilňují místní ženy. Příkladem takových incidentů mohou být útoky z roku 2007, kvůli kterým došlo k hromadné emigraci do Indie (Ramesh, 2007) anebo údajné znásilnění z roku 2014 s následnými protesty místních žen, které za ně byly stíhány a pronásledovány (Karen News, 2014). Co však z velké části způsobovalo a stále způsobuje emigraci Čjinů je diskriminace státu z hlediska pracovních příležitostí a rozvoje. Lidé se cítí být vládou

ignorování, do státu nepřichází žádné investice a ekonomické příležitosti jsou takřka nulové. Proto mnoho obyvatel Čjinského státu hledá útočiště v okolních státech, zejména v Indii, odkud se ani po aktuálních změnách a snahách o zlepšení situace ohledně etnických menšin v Barmě nechtějí vrátit (Thakuria, 2014).

Kačjinové jsou etnikem převážně žijícím v Kačjinském státě na severu Barmy. Stát je tvořen především horskými oblastmi a přímo sousedí s Indií a Čínou. Celkový počet se dá podobně jako u ostatních národnostních menšin pouze odhadnout, většinou se odhad populace pohybuje kolem jednoho milionu. Mezi skupinami Kačjinů se používají desítky odlišných dialektů, avšak na rozdíl od Čjinů se k výuce ve školách a důležité komunikaci využívá dialekt největší skupiny Kačjinů, a to dialekt Jingpaw.

Kačjinové jsou druhou velkou skupinou vyznávající křesťanství v Barmě. Některé zdroje uvádějí, že až 90 % se hlásí ke křesťanství, zbytek k buddhismu a animismu. Náboženství bylo také hlavním spouštěcím mechanismem konfliktů mezi Kačjiny a vládou. Do období vyhlášení nezávislosti Barmy, a i krátce po něm se Kačjinský stát držel mimo hlavní dění a konflikty s vládou byly ojedinělé. K náhlé změně situace došlo až v roce 1961, kdy byl buddhismus prohlášen za oficiální náboženství Barmy. V následujícím roce došlo navíc k převratu¹¹ Nei Wina a v reakci na tyto události vznikla KIO (*Kachin Independent Organization*) a KIA (*Kachin Independent Army*) jako ozbrojená složka organizace (MRG, 2017).

Konflikty mezi Kačjiny a armádou pokračují až do současnosti, ovšem jejich okolnosti jsou v určitém smyslu specifické. V mnoha případech jsou nepokoje vyvolané bojem o přírodní zdroje. Barmská vláda zabírá prostřednictvím armády Kačjinům půdu, kterou využívá ke kácení lesů a těžbě surovin. Často zadává zakázky mezinárodním firmám nebo firmám, které jsou v těsném kontaktu s vládnoucími jedinci, profit z těchto aktivit tedy obyvatelstvo státu mívá. V návaznosti na tyto fakta, a také na reálně se zvyšující degradaci životního prostředí se Kačjinové staví proti vládě a zejména prostřednictvím KIA vedou ozbrojené povstání. Tyto boje způsobily mezi lety 2011-2014¹² vnitřní vysídlení 100 000 Kačjinů (Fortify Rights, 2014). Od roku 2011 dostal konflikt velmi intenzivní tvář a je typicky pro Barmu doprovázen útoky proti civilnímu obyvatelstvu, násilím, a i případy znásilnění. Situace se stala natolik závažnou,

¹¹ Pro Kačjiny to byla obzvláště citlivá rána, protože v té době zvolený prezident Sama Duwa Sinwa Nawng byl člen kačjinského etnika (MRG, 2017).

¹² V roce 2011 byla barmskou armádou porušena 17 let dlouhá dohoda s KIA o složení zbraní a došlo tak k obnovení a následnému zintenzivnění konfliktu.

že se do konfliktu vložily i šanské jednotky, jejichž severního území se boje dotýkají. Běžné je používání tanků a místní média informovala i o několika leteckých útocích s účelem vyhnat Kačjinské povstalce z úkrytů. Od roku 2014 se situace údajně ještě zhoršovala, jen mezi červencem a srpnem roku 2016 útoky zapříčinily dalších 2 000 vnitřně vysídlených osob v oblasti (Karen News, 2016).

Kajaové, známí též jako „červení Karenové“¹³, jsou obyvateli Kajaského státu a zároveň blízcí příbuzní Karenů. Kajaský stát je nejmenší a zároveň jedním z nejméně rozvinutých států Barmy. Sousedí na severu se Šanským státem, na východě s Thajskem a na jihozápadě s Karenským státem a je tvořen hlavně horskými, těžce přístupnými oblastmi. Kajaové jsou dalším etnikem, v jehož řadách je hojně rozšířeno křesťanství, nicméně velké procento Kajaů vyznává i buddhismus. Konflikt Kajaů a barské vlády sahá do dob vyhlášení nezávislosti, kdy se území Kajaů mělo stát součástí Barmy bez jakékoliv autonomie. Kajaové, kteří chtěli jít cestou samostatnosti, se pustili do protestů proti vládě a následným ozbrojeným konfliktům. Nejvážnější situace nastala mezi roky 1995-2000, kdy byla po roce porušena dohoda o zastavení bojů a konflikt způsobil vnitřní vysídlení skoro třetiny obyvatel Kajaského státu a asi 20 000 uprchlíků se usadilo v uprchlických táborech na hranicích s Thajskem.

V současnosti je velkým problémem těžba nerostného bohatství a kácení lesů, což obojí vede k degradaci životního prostředí. Horské oblasti disponují velkým potenciálem pro výstavbu vodních elektráren, bohužel benefity s nimi spojené výhradně opouštějí stát, koncese jsou udělovány na základě známostí a dřevo je často těženo ilegálně bez oficiálního povolení (MGR, 2017, Burmalink, 2014). Díky nerostnému bohatství vláda prostřednictvím armády údajně zabírá místním půdu a těm následně nezbývá nic jiného než pracovat pro vládu na projektech, které vykořisťují jak místní obyvatelstvo, tak místní prostředí. V případě protestů obyvatel je tento postup doprovázen násilím a porušováním lidských práv ze strany armády (Centre for Peace and Conflict Studies, 2010).

Je patrné, že etnický problém v Barmě se netýká pouze jedné menšiny, ale existuje napříč celou zemí. Intenzivní konflikty se začaly vynořovat po vyhlášení nezávislosti v roce 1948 a k jejich dalšímu prohloubení došlo v roce 1962 po převratu Nei Wina a nástupu vlády vojenské junty, která práva etnických menšin ještě více omezila. Po dlouhou dobu se barské menšiny cítí diskriminovány a marginalizovány minimálním přístupem k politickému rozhodování, takřka žádným ekonomickým a sociálním

¹³ Název „červení“ se vztahuje k preferované barvě tradičního oděvu.

rozvojem v jimi obývaných státech a barmanizací, která má za následek omezení náboženské svobody a zanikání jejich kultur a jazyků. Za posledních bezmála 70 let vyústila tato situace v nespočet ozbrojených konfliktů, které byly doprovázeny extrémně násilným chováním a zločinům proti lidskosti (Kramer, 2015). V další podkapitole je přiblížen historický kontext těchto událostí.

2.2 Historické milníky Barmy

Barma, stejně jako drtivá většina zemí světa, má za sebou pestrou historii a dlouhý vývoj. Pro účely této práce nebudou diskutovány období zahrnující 3 barmské říše (Pugam, Taunngu a kounbhaunská dynastie), které dominovaly mezi první polovinou 11. století až do první poloviny 19. století. Kounbhaunská dynastie teoreticky zanikla až připojením Barmy k Britské Indii v únoru 1886, avšak druhá polovina 19. století je spíše charakterizována třemi anglo-barmskými válkami než vládou kounbhaunské dynastie. Dle mnohých akademiků se právě v tomto období válek zakořenilo a začalo vytvářet mnoho společenských problémů, které jsou v Barmě přítomny dodnes, proto se práce soustředí právě na historické období od první anglo-barmské války po současnost (Bečka, 2007).

2.2.1 Anglo-barmské války

První válce předcházely stále se stupňující neshody a nepokoje mezi britskou Východoindickou společností a kounbhaunskou říší. Zájmy obou se rozcházely v mnoha otázkách a situace byla vyostřená zejména ve státech Arakan a Manípur. Protože Britové podezírali Barmánce z plánování na obsazení Bengálska a dalších oblastí pod správou Britské Indie, situace dopadla oficiálním vyhlášením války kounbhaunské říši v roce 5. března 1824. Tato válka trvala do roku 1826, kdy byli Barmánci poraženi a byla uzavřena mírová smlouva. V této válce měli Barmánci výraznou početní převahu. Britové předpokládali, že boje nezaberou déle než několik týdnů a nasadili pouze 11 000 vojáků, kteří nakonec obléhání v Rangúnu museli přečkat období monzunových dešťů a opevnění čekat na posily. Za zmínku také stojí, že většina z nich byli Indové, nikoli Britové. Barmánci nebyli schopni Rangún dobít, a to zejména z důvodu výzbroje, která byla oproti té britské zastaralá a neúčinná. Po skončení dešťů přešli Britové do ofenzívy a když při dělostřelecké palbě zahynul vůdce barmských vojsk Maha Bandhula, bylo o ústupu a

kapitulaci Barmánců rozhodnuto. Barma, dle mírové smlouvy, ztratila nárok na státy Asám, Manípur, Kačhár a Džaintiju, odstoupila Arakan a Tenaserim a zavázala se Britům zaplatit náhradu za válečné výdaje, čímž bylo podmíněno stažení britských vojsk z barmského území. Množství ztrát na barmské straně není známo (odhaduje se několik desítek tisíc), avšak na straně britské tomu bylo z celkového počtu 40 000 nasazených vojáků asi 15 000, přičemž pouze 4 % z nich zemřelo v přímém boji. Drtivá většina zemřela vinou nedostatečného množství léků a potravin během obléhání, na infekční nemoci a na následky zranění. Přestože britská koloniální historiografie tvrdí, že byli k válce Britové donuceni, dle Bečky (2007) je zřejmé, že šlo o typickou koloniální válku, počátek britské nadvlády v zemi a o projev teritoriální expanze v oblasti. Následky války byly citelné obzvláště v jižní části Barmy, kde byli Monové a Karenové neúměrně daňově zatíženi, protože na ně byla převedena velká část břemena válečných kontribucí. To vedlo k povstání jak Monů, tak Karenů a následně ke krvavé pomstě krále. Ve výsledku byla spousta členů těchto dvou národnostních menšin nucena opustit své domovy, ať už z důvodu persekuce anebo se chtěli vyhnout nadměrným daním (Pearn, 1944).

Druhá válka byla důkazem zhoršujících se vztahů mezi kounbhaunskou říší a Brity, avšak za její vypuknutí jsou obviňováni hlavně Britové, konkrétně vedení Východoindické společnosti v Kalkatě, kterému rostoucí napětí mezi oběma subjekty vyhovovalo, jelikož měli od začátku v plánu obsadit větší území Barmy. Válka začala oficiálně na jaře 1852 a po takřka žádném odporu z barmské strany skončila na jaře 1853. Agrese a expanze Britů v Barmě byla kritizována i samotnými poslanci v Británii, nicméně na výsledku to nic nezměnilo. Barma ztratila další území, bohaté přírodní zdroje a námořní přístavy (Pollak, 1978). Druhá anglo-barmská válka byla z pohledu Barmy označena za „*počátek konce (nezávislé) Barmy*“ (Bečka, 2007, 113).

Třetí a poslední anglo-barmská válka proběhla v roce 1885. Britové, kterým se nelíbil postoj barmské vlády založený na samostatnosti a rozhodování o vnitřních záležitostech státu, zaútočili v severní části Barmy, tentokrát s jasným cílem anexe země. Po drtivé porážce barmských vojsk se tak stalo 1. ledna 1886. Dosavadní král byl se svou rodinou převezen do exilu v Indii, kde byl vězněm britské vlády až do své smrti. To byl konec samostatného barmského státu na bezmála 60 let (Bečka, 2007).

2.2.2 Období před dosažením nezávislosti

Léta 1886-1939 jsou označována za vrcholnou éru britského panství v Barmě. Ačkoliv se Britové domnívali, že za jejich snadným vítězstvím ve třetí anglo-barmské válce stála neoblíbenost bývalého krále Thipoa, nebylo tomu tak. Po obsazení Barmy se zformovala poměrně široká základna povstalců proti Britům a do odporu se zapojili kromě Barmánců také další národnostní menšiny, zejména Šanové, Kačjinové a Čjinové.

Další skupinou aktivního odporu byli barmští buddhističtí mniši, kteří se stejně jako celá společnost obávali, že v zemi dojde k potlačení buddhismu a tradic a byli některými dokonce označováni za hlavu organizovaného odporu na severu Barmy. Podobná situace nastala v nedávné minulosti, v roce 2007, kdy barmští mniši vyšli do ulic demonstrovat proti vojenské juntě a byli následováni velkým počtem občanů, na těchto událostech lze tedy pozorovat důležité postavení duchovenstva v Barmě (MacKinnon, 2007). Na konci 19. století došlo k uklidnění situace, odpor ztratil na síle a britská koloniální správa naopak svou moc upevnila. V tomto období došlo k administrativnímu rozdělení Barmy na jednotky pod přímou a nepřímou správou. Pod přímou správu spadala vlastní Barma, což bylo území obývané převážně Barmánci, Kareny a Mony. Zbytek Barmy dostal název „vydělené“, „vyhrazené“ a později „hraniční“ oblasti. Tyto území byly pod nepřímou správou, měly tedy vlastní správu a vládců. Byly tak vyčleněny Šanské státy, Horské oblasti Arakanu, Kačjinské horské oblasti a Čjinské horské oblasti. Na těchto územích vládli Britové spíše vládcům než místnímu lidu, proto zde ke společenským změnám došlo až v roce 1948 při získání nezávislosti (Walton, 2008).

Nacionalistické myšlenky a hnutí se začali formovat od samého začátku 20. století. Spojovacím faktem a hnací silou byla zejména antikoloniální nálada v Barmě, snaha o boj za udržení tradic a zachování náboženství, ke kterému měla koloniální vláda velice vlažný přístup. Že náboženství hrálo velkou roli v nacionalistické náladě lze pozorovat na incidentu z roku 1917, kdy se společnost podporovaná buddhistickými mnichy bouřila proti nošení obuvi na nádvořích pagod. Britové navštěvovali buddhistické svatyně s botami na nohou, což Barmánci vnímali velice negativně a tato nelibost se stala jednou z mnoha integrálních složek barmského nacionalismu. Ve 30. letech bylo založeno hnutí Sdružení Naše Barma (jinak také My Barmánci/Dou Bama). Toto sdružení se stalo

nejsilnější opoziční stranou v Barmě a z jeho řad vzešla většina nejvýznamnějších vůdců národně osvobozenického boje proti japonskému militarismu a britské koloniální vládě.¹⁴

Od začátku 30. let začínal být v Asii patrný vliv Japonska, které nejprve obsadilo Mandžusko a v roce 1932 založil loutkový stát Mandžukuo, později ještě před začátkem války v Tichomoří okupovali Japonci severní oblasti Vietnamu a Laosu a v roce 1941 obsadili i zbytek Indočíny. Druhá světová válka se tedy v Asii projevovala zejména japonskou agresí a snahou o vytvoření vlastního impéria. Po začátku války v Barmě převládal názor, že oslabení Britů je šance pro Barmance, a tak došlo díky iniciativám Sdružení naše Barma (Aun Schan) a dalších organizací ke vzniku armády nezávislosti Barmy. Armáda vznikla díky japonské pomoci, Japonci poskytli revolucionářům výcvik a vyzbrojili je. Na konci roku 1941 vnikla japonská armáda společně s oddíly armády nezávislosti do Barmy, a přestože se Britům dostalo čínské pomoci, nedokázali nápor Japonců zastavit (Walton, 2008).

Válka měla ochromující následky na život v Barmě. Nálety Japonců velice vážně poškodily největší města v zemi a ustupující britská armáda praktikovala strategii „spálené země“, čímž zničila mnoho komunikací a průmyslových zařízení. Během této válečné kampaně v letech 1941-1942 uprchlo z Barmy 12 000 Evropanů, 10 000 Angloindů a Anglobarmanců a 9 000 Barmanců. Členové indické menšiny, žijící v Barmě, prchali chaoticky pěšky přes celou zemi a neschůdné hory do Indie. Z jejich celkového počtu 350 000 jich tisíce zemřeli na cestě. Armáda nezávislosti Barmy mezitím početně rostla, avšak její základ tvořili pouze etničtí Barmanci. Příslušníci jiných etnik neměli možnost se do armády přihlásit. Naopak došlo ke střetům mezi touto armádou a Kareny žijícími v oblasti delty řeky Iravadi. Tyto střety měli závažnější politické důsledky, později přerostly ve vážné komunální srážky v podstatě všech karenských okresech a museli být potlačeny japonskou armádou. Japonci vládli v Barmě tvrdou rukou až do doby, kdy se pro ně přestala vyvíjet válka v Tichomoří dobře, načež začali podporovat vznik nezávislé Barmy s cílem získat si na svou stranu barmské obyvatelstvo. Tak se také stalo a 1. srpna 1943 byla vyhlášena nezávislost Barmy. Nutno podotknout, že to byla nezávislost velice sporná, jelikož dle podepsaných dohod měli vládu v zemi v rukou stále hlavně Japonci. Nakonec byli Japonci z Barmy vytlačeni barmskými jednotkami a jednotkami Spojenců a kapitulovali v srpnu roku 1945, čímž se Barma prakticky vrátila pod nadvládu Britů (Selth, 1986; Walton, 2008).

¹⁴ Zřejmě nejznámějším vůdcem národně osvobozenického boje v letech 1942-1945 byl Aun Schan, otec držitelky Nobelovy ceny Aun Schan Su Ťij. Mezi další patřili Nu, Than Tchun nebo Sou.

V dalších letech probíhala jednání vyjadřující snahu Barmy o nezávislost. Za zmínku stojí řešení národnostního uspořádání, jehož největším výsledkem byla konference v Pinloumu. Výsledkem této konference se stala Pinloumská dohoda, která řešila postavení barmských menšin po prohlášení nezávislosti. Nicméně jednání se oficiálně účastnili pouze zástupci Šanů, Kačjinů a Čjinů, kteří se prostřednictvím kompromisů dohodli na vzniku autonomních oblastí. Ostatní etnika nebyla do dohody vůbec zahrnuta¹⁵, což je jedním z hlavních důvodů kritiky ze strany odborníků. Walton (2008) se domnívá, že přes potenciál a naději, kterou s sebou Pinloumská dohoda nesla, neshody a kompromisy v ní obsažené se zrcadlí v současných etnických konfliktech Barmy. Velký podíl na vyjednávání a řešení otázky nezávislosti měl Aun Schan, který byl Barmánci vnímán jako vůdce boje za osamostatnění a budoucí hlava státu. Jeho rostoucí popularita však byla trnem v oku jistým politickým skupinám, které se bály ztráty moci, plynoucí ze sjednocení politických stran, o které Aun Schan usiloval. V roce 1947 se tyto skupiny pokusily zvrátit situaci. Výsledkem byl spáchaný atentát na Aun Schana a dalších 6 ministrů. Další zdroje uvádějí, že okolnosti byly mnohem složitější a naznačují, že byl atentát naplánován ve spolupráci s Brity (BBC, 1997). Nehledě na pravého viníka spiknutí, smrt Aun Schana vyvolala velice silnou odezvu barmské veřejnosti a urychlila cestu k nezávislosti země. K tomu došlo 4. ledna 1948.

2.3 Republika Barmský svaz a vojenská vláda

Vznik republiky Barmský svaz s sebou přinesl mnoho politických, sociálních a ekonomických výzev. Zejména relevantní pro sociální situaci v zemi byly úmluvy a dohody věnované problematice národnostních menšin, které mezi některými z nich vyvolaly velkou vlnu nevole a protestů. Již před vznikem samostatnosti obsahoval návrh ústavy administrativní rozdělení státu, ve kterém dostali jistou míru autonomie pouze Kačjinský, Šanský, Kajaský (v té době Karenniský) stát a Zvláštní oblasti čjinské. Arakánci a Monové nedostali žádnou autonomii a byli začleněni do vlastní Barmy, zatímco Karenům byly stanoveny podmínky, za jakých bude možné vznik Karenského státu (Bečka, 2007).

¹⁵ Jedná se zejména o národnostní menšiny Monů, Arakánců a Kajaů. Karenové se oficiálních jednání neúčastnili, na konferenci vyslali pouze pozorovatele.

Nově vzniklá vláda se od počátku získání nezávislosti potýkala s problémy s národnostními menšinami, které přerostly v občanskou válku. Nejaktivnější v tomto ohledu byli Arakánci, ti byli ale brzy následováni Mony, Kačjiny a Kareny, kteří nepřistoupili na podmínky vlády a trvali na vzniku samostatného Karenského státu. Povstalci, ke kterým se nakonec přidali i Kajaové, kontrolovali již v roce 1949 asi 30 měst, venkovské oblasti a Karenové obléhali hlavní město Rangún. Přestože se mnozí domnívali, že vláda padne, nakonec se jí podařilo občanskou válku zvrátit a povstalce odrazila. Nicméně situace záhy po získání nezávislosti ukázala, kterým směrem se bude vztah etnických menšin a vlády v budoucnu ubírat. Některé zdroje považují události po vzniku nezávislosti za začátek nejdelší občanské války na světě (Bečka, 2007).

V průběhu 50. let se z pohledu etnických menšin začala pomalu projevovat snaha o barmanizaci země. Vláda se postupně odkláněla od jednoty země založené na mnohotvárnosti, čehož se snažil dosáhnout Aun Schan a nutila etnika používat barmštinu ve školách. Reakcí na tuto politiku bylo zapojení se Šanů do občanské války. Neshody mezi politickými představiteli a stranami, svízelná ekonomická situace v zemi a konflikty mezi etnickými menšinami a vládou vyústily v poněkud extrémní řešení, ke kterému se vláda uchýlila před konáním parlamentních voleb v roce 1958. Tehdejší premiér U Nu v reakci na tyto události požádal generála Nei Wina, aby přijal post premiéra vlády, obnovil pořádek a v zemi umožnil průběh dalších parlamentních voleb (Silverstein, 1977). Ačkoliv U Nu tvrdil, že k předání moci došlo bez nátlaku armády, některé zdroje uvádějí opak (Bečka, 2007; McCarthy, 2010).

Úřednická vláda Nei Wina měla původně trvat pouhých 6 měsíců, nakonec byla prodloužena do dubna roku 1960, tudíž o další rok. Cílem této vlády bylo navrátit pořádek a často se opírala o tvrdá a nekompromisní řešení. Ve spojitosti s povstaleckými skupinami národnostních menšin bylo rozhodnutí vlády jasné – k nastolení pořádku byla zapotřebí okamžitá kapitulace povstaleckých sil. Velké úsilí bylo věnováno zesílení vojenské kontroly a vzniku krajských a okresních bezpečnostních výborů, zejména v pohraničních státech, které byly domovem etnických menšin. Probíhaly ostré boje mezi armádou a povstalci a uvádí se, že síly povstalců byly v tomto období sníženy na polovinu. Přes některé úspěchy úřednické vlády¹⁶ byly nekompromisní postupy mezi obyvateli velice nepopulární, a tak vláda Nei Wina vyvolávala spíše odpor. Není tedy

¹⁶ Mezi největší úspěchy vlády se řadí snížení kriminality a zlepšení bezpečnostního stavu v zemi. Za dílčí úspěchy se dá považovat snížení byrokracie a korupce a veřejná kampaň za čistotu a zvelebení měst, která byla viditelná hlavně v Rangúnu (Bečka, 2007).

divu, že v parlamentních volbách v dubnu 1960 vyhrála opět strana U Nua, a to velice přesvědčivým rozdílem. To lze vysvětlit tím, že zatímco U Nuova strana slibovala svobodu, demokracii a hospodářský rozvoj, její soupeři postavili program spíše na pokračování v práci úřednické vlády Nei Wina, což lidem volbu značně usnadnilo (Silverstein, 1977).

Barma se tedy od dubna 1960 vrátila k parlamentnímu režimu, který ovšem netrval dlouho. U Nuova vláda se snažila dostát svým slibům, hospodářská situace země se ale nelepšila. Jediným a velmi důležitým bodem programu, který vláda splnila, bylo zavedení buddhismu národním náboženstvím. V předvolební kampani si tímto slibem získala U Nuova strana přízeň buddhistické většiny, avšak následný oficiální krok měl spoustu negativních projevů, a to zejména ze strany etnických menšin (Keling, 2010). Neuspokojivá situace mezi státem a minoritami tak získala další palivo pro vzájemný konflikt, v napjaté atmosféře docházelo k mnoha střetům mezi buddhisty a muslimy v zemi (zejména Arakanském státě), a nakonec odpor vůči buddhismu spojil křesťany, muslimy a animisty v alianci náboženských menšin. V předvolební kampani byl uveden slib vytvoření samostatného Arakanského a Monského státu. Tento krok se opět ukázal jako dvojsečná zbraň, jelikož jej využili ostatní etnické menšiny a žádali o větší míru autonomie. Nejen že slibu vláda nedostála, ale situace vedla ke vzniku dalších aktivistických skupin a hnutí v Šanském, Čjinském, Kačjinském a Monském státě (Bečka, 2007). Ve chvíli, kdy se situace začala vymykat kontrole vlády a etnické menšiny hrozily ozbrojeným povstáním, zasáhla barmská armáda v čele s Nei Winem a dosavadní vládu svrhla. Převrat v březnu roku 1962 odůvodnila armáda selháním vlády ve snaze o unifikaci země a o vyvedení obyvatel z chudoby (Keling, 2010).

Nástup armády a Nei Wina znamenal konec demokratické a začátek přímé vojenské vlády v Barmě do roku 1974. Toto období lze označit za období vlády Revoluční rady, která byla složená z armádních důstojníků v čele s generálem Nei Winem. Nová vláda neuznávala dosavadní ústavu země, proto ji začala porušovat a koncentrovala veškerou moc ve svých rukou. To se projevovalo odstraněním demokratických institucí, rozpuštěním nezávislých kulturních sdružení, nebo například zavíráním vysokých a soukromých středních škol. Z pohledu etnických menšin byl důležitým faktem přístup Revoluční rady k administrativnímu dělení země. Zatímco Barma zůstala oficiálně federací s autonomními oblastmi, v praxi bylo území považováno vládou za unitární stát, a bylo k němu tak také přistupováno. Všechny politické strany byly prohlášeny za ilegální a z Barmy se stala socialistická země v čele s jedinou povolenou stranou, Stranou

barmského socialistického programu (BSPP) s hlavním dokumentem, který měl název Barmská cesta k socialismu (Devi, 2014). Centralizace státu se v pohraničních oblastech obývaných etnickými menšinami setkávala s negativními reakcemi, proti kterým bylo však jednodušší zasáhnout díky zvýšeným kontrolním opatřením.

Nei Win zavedl cenzuru a snažil se obyvatelstvo získat na svou stranu. Ve svazových státech se stále držela myšlenka federalismu a nezávislosti, vláda naopak propagovala soužití národnostní jednoty země. K tomu byla hojně využívána rétorika zaměřující se na kolonialismus a boj proti Britům, který vesměs národnosti spojoval. Pokud se objevil problém nebo konflikt mezi národnostmi Barmy, vždy byla za viníka označena koloniální správa minulosti a její chybné politiky. Dle Kelinga (2010) byla země za účelem sjednocení obyvatelstva izolována, jelikož byly zasahování a vlivy ze Západu pro vládu nežádoucí. Vláda Revoluční rady tak pokračovala až do roku 1972, kdy generál Nei Win společně s dalšími nejvyššími armádními veliteli vystoupil z ozbrojených sil a stali se členy nové vlády s Nei Winem na postu premiéra (Silverstein, 1977).

Od roku 1974 v Barmě začala, jak někteří autoři uvádějí, druhá fáze vojenské vlády, a to „konstituční diktatura“¹⁷ (Devi, 2014; Silverstein, 1977). Stát dostal dle ústavy z roku 1973 název Socialistická republika Barmský svaz, což teoreticky znamenalo, že ve státě již oficiálně nevládla armáda, nýbrž civilní vláda. V praxi však u moci zůstal Nei Win jako premiér a veškerou moc soustředil v rámci své strany. Systém jediné legální strany (BSPP) byl tedy zachován. Důležité z hlediska etnických menšin bylo v podstatě uzákonění centralizovaného státního zřízení v nové ústavě. Tento krok připravil etnické menšiny o zbytky autonomie a byl vnímán jako další projev barmanizace země. Jejich odpor vůči vládnoucí elitě a celému režimu nadále přetrvával (Bečka, 2007).

Již v roce 1974 proběhly nepokoje reagující na nedostatek jídla, korupci a zhoršující se ekonomickou situaci. Socialistická vláda nakonec dovedla zemi mezi skupinu nejchudších a nejméně rozvinutých zemí světa, která se navíc topila ve vážné ekonomické krizi. V roce 1988 se v návaznosti na události v zemi po 23 letech samozvané vlády Nei Win vzdal svého postu a rezignoval. V Barmě probíhaly protesty a nepokoje, do kterých se zapojovali studenti, buddhističtí mniši, akademici a další členové společnosti. Situace se stala tak vážnou, že vyústila v masakr, při kterém zemřely tisíce protestujících lidí. Na jeho konci došlo k upevnění moci armády v čele s generálem So Maunem, která zasáhla

¹⁷ Přeloženo z originálního anglického znění „*Constitutional Dictatorship*“

a protesty brutálním a násilným způsobem potlačila. Prostřednictvím Státní rady pro obnovení zákonnosti a pořádku (SLORC)¹⁸ se zmocnil So Maun vlády na konci roku 1988, což přivedlo do Barmy zpět přímou vojenskou správu. Ačkoliv byl Nei Win v té době již pouhým civilistou, odborníci se domnívají, že i po odstoupení z funkce ovlivňoval a do určité míry kontroloval armádu a generála So Mauna, zejména v záležitosti krvavého potlačení pro-demokratických protestů (Devi, 2014; McCarthy, 2010).

Od roku 1988 byl pod vedením junty vyhlášen výjimečný stav, pozastavena platnost ústavy, obnovena cenzura a uzavřeny školy a veškerá veřejná zařízení. Zdánlivým krokem ke zlepšení situace byl příslib voleb, které se nakonec konaly v roce 1990. Vítězství strany Národní liga pro demokracii (NLD), jejíž členkou byla i Aun Schan Su Ťij, bylo však ignorováno a fakticky anulováno. Zároveň došlo k uvěznění Aun Schan Su Ťij a dalších politiků, kteří se účastnili pro-demokratického hnutí. Za úspěšné počínání se dá považovat jednání s ozbrojenými hnutími etnických menšin. V letech, kdy vládla SLORC, byly uzavřeny dohody o příměří s většinou povstaleckých skupin. Dohody proběhly ve dvou vlnách, první na konci 80. let a druhá vlna v první polovině 90. let, kdy byly povstalecké skupiny již vyčerpány dlouhým bojem proti armádě a ztrácely materiální podporu ze zahraničí¹⁹. Navzdory pozitivnímu očekávání byly dohody velice často porušovány (Bečka, 2007; Huang, 2013; Kramer, 2009).

Navzdory dílčím úspěchům v oblasti ozbrojených konfliktů, společenský vývoj po roce 1988 znamenal pro etnické menšiny těžké časy. Společenské rozdíly se rychle prohlubovaly. Na jednom konci spektra stály elity z řad armády, na opačném konci členové národnostních menšin. Pro vojáky a příslušníky jejich rodin byl zřízen samostatný systém zdravotní péče, speciální, dobře zásobované prodejny s nižšími cenami nebo speciální školy, zatímco instituce pro obyčejné obyvatele ani zdaleka nedosahovaly takových kvalit (Bečka, 2007). Zejména v pohraničních oblastech byly problémem (a stále jsou) infekční onemocnění, jmenovitě HIV/AIDS, který je následkem dlouhotrvajících konfliktů a nekvalitní úrovní zdravotní péče v těchto regionech (Sollom et al., 2011).

¹⁸ V roce 1997 byla strana přejmenována na Radu pro státní mír a rozvoj (SPDC).

¹⁹ Důležitou událostí, která umožnila vyjednávání, byl rozpad Komunistické strany Barmy. Většina povstaleckých organizací s ní úzce spolupracovala a v rámci reciprocity se jim dostávalo materiální podpory jak přímo z Komunistické strany Barmy, tak i z Číny (Kramer, 2009).

2.4 Barma po roce 2010

Armáda Barmy se držela u moci až do roku 2011. Na konci roku 2010 proběhly první volby po 20 letech, které přestože NLD bojkotovala, byly začátkem transformace v zemi. Tyto volby byly mezinárodním společenstvím opět označeny za nesvobodné a zmanipulované, s jasným vítězstvím strany podporované barmskou armádou. Nicméně nově zvolený prezident Thein Sein, bývalý premiér a generál, ve svém inauguračním projevu naznačil důležitost ekonomických a politických reform (Zin, Joseph, 2012). V dalších měsících přišly změny, které byly na celém světě považovány za začátek nové éry v Barmě. Vláda nařídila propuštění tisíců politických vězňů, legalizovala opoziční politické strany a povolila tak vstup NLD a samotné Aun Schan Su Ťij do parlamentu. Intenzivní změny v dalších letech pokračovaly, zejména svobodnými doplňovacími volbami v roce 2012, ve kterých NLD získala 43 ze 45 volných míst v parlamentu. Následovalo zrušení 25 let starého zákazu shromažďování více jak pěti osob na veřejnosti, předsednictví v ASEANu v roce 2014 a značné zlepšení vztahů se Západními zeměmi. Díky tomu bylo uvolněno množství sankcí ze strany Západu, přestože v zemi stále nebyla vyřešena otázka etnických menšin, občanské války a porušování lidských práv. V roce 2015 ve svobodných a transparentních volbách zvítězila NLD v čele s Aun Schan Su Ťij, která se stala vůdčí osobností Barmy a potvrdila tak obrat k demokratické tranzici země²⁰ (Dean, 2016).

Nástup Aun Schan Su Ťij a NLD vyvolal v zemi obrovskou vlnu optimismu a naděje, nicméně již po roce jejich vlády bylo zřejmé, že cesta k demokratizaci a celkovému rozkvětu země nebude jednoduchá. Nová vláda začala okamžitě implementovat systémové změny, jako rozšíření a zpřísnění protikorupčních zákonů, zvyšování půjček pro zemědělce, urychlení snahy o návrat zkonfiskované půdy vlastníkům nebo příslibení podpory a pomoci barmským pracovním migrantům, zejména v Thajsku. Kroky jako propuštění dalších politických vězňů a zvýšení půjček pro zemědělce měly okamžité pozitivní dopady, na druhou stranu sliby na vytvoření více pracovních míst, reformy státních podniků a navrácení zkonfiskované půdy ukázaly komplexnost situace, která bude vyžadovat kompromisy a pečlivě plánovaná řešení.

²⁰ Aun Schan Su Ťij získala v roce 2016 pozici ministryně zahraničí, prezidentské mluvčí a státní poradkyně. Funkce státní poradkyně (*state counsellor*) je v podstatě srovnatelná s funkcí premiérky (Robinson, Thawngmung, 2017).

Jednou z největších událostí s ohledem na demokratizaci země bylo odsouzení a uvěznění sedmi barmských vojáků, mezi nimiž byli čtyři důstojníci, za zabití pěti vesničanů při výslechu v Šanském státě. V Barmě je velmi ojedinělé, aby armádní činitelé přiznali vlastní násilí, brutalitu a vinu a ještě méně, aby za své činy byli odsouzeni. V tomto případě se tak stalo, všech sedm bylo odsouzeno na pět let odnětí svobody (Robinson, Thawngmung, 2017). Na druhou stranu obecně platí, že země směřující k demokracii snižuje své výdaje na armádu. To ale není případ Barmy, jelikož armáda má stěžejní postavení, které je dokonce posilováno. Výdaje na armádu neklesají, počet vojáků v posledních letech dokonce stoupl, což potvrzuje, že tranzice v Barmě zdaleka není u konce. Dalším faktem je, že i když volby jasně vyhrála NLD, armáda si stále drží 25 % míst v parlamentu, což některé donutilo k pojmenování současného režimu v Barmě „demokratický diktát“ (Cartalucci, 2015). Zřejmě jen čas ukáže, jaké fáze budou reformy a proces transformace země schopny dosáhnout (Farrelly, Win, 2016).

Po nástupu NLD je režim Barmy vnímán mnohem pozitivněji jak mezinárodními aktéry, tak místními médii a lidmi. Provedené změny společně s přílivem mezinárodní pomoci a investic napomohly prostředí v Barmě, aby se z vnějšího pohledu stalo svobodnějším. Zároveň se struktura a složení vlády staly relativně rozmanitějšími co se týká etnicity a odbornosti. Nicméně na konci roku 2016 již bylo jasné, že nová vláda NLD působí jako z části zajatec a z části spolupracovník pevně zakotvené armády a čeká ji mnoho výzev s ohledem na etnické konflikty a řešení otázky lidských práv (Robinson, Thawngmung, 2017).

Vláda Su Ťij postoupila některé klíčové pozice zástupcům etnických menšin²¹ a 6 ze 14 ministrů jsou členem jiné než převládající barmské národnosti. Dalším důkazem snahy o posílení a urychlení mírové iniciativy v Barmě je záměr vlády dodržet a rozšířit dohody o složení zbraní. Bohužel navzdory všem údajným snahám, boje nabraly na intenzitě na konci roku 2016 a ještě více v průběhu roku 2017. Obzvláště konflikty v Šanském, Kačjinském a Arakanském státě, které jsou doprovázeny porušováním lidských práv a brutálním zacházením armády vyvolaly domněnky, že Su Ťij zjevně nemá žádnou kontrolu nad armádou anebo hůře, že je chování armády a dění ve státech lhostejná. Tak či tak, současná dění se zdají být opakem mírových snah, kterými vláda argumentovala (Robinson, Thawngmung, 2017).

²¹ Například jeden z viceprezidentů Henry Van Thio je Čjin (Robinson, Thawngmung, 2017).

V Šanském a Kačjinském státě konflikt způsobil v poslední době vnitřní vysídlení více než 100 000 civilistů. Jejich vesnice jsou údajně cílem ostřelování a ozbrojených útoků, jelikož barmské jednotky nejsou schopny nebo nechtějí rozlišovat mezi oblastmi obývanými civilisty a militantními skupinami. Navíc násilí se dopouští jak barmská armáda, tak samotné militantní skupiny, které často vydírají vesničany a zabavují jim cenný majetek (Amnesty International, 2017).

Zoufalá situace je v Arakanském státě, kde podle některých médií a odborníků dochází k etnické čistce, jejíž součástí je vypalování vesnic Rohingů a jejich zabíjení. Následkem útoků armády prchlo za hranice do Bangladéše již přes 600 000 Rohingů, což znamená, že se aktuálně v Bangladéši nachází přibližně milion uprchlíků z Arakanského státu (Bearak, 2017). Aun Schan Su Ťij překvapivě ohledně této krizové situace mlčela až do druhé poloviny září 2017, kdy oficiálně vystoupila před médii. Její proslov byl však více než překvapivý a pobouřil zejména zástupce Západních zemí, kteří její chování odsoudili. V proslovu neodsoudila dění v Arakanském státě, nýbrž prohlásila, že vláda potřebuje čas na vyšetření důvodu, proč Rohingové do Bangladéše odcházejí. Jedním z možných důvodů, proč Aun Schan Su Ťij nevyjádřila nesouhlas s násilím zaměřeným na Rohingy, je její strach ze ztráty podpory uvnitř země. Podle analytiků již není bojovnicí za mír, ale plnohodnotným politikem, který se snaží udržet si podporu většiny (Wright et al., 2017). Zatímco většina zemí odsoudila postoj Aun Schan Su Ťij, její proslov v Rangúnu skončil velkým úspěchem a podporou. Lidé se s jejími slovy identifikovali a tvrdili, že zahraniční média vykreslují situaci zcela jinak, než ve skutečnosti je. Dle Amnesty International byl však dav v Rangúnu složen zejména z osob, které považují Rohingy za nelegální imigranty a chovají k nim nenávisť (McPherson, 2017).

Aun Schan Su Ťij svým vystupováním v podstatě popřela aktuální dění v zemi a jak uvádějí mezinárodní organizace udělala „krok zpět“ na cestě k míru a demokracii v zemi (Amnesty International, 2017). Barma, ačkoliv se dala na cestu demokratické tranzice, má před sebou ještě mnoho překážek. Současnou eskalaci konfliktů lze považovat za velice tvrdou zkoušku pro novou pro-demokratickou vládu, která ukáže, zda se Barma opravdu může vydat po letech vlády armády směrem k demokracii a míru.

3 CÍLOVÉ STÁTY BARMSKÝCH UPRCHLÍKŮ

Jak předchozí kapitoly naznačují, lidé opouštějí Barmu z mnoha různých důvodů, avšak ne všichni se chtějí nebo jsou schopni dostat za hranice. V současnosti existují tři aktuální problémy, které přispívají k emigraci z Barmy. Prvním je eskalace konfliktu na severovýchodě země v Šanském a Kačjinském státě, která vyústila ve 120 000 vnitřně vysídlených osob (TBC, 2016). Druhým je již dlouhou dobu trvající konflikt v Arakanském státě, kde bylo 66 000 Rohingů donuceno uprchnout do Bangladéše a dalších 22 000 vnitřně vysídleno v roce 2016, avšak vyostření situace v průběhu roku 2017 přinutilo více než 600 000 Rohingů k úniku do Bangladéše (Bearak, 2017). Třetím aktuálním problémem je opětovné zhoršení situace v Karenském státě, což znemožňuje návrat uprchlíků z Thajska (TBC, 2016). V celkovém součtu uvádí UNHCR (2016) přibližně 452 000 vnitřně vysídlených osob a 938 000 obyvatel bez státní příslušnosti žijících na území Barmy. Co se týče množství migrantů, kterým se povedlo dostat za hranice státu, čísla mnohých zdrojů se diametrálně liší. Zjistit přesný počet je v podstatě nemožné, jelikož je mnoho Barmánců za hranicemi ilegálně, a tudíž o nich neexistují oficiální záznamy. Je třeba mít na paměti, že stejně jako statistiky v úvodu této kapitoly, tak i statistiky, které se objeví v jejím dalším průběhu, mají charakter odhadů a ne přesných dat.

Historicky bylo vždy největším příjemcem migrantů z Barmy Thajsko. Jedním z hlavních důvodů jsou bezpochyby důvody geografické. Barmsko-thajská hranice je asi 2 100 km dlouhá, navíc se v hraniční oblasti nachází Karenský, Kajaský a Šanský stát, které byly a jsou epicentrem mnoha nepokojů a konfliktů. Dlouhá hranice, která ekonomickým migrantům umožňuje relativně snadný přechod do Thajska, v kombinaci s pohraniční špatnou situací, udělalo z Thajska nejčastější destinaci migrujících Barmánců (Ma, 2017). Druhou destinací Barmánců, co se počtu migrantů týče, je Malajsie. V Malajsii je typické pro barmské migranty pracovat jako nekvalifikovaná pracovní síla za velmi nízké mzdy. Život v Malajsii je pro Barmánce extrémně složitý. Protože Malajsie není signatářem Úmluvy o právním postavení uprchlíků ani jejího Protokolu, drtivá většina z migrantů žije v městských oblastech bez jakýchkoli práv (ICMC Europe, 2013). Další destinací pro Barmánce je Bangladéš. Podobně jako je tomu u Thajska, Bangladéš sdílí s Barmou severozápadní hranici, což migraci velmi usnadňuje. Migrace do Bangladéše je však specifická v tom, že se jen zřídka jedná o migraci

s ekonomickým účelem. Dáno je to situací v pohraniční oblasti, kde leží Arakanský stát, odkud za poslední léta uprchly statisíce Rohingů před perzekucí a násilím právě do sousedního Bangladéše (Syed et al., 2017; Parnini, 2011).

3.1 Thajsko a uprchlické tábory

Odhaduje se, že v Thajsku v současné době žije a pracuje 1,9 až 3 miliony Barmánců.²² Většina z nich není registrována, což napovídá, že jejich počet může být mnohem vyšší (Ma, 2017). Jak už bylo v práci uvedeno, hranice mezi nucenou a dobrovolnou migrací se v mnohých případech prolíná, přesto většina odborníků uvádí, že v případě Barmánců se dá o dobrovolné migraci hovořit jen málokdy. Desítky let konfliktů v jihozápadní Barmě vyústily ve vlny uprchlíků a přinutily Thajsko k oficiálním reakcím již v 80. letech 20. století, kdy thajská vláda začala budovat devět dočasných táborů pro uprchlíky z Barmy. Dle dostupných dat existovalo v roce 1998 v Thajsku 13 oficiálních uprchlických táborů, přičemž jich byly desítky, které do té doby fungovaly, uzavřeny (TBC, 1998). V současnosti je uprchlických táborů na území Thajska devět, a i když se oficiální údaje různých organizací liší, celkový počet uprchlíků v táborech se pohybuje kolem 100 000 (UNHCR, 2016; TBC, 2017). V roce 2006, kdy příliv uprchlíků do thajských táborů vrcholil, byla jejich populace až 150 000. Od té doby se díky programům na přesídlení a návrat Barmánců do vlasti jejich počet snížil. Nutno podotknout, že některé karenské organizace uvádějí, že jen počet karenských uprchlíků v táborech se v současnosti pohybuje kolem 150 000 (KNU, 2017). Faktem je, že oficiální údaje se odvíjí od registrace jednotlivých uprchlíků v táborech, nicméně některé tábory svou populační velikostí dosahují rozměrů měst, což registrace komplikuje. Například uprchlický tábor Mae La na hranicích Karenského státu a Thajska je domovem asi 38 000 barmských uprchlíků (TBC, 2017).

Z hlediska etnicity uprchlíků jasně převažují Karenové, kteří se na celkové populaci v uprchlických táborech podílejí z více než 80 %. Dalšími etniky přítomnými v táborech jsou Kajaové (11 %), Barmánci (4 %) a Monové (1 %) (MIMU & PSF, 2016).

3.1.1 Situace v uprchlických táborech a pohraničních oblastech

²² MIMU & PSF (2016) uvádí celkový počet 4 milionů barmských migrantů v Thajsku.

Situaci v oficiálních uprchlických kempech v Thajsku lze vnímat z více perspektiv. Na jednu stranu v nich lidé prchající před bezprostředním nebezpečím najdou úkryt, na druhou stranu dlouhodobý pobyt v táborech je doprovázen nedostatkem základních potřeb, chudobou, a také násilím. Power a Pratt (2012) uvádějí, že kareňští respondenti účastníci se jejich výzkumu v několika případech mluvili o tom, jak lidé jim blízcí byli terčem násilí a mučení nejen při útocích barmské armády na uprchlické tábory, ale také při vpádech thajské policie²³ (Power, Pratt, 2012).

Méně drastické, avšak s vážnými následky, je omezení pohybu uprchlíků. V posledních letech je uprchlíkům znemožňováno opouštět tábory prostřednictvím regulací, které dosahují až úrovně stanného práva. Obyvatelům táborů je tak znemožněno pěstování potravin a hledání přivýdělku mimo uprchlické tábory, což pro ně v kombinaci se stále snižujícími se příděly znamená nedostatek jídla a peněz. Přitom již v roce 2015 uváděli respondenti z tábora Mae La Oon, že „...příděly se snižují a my nemáme žádný příjem. Vše musíme kupovat, ale nemáme peníze. Nemáme způsob, jak vydělat peníze. Předtím jsme dostávali 12 kg rýže na osobu, teď už jen 10 kg. To není dostatečné pro celou rodinu.“ (BP & Burmalink, 2015, 17). Omezení pohybu uprchlíků snižuje jejich soběstačnost a zvyšuje závislost na humanitární a rozvojové pomoci, která je však paradoxně každým rokem snižována (BP & Burmalink, 2015).

Dalším problémem pohraničních oblastí je nadprůměrný výskyt nemocí, obzvláště malárie. V centrální části Barmy se malárie vyskytuje, avšak tato oblast je zřejmě jediná, která profituje ze slabého a nerozvinutého zdravotnického systému v zemi. Jinak je tomu v pohraničních oblastech, zejména na hranicích s Thajskem, které díky neexistující infrastruktuře nejsou běžně dostupné, a kde zdravotnický systém v podstatě nefunguje. Následná migrace Barmánců představuje problém pro celou oblast. V důsledku migrace jsou hranice s Thajskem ve spojení s malárií rizikovou oblastí, přestože centrální část Thajska je v podstatě bez případů lidí nakažených malárií. Malárií nejvíce trpí lidé žijící na venkově, kde je vysoký výskyt komárů a špatný přístup ke zdravotním službám. Co se týče samotných uprchlických táborů, prevalence lidí nakažených malárií se snížila, to však neznamená, že neexistuje nebezpečí nárůstu. Rizikovým faktorem v tomto případě je další nekontrolovaná migrace z venkova do měst a uprchlických táborů, a také pokračující konflikty s barmskou armádou na hranicích. Lze předpokládat, že malárii často rozšiřují právě barmští vojáci, kteří se pohybují a přespávají v lesích bez

²³ Autoři výzkumu upozorňují, že účastníci nesdíleli své vlastní zkušenosti, ale zkušenosti lidí jim blízkých. Pravděpodobné vysvětlení je neochota vzpomínat na osobní traumata.

adekvátního vybavení (stany, moskytiéry) a rozšiřují tak nákazu jak mezi rodinami, tak v pohraničních oblastech (Parker et al., 2015).

Na severu Thajska se nachází jeden uprchlický tábor Šanů, Kuang Jor, který však není pod ochranou UNHCR a neuznává jej ani thajská vláda, která Šany považuje za ekonomické migranty a neuděluje jim statut uprchlíků. Z toho důvodu mají Šanové velice složité postavení v Thajsku a většina z nich žije v uprchlických táborech uvnitř Šanského státu. Jejich situace se nadále zhoršuje, jelikož zatímco probíhá eskalace konfliktu v Šanském státě, uprchlické kempy čelí kritickému snížení mezinárodní pomoci.²⁴ Šanové žijící v táborech tak mají možnost tyto tábory opustit a čelit tak nebezpečí ve státě, nebo zůstat v táboře a přežívat s minimem zdrojů (Nadi, 2017). V severním Thajsku, konkrétně v provincii Mae Hong Son ve městě Pai, existuje komunita Šanů, která našla způsob, jak se vyhnout kontrolám vlády a v tomto městě se usadila. Ne všichni Šanové v Thajsku tudíž žijí v uprchlickém táboře. Jak ale Hammett a Howes (2016) uvádějí na základě výzkumu, v Thajsku jsou Šanové považováni za problémové, jsou diskriminováni ve volnosti pohybu a hledání zaměstnání a bývají často označováni za pašeráky drog. V Thajsku tedy musejí přežívat jako zranitelná a utlačovaná skupina neregulérních migrantů, nicméně někteří z nich ve městě Pai žijí již přes 40 let (Hammett, Howes, 2016).

3.1.2 Repatriace uprchlíků z Thajska

MIMU & PSF (2016) uvádí, že od roku 2005 bylo již přesídleno přes 100 000 barmských uprchlíků do třetích zemí. Hlavními destinacemi pro přesídlení byly USA, Austrálie a Kanada. Zatímco přesídlení do třetí země je náročné na provedení a administrativu, v posledních letech je aktuálním a hodně diskutovaným tématem repatriace barmských uprchlíků z Thajska zpět do Barmy. Hlavními aktéry v této iniciativě jsou thajská vláda a UNHCR, kteří se ve vzájemné spolupráci snaží repatriaci uskutečnit. Ta by měla probíhat na principu „*do no harm*“, repatriace tedy musí být dobrovolná a za předpoklad je také považováno bezpečné prostředí v Barmě, do kterého by se uprchlíci vraceli (MIMU & PSF, 2016). Navzdory probíhajícím změnám v politické, ekonomické i sociální sféře, které od roku 2010 v Barmě probíhají,

²⁴ Jedná se o zmíněný tábor Kuang Jor, který leží na území Thajska a zároveň o dalších pět uprchlických táborů na území Šanského státu. Celkem v těchto táborech žije přes 6 000 uprchlíků (Nadi, 2017).

dobrovolná repatriace a bezpečné prostředí v Barmě jsou úskalí, na které celá iniciativa naráží.

Výzkum Theta a Pholphirula (2016) identifikoval *pull*²⁵ faktory, které přispívají v ochotě migrantů vrátit se do Barmy. V rámci současného otevření se světu a rozvoje Barmy jsou hlavními *pull* faktory rostoucí příležitosti investic, mzdy podobné těm v Thajsku, politická stabilita, důvěra v politický proces a absence rasismu. Výzkum ukázal, že největší obavy mají lidé z rasismu a diskriminace, které čelili před odchodem. Zajímavým zjištěním je také fakt, že větší důležitost, než výše mezd má ve výsledcích výzkumu množství příležitostí k investicím. To poukazuje na povahu budoucího výdělku, kdy většina potenciálních repatriovaných migrantů chce podnikat, a ne být zaměstnána. V konečném důsledku je pouhá představa probíhajícího rozvoje v Barmě významným podnětem pro návrat mnoha migrantů (Thet, Pholphirul, 2016). Tento výzkum však pouze identifikuje podmínky, za kterých jsou lidé ochotni se vrátit, nikoliv že k návratu dochází.

Bezpečnostní situace v Barmě je základním předpokladem a zároveň jednou z hlavních překážek pro repatriaci uprchlíků. Po nástupu vlády Su Ťij v roce 2015 se v Barmě skutečně odehrávají změny v politické, sociální a ekonomické sféře, ale k pokroku dochází mnohem pomaleji, než odborníci předpokládali (Corben, 2017). Mírový proces neprobíhá podle plánů, spousta dohod stále není efektivních a co se týká bydlení, vlastnických a lidských práv, je třeba říci, že je UNHCR ani vláda nedokáže zajistit (MIMU & PSF, 2016). Stejný konflikt, který před desítkami let spousta lidí z Barmy vyhnal, tam stále přetrvává. V oblastech hraničících s Thajskem jsou přítomny ozbrojené skupiny, probíhají zde boje, které v současnosti znovu nabývají na intenzitě a nemalá část území je stále zaminována. V uprchlických táborech existují zdravotnické a vzdělávací systémy, které uprchlíkům v Barmě nikdo nezaručí, navíc certifikáty získané v uprchlických táborech nejsou v Barmě uznávány. Z výzkumu BP & Burmalink (2015) je jasné, že lidé žijí s vidinou budoucího návratu, avšak v současnosti považují situaci v Barmě za problematickou. Velké procento tázaných poukázalo na nedostatek pracovních míst a způsobů obživy. Velkou roli v této problematice hrají práva na vlastnictví půdy. Spousta lidí přišla o půdu kvůli ozbrojeným konfliktům a výpadům barmské armády nebo jim byla půda vládou zabavena za účelem výstavby armádních základů. Ačkoliv se časy v Barmě mění, lidé stále nevěří, že je možné půdu legálně vlastnit bez strachu z jejího zabavení (BP & Burmalink, 2015).

²⁵ Jako *pull* faktory jsou označovány stimuly, které přitahují a pobízí osoby k migraci.

V tom samém výzkumu lze pozorovat rostoucí obavy o nucenou repatriaci, která mezi obyvateli uprchlických táborů panuje. Přesto, že neziskové a humanitární organizace upozorňují, že snahy o repatriaci jsou předčasné, situace napovídá tomu, že by k takovým krokům mohlo dojít. Historie již takové události pamatuje, v kontextu Barmy se nucená repatriace udála v roce 1996. Přibližně 6000 Monů bylo přemístěno z Thajska zpět do uprchlického tábora v Barmě. O pár měsíců později byl tábor napaden barmskou armádou a většina Monů uprchla zpět za hranice do Thajska (BP & Burmalink, 2015).

Humanitární pracovníci se v polovině roku 2017 nechali slyšet, že snahy na repatriaci přichází v nevhodné době, kdy je otázka bezpečnosti, infrastruktury a zdravotnických a vzdělávacích služeb v Barmě po desetiletích konfliktů stále nevyřešena. Snahu dosáhnout repatriace uprchlíků co nejdříve dokazuje neustálé snižování finanční podpory ze strany mezinárodních donorů.²⁶ Prudké snižování finanční podpory ze strany dárců může vést k nekoordinované repatriaci bez adekvátní spolupráce mezi vládami a zapojenými organizacemi. Snižování finanční podpory má negativní dopad i na pracovníky v uprchlických táborech, kteří se starají o chod táborů, zprostředkovávají jídlo a další služby, bez kterých by tábory nemohly fungovat. UNHCR uvádí několik stovek uprchlíků, kteří se chtějí vrátit do Barmy, většina však návrat spíše odmítá kvůli nejistotě a strachu z podmínek v Barmě (Corben, 2017).

Thajsko je hostitelem největšího počtu barmských migrantů a uprchlíků. Tato podkapitola napovídá, že situace v uprchlických táborech není ideální, přesto většina uprchlíků dává přednost pobytu v táborech před návratem do země. Za největší problémy se dá vedle násilných útoků považovat nedostatek způsobů obživy a nesoběstačnost v kombinaci se snižující se finanční podporou od mezinárodních donorů. Možným cílem těchto finančních „škrťů“ je urychlení repatriace barmských uprchlíků, což je ale mnohými považováno za předčasný krok. Odborníci se v otázce repatriace uprchlíků nedokáží shodnout a je zřejmé, že je to téma velice komplexní a problematické. Zatímco Thet a Pholphirul (2016) se k repatriaci staví kladně a poukazuje na několik *pull* faktorů, například výkonná ředitelka TBC, Sally Thompson (2017), je jiného názoru a tvrdí, že: „*V jihovýchodní Barmě nejsou žádné pull faktory. Mírový proces postupuje velice pomalu, armáda je ve vesnicích na jihovýchodě stále přítomná, nedůvěra lidí v armádu je velice hluboká a potrvá roky, než se to změní...*“ (Corben, 2017, 1). K repatriaci

²⁶ Nejmarkantnější snížení finanční podpory přišlo v minulém roce ze strany Švédska, Norska a Americké agentury pro mezinárodní rozvoj (USAID-PLE, *Project for Local Empowerment*)

uprchlíků nevyhnutelně bude docházet, otázkou je, za jakou dobu bude bezpečné a možné programy na repatriaci zrealizovat.

3.2 Malajsie

V Malajsii je situace s migranty a zejména uprchlíky vnímána vládou i místním obyvatelstvem negativně. Zatímco vysoce kvalifikovaní pracovníci, zahraniční studenti a lidé, spadající do rámce programu „Malajsie, můj druhý domov“²⁷, jsou v zemi vítáni, zbytek migrantů spadá do kategorie „problematických“ migrantů. Tato kategorie se skládá zejména z nekvalifikované pracovní síly a neregulérních ekonomických migrantů. Jejich přesný počet je těžké určit, jelikož je mnoho z nich neregistrovaných, na což se malajská vláda snaží již od 80. let reagovat zpřísnováním imigračních politik. Navzdory těmto snahám o snížení počtu imigrantů se v Malajsii zvyšuje počet jak registrované nekvalifikované pracovní síly, tak i neregistrovaných migrantů. Nebezpečí, kterému neregulérní migranti v Malajsii čelí, jsou velice přísné tresty pro ty, kteří porušují imigrační zákony. Následkem takového porušení může být zatčení, odsouzení a deportace po skončení trestu. Tito lidé jsou posíláni do detenčních zařízení, ve kterých jsou často terčem násilí. Neregulérní migranti v Malajsii nemají žádná základní práva a v případě zadržení není žádná instituce, na kterou by se mohli obrátit. V roce 2012 dokumentovala malajská vláda 130 000 registrovaných a přes 140 000 neregistrovaných barmských migrantů (Kassim, 2014).

Statistiky jsou v tomto případě opět velice nespolehlivé, po několika pokusech o spolupráci UNHCR s malajskou vládou s cílem sdílení dat o uprchlících stále nedošlo k dohodě. To znamená, že uprchlíci registrovaní pod záštitou UNHCR nemusejí být dokumentováni malajskou vládou a naopak, jelikož registrační proces u obou zmíněných aktérů je odlišný (Tang, 2017).

²⁷ Program „Malajsie, můj druhý domov“ (*Malaysia my second home programme*) je iniciativa cílená na bohaté cizince. Umožňuje jim dlouhodobý pobyt v Malajsii na základě desetiletých speciálních víz, které mohou být po jejich vypršení obnoveny.

3.2.1 Situace uprchlíků v Malajsii

UNHCR uvádí přes 150 000 osob, které spadají do kategorie uprchlíků nebo jsou v situaci podobné uprchlíkům. Předpokládá se, že z jejich celkového počtu 153 880 tvoří 90 % migranti z Barmy. Dlouhodobá řešení uprchlické situace dle strategií UNHCR jsou dobrovolná repatriace, integrace do společnosti a přesídlení. U většiny barmských etnik je první možnost vyloučena díky aktuálně probíhajícím konfliktům uvnitř Barmy. Na rozdíl od případu Thajska je ale v Malajsii v podstatě vyloučena i druhá možnost integrovat uprchlíky do společnosti, a to z důvodu legálního rámce, který řídí zacházení s uprchlíky. Jedinou schůdnou strategií pro uprchlíky v Malajsii je tedy přesídlení. Mezi destinace v rámci přesídlení z Malajsie patří mimo jiné i Česká republika (UNHCR, 2015). Co se týče etnického původu barmských uprchlíků v Malajsii, drtivou většinu tvoří Čjinové a Rohingové, dalšími přítomnými etniky jsou například Kačjinové nebo Monové (Floyd et al., 2015; Mears, 2016).

Jak bylo uvedeno na začátku kapitoly, Malajsie není signatářem Úmluvy o právním postavení uprchlíků ani jejího Protokolu, což znamená, že uprchlíci mají teoreticky stejný statut a práva, jako neregulérní ekonomičtí migranti. V praxi se uprchlíci při příjezdu do Malajsie snaží co nejrychleji registrovat pod záštitu UNHCR, jejichž registrační karta poskytuje jistou ochranu před malajskou policií a imigračními politikami v zemi. Výzkum Floyd et al. (2015), zaměřený na barmské uprchlíky (obzvláště Čjiny), identifikoval na základě vědeckých rozhovorů největší problémy, se kterými se uprchlíci v Malajsii potýkají. Hlavními identifikovanými problémy jsou vzdělání, bezpečnost a UNHCR. Ve spojitosti s UNHCR a včasnými registracemi uprchlíků vyplývá na povrch nefunkčnost UNHCR v zemi, respektive neschopnost organizace rychle a efektivně chránit práva uprchlíků. Ve snaze dostat uprchlický statut musejí lidé projít dlouhým, složitým a matoucím procesem, který zahrnuje množství schůzí a detailních pohovorů. Ve výsledku může trvat několik let, než jsou lidé registrováni jako uprchlíci. Praktické nedostatky registračního procesu UNHCR dokazuje studie *International Rescue Committee*, která uvádí, že 93 % přichozích uprchlíků v roce 2012 nebylo u UNHCR registrováno (International Rescue Committee, 2012).

Co se týče bezpečnosti, účastníci rozhovorů poukázali na fakt, že registrační karty sice poskytují jistou záruku ochrany, avšak dle malajské vlády jsou i registrovaní uprchlíci stále neregulérními imigranty. Tento statut jim znemožňuje žít důstojně, jelikož jen velmi málo strategií na zlepšení životní situace může být aplikováno bez souhlasu

malajské vlády. Za velmi negativní se dá považovat vztah uprchlíků a policie, kde ze strany policie údajně dochází k vymáhání úplatků jak ve formě hotovosti, tak cenností. Navíc policie v případě uprchlíků neplní své povinnosti a porušování zákonů a práv vůči nim je tak ignorováno (Floyd et al., 2015). Dle nařízení malajské vlády by lidé v situaci uprchlíků neměli být zatýkáni a přemísťováni do detenčních zařízení jako neregulérní migranti, avšak k těmto událostem přesto dochází. Následné propuštění uprchlíků může být dosaženo pouze po zásahu kanceláře UNHCR v Kuala Lumpur (Kassim, 2014). V květnu roku 2017 informoval *The Guardian* o špatném zacházení s uprchlíky v detenčních zařízeních, které vyústilo v minimálně 24 potvrzených úmrtí, z čehož bylo 22 obětí barmské národnosti. Podmínky uvnitř zařízení jsou popisovány jako „mučící“, uvěznění lidé nemají dostatek vody, jídla a jsou obětmi fyzického týrání. Mezi lety 2014 a 2016 zemřelo v detenčních centrech 161 neregulérních migrantů. Kolik z nich byli uprchlíci zdroj neuvádí, avšak lze předpokládat, že počet zemřelých uprchlíků bude mnohem větší. O 22 barmských obětech se UNHCR dozvědělo až po tom, co byly osoby přímo kontaktovány s určitou žádostí (Barron, 2017).

Vzdělání je vnímáno jako největší problém zejména rodinami s dětmi. Protože Malajsie není signatářem Úmluvy o právním postavení uprchlíků, její vláda nemá žádnou povinnost poskytnout uprchlíkům vzdělání. Systém veřejného vzdělání je přístupný pouze občanům a uprchlíci v Malajsií nesídlí v uprchlických táborech, tudíž jedinou možností je pro ně zakládání a provozování vlastních vzdělávacích zařízení. Přestože se do provozování vzdělávacích center zapojují neziskové organizace a zejména čínské komunity jsou v poskytování základního vzdělání poměrně úspěšné, nedostatek učitelů a prostředků na dosažení adekvátní úrovně vzdělávání je stále patrný (Floyd et al., 2015).

Život v Malajsií znamená pro většinu Barmánců přehajících před násilím a utlačováním v Barmě relativní zlepšení jejich životní úrovně, avšak dostupné zdroje ukazují, že je jejich situace stále velice obtížná. Hlavním problémem v Malajsií, kterému uprchlíci čelí, je legální rámec malajské vlády, která považuje uprchlíky za neregulérní ekonomické migranty. Tento fakt má hned několik důsledků, mezi které patří znemožnění legálního výdělků a obavy uprchlíků o vzdělání a bezpečnost. Mears (2016) uvádí, že většina barmských uprchlíků je nucena pracovat za velmi nízké mzdy v neustálé obavě z policejní kontroly. Pokud policie zjistí, že jsou uprchlíci nelegálně zaměstnáni, dochází k vysokým pokutám, které uprchlíci často nejsou schopni zaplatit a následně dochází k jejich deportaci do detenčních zařízení. Navzdory mnoha negativům přináší život v malajských městech jedno pozitivum, které stojí za zmínku. Podle jednoho

z kačjinských uprchlíků v nich život ve městech, mezi odlišnými lidmi a v relativně vyspělé společnosti, vyvolal ještě větší touhu po svobodě a poskytl jim informace a nový pohled na svět (Mears, 2016).

3.3 Bangladěš

Bangladěš je z historického hlediska třetí nejvyhledávanější zemí barmských migrantů. Současná situace v Arakanském státě z něj však udělala zemi se zřejmě největším počtem Barmánců prchajících před přímým ohrožením života. Použití termínu Barmánci zde může působit matoucím a nepřesným dojmem, jelikož se vlastně skoro ve 100 % případech jedná o příslušníky národnostní menšiny Rohingů, kteří barmskou vládou za Barmánce považováni nejsou. Zatímco statistiky UNHCR z března roku 2017 uvádějí 33 000 registrovaných a 200 000 neregistrovaných Rohingů v Bangladéši (UNHCR, 2017a), aktuální verze statistik ze září 2017 uvádí, že od 25. srpna překročilo hranice dalších 313 000 Rohingů (UNHCR 2017b). Nejaktuálnější čísla počtu uprchlíků z konce října 2017 se podle světových zpravodajství ustálila na 603 000 nových uprchlíků od událostí konce srpna, tedy za období 2 měsíců. Pokud jsou tyto čísla pravdivá, v Bangladéši nyní přebývá přibližně milion Rohingů (Bearak, 2017; UNHCR, 2017c).

Uprchlíká situace v Bangladéši přitom není nic nového. Je tomu právě naopak, uprchlické osady a tábory fungují v Bangladéši již přes 20 let, což ilustruje, o jak vleklý problém se jedná. Bangladéšská vláda nedisponuje specifickými uprchlickými politikami, celá situace je tedy pro zemi velkou výzvou. Přestože se vláda oficiálně snaží poskytovat pomoc prostřednictvím dodávek pitné vody, jídla a přístřešku, množství prostoru, které je k dispozici pro uprchlíky, je zoufale nedostatečné v porovnání s jejich celkovým počtem. Přestože v roce 1992 bylo v Bangladéši postaveno 20 uprchlických táborů, nyní fungují jen dva – *Nayapara* a *Kutupalong*, které leží v jedné z nejhudších oblastí Bangladéše Cox's Bazar na jihovýchodě země. Pobyt v těchto táborech je navíc doprovázen nedostatkem základních potřeb, nepřátelskými až násilnými projevy ze strany místních, omezeným pohybem a diskriminací (Milton et al., 2017).

Ještě před vypuknutím aktuální krize bylo v okolí oficiálních táborů vytvořeno několik dočasných samotnými uprchlíky.²⁸ Logickou nevýhodou však je, že tyto tábory

²⁸ Zřejmě největším neoficiálním táborem je Leda Camp. Leží ve stejné oblasti, jako oficiální tábory, tedy oblasti Cox's Bazar a jeho populace se na konci září 2017 pohybovala kolem 28 000 (Papri, 2017).

trpí na ještě horší podmínky než tábory oficiální. Protože nejsou pod záštitou neziskových organizací, UNHCR ani bangladéšské vlády, jejich obyvatelé jsou naprosto nechráněni před násilím, zatýkáním a fyzickým a sexuálním zneužíváním. Navíc se jim nedostává žádné pomoci v rámci dodávek jídla, vody a poskytování přístřešků (Milton et al., 2017).

V souvislosti se současným přílivem uprchlíků se objevují nové problémy, které se dosud v Bangladéši nevyskytovaly, alespoň ne v takové míře. Jedním z těchto problémů je vykořisťování dětí a dětská práce. Podle médií tvoří ze 604 000 nových příchozích do Bangladéše většinu děti. Velký podíl z nich vstoupil do Bangladéše bez doprovodu a mnoho z nich trpí akutní podvýživou (Bearak, 2017). V uprchlických kempch jsou děti Rohingů hojně využívány na podřadnou práci, za kterou jsou nedostatečně placené. Navíc je jejich vykořisťování doprovázeno bitím a sexuálním obtěžováním. Velkou roli v této problematice hrají místní bangladéšské rodiny, které jsou často zaměstnavateli a zároveň těmi, kdo děti týrá a zneužívá. Obzvláště časté jsou tyto praktiky u mladých dívek, které jsou do rodin najímány jako služky a chůvy (Allard, Wilkes, 2017).

Bangladéšská premiérka Šajch Hasína Vádžidová odsoudila Barmu za činy, které vyvolaly masový exodus Rohingů přes hranice do Bangladéše a zároveň vládu Barmy vyzvala ke znovupřijetí uprchlíků do vlasti. Barma však z incidentu obviňuje militantní skupiny Rohingů, které údajně agresí vyvolaly a tvrdí, že armáda postupovala v zájmu zachování stability a pořádku v Arakanském státě. Bangladéš je tak postaven před prakticky nezvladatelnou situací a podle všeho se alespoň v nejbližší době nemůže spoléhat na návrat Rohingů zpět do Barmy (Safí, 2017).

Ze statistik uvedených na začátku kapitoly lze vyčíst, že na jaře roku 2017 žilo v táborech přibližně 33 000 registrovaných uprchlíků. V té době bangladéšská vláda odhadovala, že dalších 300 000 neregistrovaných uprchlíků žije v dočasných neoficiálních táborech (UNHCR, 2017a). Tábory, které byly domovem 33 000 uprchlíků nyní čelí přílivu přes 600 000 dalších. Kapacity táborů ani v nejmenším nedosahují potřebné úrovně. V mimořádné zprávě o aktuální krizové situaci uvedlo UNHCR (2017b), že je zapotřebí dalších \$45 milionů USD, aby bylo UNHCR schopné se efektivně vypořádat s aktuální situací. Podle jejich údajů mají však k dispozici pouhých 11 % celkové částky (UNHCR, 2017b). Uprchlický tábor *Kutupalong* čelil takovému náporu nově příchozích Rohingů, že některé služby poskytované v táboře musely být pozastaveny. UNHCR se ve spolupráci s bangladéšskou vládou uchýlilo k „rozšíření“

Z hlediska aktuálního velice rychlého populačního přílivu z Barmy lze předpokládat, že je číslo v současné době již vyšší.

tábora. Nová oblast určená pro uprchlíky byla nazvána *Kutupalong Extension* a podle plánu se stane domovem 5 000 uprchlíků z *Kutupalongu*, od čehož si UNHCR slibuje odlehčení náporu v táboře a znovuoobnovení chodu pozastavených služeb (UNHCR, 2017c). Ve světle aktuální krizové situace je to logický a nevyhnutelný krok, avšak při celkovém počtu milionu Rohingů v Bangladéši ani zdaleka ne dostatečný.

Problémy násilí, nedostatečného zajištění základních potřeb, omezeného pohybu a diskriminace jsou přítomny ve všech státech zmíněných v této kapitole. V Bangladéši jsou však všechny znásobeny současným nárazovým přílivem velkého množství nových uprchlíků. Bangladéšská vláda v čele s premiérkou Vádžidovou si je vědoma faktu, že Bangladéš ani ve spolupráci s mezinárodními organizacemi pravděpodobně nemá kapacity na zvládnutí aktuální situace a vyzývá barmskou vládu, aby přijala zodpovědnost, vyřešila konflikt v Arakanském státě a uprchlíky přijala zpět. Je však velice nepravděpodobné, že se něco podobného v blízké době stane. Před mezinárodními organizacemi, zejména UNHCR a bangladéšskou vládou tak stojí velice složitý úkol.

4 PROGRAMY PŘESÍDLENÍ PRO BARMSKÉ UPRCHLÍKY

Přesídlení je jedním ze tří dlouhodobých řešení pro uprchlíky z celého světa. Dalšími dvěma řešeními jsou dobrovolná repatriace a integrace do společnosti v hostitelské zemi. Na základě předešlých kapitol lze s jistotou konstatovat, že dobrovolná repatriace a integrace do společnosti v hostitelské zemi jsou v případě barmských uprchlíků v současné době nepravděpodobnými. Barma udělala první krok k demokratické tranzici, ale bohužel pro uprchlíky je to proces, který ještě nějaký čas potrvá. Přestože se podmínky v Barmě zlepšují, lidé mají stále opodstatněné obavy z ozbrojených konfliktů, diskriminace a obecně nízké životní úrovně, a proto se drtivá většina z nich k repatriaci staví odmítavě. Integrace v hostitelských zemích se zdá být řešením mnohem schůdnějším, avšak postoj hostitelských států k barmským uprchlíkům je převážně negativní. Vlády těchto států považují uprchlíky jako ekonomickou a sociální zátěž a jen v málo případech dochází ke skutečné integraci do společnosti, kdy integrovaní lidé mají stejná práva, povinnosti a jsou považováni za rovnocenné obyvatele státu. Přesídlení do třetích zemí se tak zdá být vzhledem k aktuální situaci opravdu jediným možným řešením pro barmské uprchlíky a obyvatele bez státní příslušnosti.

Přesídlení definuje UNHCR jako proces „*přemístění uprchlíků ze země, kde požádali o azyl do jiné země, která souhlasila s jejich přijetím a povolila jejich trvalý pobyt*“ (UNHCR, 2017d). Je to řešení, které zahrnuje přemístění uprchlíků do třetích zemí s jinou kulturou a tradicemi, čímž se od zbylých dvou liší. Nicméně z více než 16 milionů osob v situaci uprchlíků, které UNHCR dokumentovalo na konci roku 2015, bylo méně než 1 % vybráno k přesídlení do třetích zemí. Iniciativa přesídlení trpí na malý počet států, které jsou ochotny se do programů přesídlení zapojit, a také na administrativní náročnost celého procesu, který je ve výsledku zdlouhavý. V roce 2016 bylo navrženo 162 500 uprchlíků k přesídlení do třetích zemí a z nich 125 600 přesídleno. Většina z těchto uprchlíků byli Syřané, jejichž konfliktu je v Evropě věnována velká mediální pozornost. V rámci posledních 10 let se do programu na přesídlení zapojily zejména Spojené státy americké, Kanada, Austrálie a Skandinávské státy (UNHCR, 2017d).

Co se týče barmských uprchlíků, jejich největším příjemcem byly v posledních letech Spojené státy, Austrálie a Nový Zéland, Kanada, a proto bude v kapitole těmto státům věnována největší pozornost. V Evropě se do přesídlovacího programu pro

barmské uprchlíky zapojilo hlavně Norsko, Dánsko, Švédsko, a také Česká republika (ICMC Europe, 2013).

4.1 Spojené státy americké

Spojené státy mezi roky 2005 a 2014 přijaly celkově více než 73 000 barmských uprchlíků z Thajska, avšak v roce 2014 jeden z historicky největších přesídlovacích programů oficiálně skončil.²⁹ V naději, že demokratická tranzice v Barmě přinese změny a umožní repatriaci uprchlíků, USA, stejně jako další státy, ukončily programy na přesídlení a postupně snižovaly finanční podporu (Tan, 2014; Wang, 2016). Situace se však ubírá méně optimistickým směrem, než někteří očekávali. Proto například už na počátku roku 2017 požádalo UNHCR s ohledem na dění v zemi bangladéšskou vládu, aby svolila k vyjednávání zejména s USA, ale také Kanadou a některými evropskými státy, ohledně dalšího přesídlení barmských uprchlíků. Informovala o tom agentura *Reuters* a údajně se mělo jednat o 1 000 Rohingů, kteří byli identifikováni jako prioritní pro přesídlení z důvodu zdravotního stavu nebo kvůli oddělení od zbytku rodiny žijící ve třetí zemi.

Vyjednávání s bangladéšskou vládou o povolení přesídlení z Bangladéše má kořeny v nedávné minulosti. Program přesídlení barmských Rohingů z Bangladéše zejména do USA, Kanady a Austrálie totiž do roku 2012 fungoval, avšak poté byl bangladéšskou vládou zastaven. Důvodem bylo přesvědčení vlády, že program na přesídlení pobízí stále více Barmánců k emigraci a k využívání Bangladéše jako transitní země ve své snaze dostat se dále do zemí Západu (Das, 2017). O tom, jak vyjednávání dopadla, média neinformují, a navíc je třeba uvědomit si radikální změnu situace v rámci pouhého půl roku, kdy se počet Rohingů v Bangladéši drasticky zvýšil. Při odhadovaném množství 1 milionu Rohingů v Bangladéši se přesídlení 1 000 z nich zdá být nedostatečným krokem.

Ačkoliv média neinformují, jak výše zmíněné jednání dopadlo, lze předpokládat, že vyjednávání se současnou vládou USA není jednoduché. V lednu 2017 vydal nově zvolený prezident Trump nařízení zastavit přesídlování do USA na 120 dní, snížit kvótu na celkový počet uprchlíků, které USA přijme za období jednoho roku ze 110 000 na

²⁹ Androff a Fike (2016) uvádějí, že do USA bylo od roku 2005 přesídleno 88 348 uprchlíků z barmských uprchlických táborů na hranici s Thajskem. Vzniká zde tedy poměrně velký statistický rozptyl mezi daty uvedenými UNHCR a odbornou studií.

50 000 a zároveň zakázal vstup do země lidem cestujícím ze sedmi specifických zemí na 90 dní.³⁰ Přestože byla tato nařízení terčem mnoha žalob a proběhlo nespočet soudních řízení, která byla nakonec úspěšná a ve vydaných nařízeních došlo ke změnám, lze pozorovat, že v USA není současná vláda a společnost dalšímu přesídlování uprchlíků do jejich země nakloněna (Welch, 2017). Tento výrok lze považovat za generalizaci. Je zřejmé, že americká společnost není jednotná v názorech na příchod nových uprchlíků, na druhou stranu zvolení prezidenta Trumpa a jeho prvotní kroky ve funkci jsou symbolem odmítavého postoje k další imigraci do USA.

4.1.1 Barmští uprchlíci ve Spojených státech amerických

Celkový počet Barmánců v USA se v roce 2015 odhadoval na 168 000 (Rodriguez-Gitler, 2017). Mezi přesídlená etnika patří Karenové, Kajaové, Barmánci, Rohingové, Kačjinové, Šanové a Čjinové, což je většina etnických menšin Barmy.

Historicky přicházeli uprchlíci z Barmy do USA ve třech vlnách. První vlna probíhala v 60. letech 20. století a byla co do počtu přesídlených lidí relativně malá. USA poskytlo ekonomické a politické podněty prostřednictvím imigračního a národnostního zákona z roku 1965 a uprchlíky, politicky a socioekonomicky utlačované v Barmě, přijalo. Druhá vlna se prolíná s armádními výpady v 80. letech 20. století v Barmě a bylo při ní přesídleno několik tisíc Karenů, Kačjinů a Barmánců. Třetí a dosud poslední vlna byla nastartována přesídlovacím programem mezi lety 2005 a 2007. V tomto období přišel do USA největší počet barmských uprchlíků, kteří jsou teď rozptýleni po celých Spojených státech, přitom státy s největším počtem Barmánců jsou Texas, New York a Indiana. V USA je zvykem umísťovat uprchlíky do větších metropolitních oblastí s velkým počtem cizinců z důvodu větší příležitosti budování sociálních sítí. Přestože není dostupná žádná studie zaměřená na barmské uprchlíky a jejich místa pobytu, lze předpokládat, že je většina z nich umístěna právě ve větších metropolitních oblastech (Cornwell et al., 2015).

Proces přijímání uprchlíků do USA má několik kroků. Jako první musí osoba usilující o přesídlení podstoupit sérii rozhovorů s pracovníky UNHCR. Po jejich skončení jsou dále odkázáni na DOS (*Department of State*) a DHS (*Department of Homeland*

³⁰ Země, kterých se zákaz týkal, byly Sýrie, Irák, Somálsko, Jemen, Írán, Súdán a Libye (Welch, 2017).

Security), kde musejí podstoupit další sérii osobních setkání a rozhovorů. Konečné rozhodnutí, zda bude či nebude uprchlík přesídlen do USA, má DHS na základě rozhovoru, který hodnotí oprávněnost strachu z návratu do vlasti z důvodu persekuce a hrozícího nebezpečí. Lidé se záznamem v trestním rejstříku nejsou oprávněni se o přesídlení do USA ucházet. Pokud je uprchlík vybrán jako oprávněný k přesídlení, dochází následně ke zdravotním vyšetřením, kulturní orientaci s ohledem na cestu do USA a také dostane finanční půjčku, kterou využije na dopravu do země. Celý tento proces ve výsledku trvá v průměru osm měsíců až rok, avšak může také trvat několik let (Androff, Fike, 2016).

Uprchlícké politiky USA kladou největší důraz na rychlou integraci uprchlíků do společnosti, a to zejména ve smyslu ekonomické soběstačnosti. Tento systém neposkytuje uprchlíkům v podstatě žádný čas na zotavení se z utrpených traumat, získání jazykových a pracovních dovedností ani na přizpůsobení se novému okolí a komunitě. Uprchlíci si často idealizují svůj nový domov a mají vysoká očekávání, která se však mohou změnit v trápení a deprese v průběhu snahy o adaptaci. Pro mnohé uprchlíky je přesídlení do USA velmi stresujícím zážitkem a v důsledku toho nejsou ojedinělé zprávy o fyzických i psychických zdravotních následcích (Androff, Fike, 2016). Konkrétnější výzkum byl proveden mezi barmskými uprchlíky ve Worchesteru, Massachusetts. Na jeho základě byly identifikovány několik výzev, kterým barmští uprchlíci čelí a které jim dělají největší potíže. Mezi tyto výzvy patří stres, doprava, sociální interakce nebo také americký jídelníček (Haley et al., 2014).

Stres nelze označit za něco nového v životech uprchlíků. Přežívání v uprchlických táborech, kde je často nedostatek jídla, pitné vody a kde jsou uprchlíci v některých případech terčem násilí a diskriminace, je bez diskuze život ve stresu. Nicméně přesídlení do USA, jako vyspělé země, s sebou přináší jinou formu stresu, na kterou z uprchlických táborů nejsou lidé zvyklí a která jim působí velké potíže v jejich novém domově. Je to zejména stres spojený s finanční zodpovědností a hledáním zaměstnání, které je nutné pro přísun zdrojů na zajištění jídla a bydlení. Jídlo, voda a přístřešek, i když ne vždy v dostatečném množství, byly v uprchlických táborech zajištěny, a proto si v USA uprchlíci musejí zvyknout na jiný typ stresu vycházejícího ze strachu z neschopnosti zaplatit měsíční účty (Haley et al., 2014).

Zaměstnání je na druhou stranu identifikováno jako jeden ze základních faktorů pro integraci do společnosti. Průměrná zaměstnanost barmských uprchlíků byla v roce 2015 bezmála 70 %, což je relativně vysoký podíl. Nicméně lepší sociální integraci v případě

zaměstnání brání dle Cornwella et al. (2015) typická pracovní místa s nízkým výdělkem, kde se etnická menšina uprchlíků sdružuje. Příčina tkví v uprchlických politikách USA, jejichž prioritou je od začátku finanční soběstačnost a ignorují nepřipravenost uprchlíků zapojit se do společnosti. Největšími překážkami k získání lepší pracovní pozice jsou špatná znalost angličtiny a nízká vzdělanost. Uprchlíci, kteří disponují vzděláním získaným v Barmě nebo uprchlickém táboře jsou většinou ve stejné pozici jako ti, kdo vzdělání nemají, jelikož zaměstnavatelé v USA upřednostňují místní certifikáty. Navíc vlastnictví certifikátu v určitém oboru nezaručuje znalost anglického jazyka, což je základ pro získání lépe placeného pracovního místa (Cornwell et al., 2015).

Zajímavým zdrojem frustrace a nespokojenosti jsou americké potraviny a stravovací návyky. V USA, na rozdíl od Barmy a uprchlických táborů, mají uprchlíci k dispozici rozmanitý výběr potravin, ale zároveň je pro ně obtížné najít potraviny, které znají a o kterých vědí, že jsou zdravé. Protože Barmánci jen těžce hledají potraviny, které by jim chutnaly a byly podle nich zdravé, spousta z nich trpí ztrátou váhy (Haley et al., 2014). Podobným tématem se zabývá i výzkum zaměřený na Karenky přesídlené a žijící ve státě Georgia. Výsledky ukazují, že pro přesídlené uprchlíky mají činnosti spojené s pěstováním a konzumací potravin velký význam a jsou zároveň způsobem udržování kulturní identity a dědictví. Na rozdíl od rodilých Američanů, Karenové kladou velký důraz na společné pěstování potravin, vaření jídla a společné stolování. Tyto aktivity slouží k upevnování vztahů uvnitř rodin a komunit a zároveň k upevnění kulturních tradic. Je tedy zřejmé, že poskytnout těmto lidem možnost k takovým aktivitám povede k jejich větší spokojenosti (Lewis, Spivey, 2015).

Co se týče dopravy a sociální interakce, jsou to výzvy pramenící z velice odlišného prostředí, než na které byli Barmánci doma nebo v uprchlických táborech zvyklí. Většina věcí, které rodiny potřebovali, byly v dosahu několik minut chůze a lidé tak nemuseli spoléhat na nic jiného než jen sami na sebe, což představovalo určitou formu svobody v tom smyslu, že mohli vyrazit kdykoliv se rozhodli. To samé platí i o návštěvách a setkávání se s ostatními lidmi z komunity. Děti byly zvyklé chodit pěšky do školy a hrát si venku s ostatními bez dozoru rodičů. V amerických městech není díky neustálému provozu něco takového možné, jelikož nechat děti samotné na ulici se rodičům může zdát nebezpečné. Aby se lidé dostali do práce a děti do škol, je třeba využít hromadné dopravy, jak ale sami Barmánci uvedli, kupovat lístky pro celou rodinu je z finančního hlediska obtížné. Navíc cestování je náročné i časově, na což také nebyli zvyklí z domova. Tato situace podněcuje dospělé, aby získali řidičský průkaz a využívali automobily, avšak pro

většinu z nich je získání řidičského průkazu velmi složité z důvodu nedostatečné znalosti angličtiny, která komplikuje úspěšné složení písemných zkoušek. Odloučení rodin, které jsou rozptýleny po městech a složitá doprava snižují možnost pro sociální interakce mezi uprchlíky (Haley et al., 2014).

Vazby mezi lidmi v komunitě a rodině jsou přitom zřejmě jednou z nejdůležitějších složek života barských uprchlíků, která jim ulehčuje vytržení z jejich domovů a umožňuje jim zvládat výzvy v novém prostředí. Většina odborníků se shoduje na tom, že programy na přesídlení a práce s imigranty barského původu v USA by se měly soustředit na zachování komunitních vazeb, na podporu vzdělání a jazykovou výuku s cílem umožnit co nejsnazší integraci do americké společnosti (Cornwell et al., 2015; Androff, Fike, 2016; Haley et al., 2014; Lewis, Spivey, 2015).

4.2 Kanada

Kanada je považována za zemi s multikulturní společností, která je humanitární a rozvojové pomoci nakloněna. Přesídlovací programy v aktuální podobě probíhají v Kanadě od konce 70. let 20. století, kdy jedním z prvních byl program na přesídlení více než 60 000 Vietnamců po vítězství komunistů ve vietnamské válce. Celkově od roku 1959 bylo přesídleno do Kanady téměř 700 000 uprchlíků, přičemž v roce 2016 jich bylo 46 700, z nichž většina byli Syřané (UNHCR, 2017e).

V Kanadě existují tři typy programů na přesídlení, které se od sebe liší jak mírou zapojení kanadské vlády, tak zdrojem financování přesídlení. Prvním typem je program *Government-Assisted Refugees* (GARs). Jak název napovídá, tento program, který byl využit v 51 % případů přesídlení v roce 2016 (UNHCR, 2017e), je řízen kanadskou vládou. Tento program zahrnuje uprchlíky, kteří jsou označeni za vhodné k přesídlení UNHCR nebo jinými organizacemi, jedinci se tudíž do tohoto programu nemohou přihlásit sami. Po tom, co se kanadská vláda s danou organizací dohodne na přesídlení, poskytuje uprchlíkům finanční a jinou podporu v rámci jednoho roku nebo do chvíle, kdy se jedinec stane soběstačným. Jedná se o pomoc s hledáním ubytování, práce, ošacení, zajištění stravy a celkovou orientaci v novém prostředí. Součástí GARs jsou také *Resettlement Assistance Program* (RAP), prostřednictvím jehož dostávají uprchlíci finanční podporu a *Immigration Loans Program* (ILP), který pokrývá náklady na

zdravotní vyšetření před příjezdem do Kanady, náklady na cestovní dokumenty a transport do Kanady. ILP funguje prostřednictvím finančních půjček, které jsou schvalovány po zvážení potřeb žadatele a jeho schopností splácet dluh (CIC, 2016).

Druhým typem je program *Privately Sponsored Refugees* (PSRs), který byl zodpovědný za 40 % přesídlených osob do Kanady v roce 2016 (UNHCR, 2017e). Tento program funguje na základě dobrovolných soukromých sponzorů, kteří se rozhodnou pro financování přesídlení jednotlivých uprchlíků do Kanady. Velkou roli v procesu výběru, kontaktu a podpory uprchlíků hrají neziskové, humanitární, vzdělávací či jiné organizace, které plní roli jakéhosi prostředníka, skrze kterého probíhá veškerý kontakt mezi sponzory a uprchlíky. Ačkoliv tento postup není povinností, většina kanadských občanů, kteří se rozhodnou pro sponzorství, využívá služeb těchto organizací. Stejně jako tomu je u GARs, i v případě PSRs je finanční pomoc a celková podpora poskytována sponzorem po dobu jednoho roku. Důležitým předpokladem v tomto programu je schopnost sponzorů prokázat, že disponují dostatečnými finančními prostředky, a také že se pro sponzorství rozhodli dobrovolně (CIC, 2016). Kanada byla první zemí, která realizovala PSR v praxi a používá tento program od konce 70. let 20. století. Zdá se ale, že jeho popularita v Kanadě klesá, jelikož zatímco počet uprchlíků stoupá, počet sponzorů, se kterými by bylo možné uprchlíky spojit, naopak klesá (Murphy, 2016). Navzdory klesajícímu zájmu o sponzorství Hyndman (2011) ve své zprávě uvádí, že uprchlíci z PSRs programu se stávají mnohem rychleji soběstačnými než uprchlíci z GARs programu. Na druhou stranu je jejich mediánový příjem nižší. Možným vysvětlením je větší tlak na získání práce u PSRs. Získávají tak práci rychle a z nutnosti, ne však dobře placenou (Hyndman, 2011).

Třetím a posledním typem je program *Blended Visa Office-Referred Program* (BVOR). Jedná se o snahu spojit tři hlavní aktéry angažující se v přesídlení v jedné iniciativě. Pro tento program jsou vybráni lidé, kteří byli identifikováni UNHCR jako vhodní k přesídlení a spojit je jak s kanadskou vládou, tak kanadskými občany, kteří se rozhodnou pro sponzorství. Dalo by se říci, že jde o kombinaci předešlých dvou přesídlovacích programů, kdy se roční finanční podpora rozloží mezi kanadskou vládu a sponzora. Zatímco prvních šest měsíců je za podporu zodpovědná vláda, druhých šest měsíců je finanční zodpovědnost na sponzorovi, který k tomu navíc poskytuje podporu sociální a emoční po dobu dalšího jednoho roku (CIC, 2016).

V návaznosti na PSRs je vedena kanadskou vládou a UNHCR ve spolupráci s dalšími organizacemi, jako například Ottawskou univerzitou nebo Radcliffovou nadací,

globální iniciativa PSR programu. Cílem této iniciativy je poskytnout pomoc a poradenství státům, které chtějí následovat kanadský PSR model a ve výsledku mobilizovat občany těchto států tak, aby byly vytvořeny alternativní možnosti k přesídlování uprchlíků do třetích zemí (Global Refugee Sponsorship Initiative, 2017; Murphy, 2016).

4.2.1 Barmští uprchlíci v Kanadě

Barmští uprchlíci přesídlení do Kanady jsou členy zejména karenského etnika. Statistiku založenou na národní příslušnosti kanadská vláda nezveřejňuje, nelze tudíž přesně určit počet barmských uprchlíků, kteří nyní žijí v Kanadě. Podle dostupných zdrojů lze však usoudit, že nejčastějšími uchazeči o přesídlení do Kanady byli Karenové žijící v thajských uprchlických táborech (Government of Canada, 2007; Government of Canada, 2008; Marchbank et al., 2014). Za zmínku také stojí, že Kanada byla první zemí, které v roce 2006 oficiálně schválila přesídlení rodin Rohingů a umožnila jim život v jejich zemi. Jednalo se však pouze o 23 osob (Champassak, 2007). Populace Rohingů v Kanadě se od roku 2006 nezvyšuje.

V roce 2006 přijala kanadská vláda první vlnu přibližně 800 Karenů. V roce 2007 vláda informovala, že po jednání s UNHCR se dohodla na přijetí dalších 2000 Karenů, kteří byli UNHCR považováni za nejakutnější případy k přesídlení (Government of Canada, 2007). V následujícím roce vyšlo oznámení o zatím poslední vlně 1300 Karenů, kteří doplnili 2600 již dříve určených k přesídlení. Tato zpráva také uvedla, že rodiny Karenů jsou a dále budou rozptýleny v mnoha městech, kde jim bude poskytnuta veškerá podpora nutná k zabydlení a integraci do společnosti (Government of Canada, 2008).

Z výzkumu zaměřeného na Kareny žijící v Kanadě jsou zřejmé velmi podobné výzvy, kterým barmští uprchlíci čelí i v USA. Mezi největší problémy patří špatná nebo žádná znalost angličtiny, obtíže s hledáním zaměstnání a vysoké ceny bydlení, které si nově příchozí Karenové mohou jen stěží dovolit. Dalším zmíněným nedostatkem kanadských programů přesídlení a největším ponaučením výzkumu, jak uvádějí autorky, je nízká předodjezdová příprava jak na straně uprchlíků, tak na straně kanadských komunit, do kterých jsou uprchlíci přemístěni. Na základě tohoto zjištění bylo zpracováno autorkami ve spolupráci s dotazovanými Kareny 12 doporučení na změny v dosavadních přesídlovacích programech s cílem usnadnit současným i budoucím uprchlíkům integraci do společnosti. Hlavními tématy těchto doporučení je již zmíněná předodjezdová

příprava, nízká ekonomická integrace Karenů, zkvalitnění výukových kurzů, zejména těch jazykových, dostupnost ubytování, a také zpřístupnění psychologického poradenství (Marchbank et al., 2014).

Co se týče předodjezdové přípravy, několikrát byl zmíněn nedostatek informací jak o uprchlících, tak naopak o Kanadě. Zejména informace o zdravotním stavu uprchlíků před jejich příjezdem by zvýšilo efektivitu zdravotnických služeb poskytnutých uprchlíkům po příjezdu. Neméně důležité jsou dle autorů informace o kulturním prostředí, ze kterého Karenové přicházejí, jelikož lze na základě takových informací předejít mnoha obtížím, nedorozuměním a neefektivitě při poskytování prvotních služeb.

Ve vztahu k výukovým kurzům respondenti zmínili, že by všechny kurzy, tedy i jazykové, těžily z přítomnosti překladatele. Dosavadní strategie výuky je naprosté ponoření se do jazyka, avšak dotazovaní uvedli, že by přítomnost překladatele do jejich mateřského jazyka výuku v mnoha ohledech urychlila. Je to zejména z toho důvodu, že část uprchlíků je negramotná i ve svém mateřském jazyce, tudíž je pro ně výuka angličtiny ještě složitější.

Důležitým zjištěním byla potřeba zpřístupnění psychologického poradenství pro nově příchozí Kareny. Traumata, kterými si většina z nich prošla, mají dlouhodobé následky a brání normálnímu fungování jedinců ve společnosti, proto autorky navrhují přístup k odbornému poradenství, který by byl zajištěn úřadem *Citizenship and Immigration Canada* (CIC). V ideálním případě by se v této oblasti upouštělo od čistě lékařského přístupu a směřovalo k holistickému přístupu, který by zahrnoval nejen mentální zdraví jedinců, ale i sociální, náboženské a kulturní faktory (Marchbank et al., 2014).

Aktuálně Kanada přijímá barmské uprchlíky v rámci jejich celoroční imigrační kvóty, avšak většina přijatých je v posledních letech původem z Blízkého východu, zejména ze Sýrie. Na základě dostupných zpráv však přesto barmští uprchlíci, zejména Karenové, stále do Kanady přicházejí (Lovgreen, 2016). V úvodní části kapitoly již bylo uvedeno, že UNHCR s ohledem na současnou situaci v Bangladéši žádala mimo jiné i Kanadu o přijetí Rohingů z bangladéšských uprchlických táborů (Das, 2017). Kanada však na aktuální krizi zareagovala „pouze“ příslibem finanční podpory v podobě 2,5 milionu USD pro organizace OSN, které se situaci v Bangladéši snaží řešit (Sevunts, 2017). O přesídlení Rohingů nad rámec vládních kvót, jak požadovalo UNHCR, zatím žádné zprávy nejsou.

4.3 Austrálie

První přesídlení do Austrálie probíhalo již v roce 1947, kdy Austrálie poskytla útočiště lidem, kteří ztratili domov během 2. světové války. Od roku 1977 se Austrálie účastní přesídlovacích programů UNHCR a dlouhodobě se řadí mezi první tři země podle největšího počtu přijatých uprchlíků.³¹ Celkem bylo do Austrálie od konce 2. světové války do poloviny roku 2016 přesídleno asi 840 000 osob (Department of Immigration and Border Protection, 2017a).

V Austrálii je za záležitosti ohledně problematiky uprchlíků a jejich přesídlování zodpovědný takzvaný *Humanitarian Programme*, který se dále skládá ze zámořské a pevninské komponenty. Zde bude představena pouze komponenta zámořská, jelikož obsahuje dva relevantní programy pro uprchlíky – *Refugee Programme* a *Special Humanitarian Programme* (SHP). Prvně zmíněný je zaměřený na osoby pronásledované, diskriminované nebo jinak ohrožené a pro které je přesídlení nejlepším dlouhodobým řešením. Zda je uprchlík v situaci, která si vyžaduje přesídlení, zvažuje UNHCR a takové osoby australské vládě doporučuje. Co se týče SHP, je to program určený pro lidi, kteří jsou ve stejné situaci jako u předešlého programu, ale mají navíc rodinné či jiné prokazatelné vazby na osoby žijící v Austrálii. Žádost v rámci SHP musí být doprovázena návrhem od osoby s australským občanstvím, trvalým bydlištěm v Austrálii nebo od organizace fungující v Austrálii. Omezený počet míst a velký počet zájemců znamená, že se spoustě žádostí nevyhoví. Prioritou je vyhovět žádostem osob s prokazatelnými rodinnými vazbami (Garnier, 2014; Department of Immigration and Border Protection, 2017a).

Mezi lety 2015-2016 byla celková kapacita *Humanitarian Programme* 13 750 osob, v následujícím roce zůstává stejná, ale v další letech by se podle plánů australské vlády měla zvyšovat až na 18 750 míst mezi lety 2018-2019, což bude nejvíce přijatých osob za posledních 30 let. K těmto plánům je nutné ještě přičíst 12 000 míst navíc, která byla uvolněna v roce 2015 jako reakce na konflikt v Sýrii a Iráku. V letech 2015-2016 byl program plně obsazen se 17 555 udělenými vízy, z nichž bylo 15 552 uděleno žadatelům ze zámoří, tedy uprchlíkům a osobám v podobné situaci jako uprchlíci (Department of Immigration and Border Protection, 2017b).

³¹ Ve většině let se Austrálie řadí na 3. místo za USA a Kanadu.

4.3.1 Barmští uprchlíci v Austrálii

Co se týče konkrétně barmských uprchlíků, jsou každoročně mezi třemi nejčastějšími žadateli o australské vízum v rámci *Humanitarian Programme* a zároveň mezi třemi nejčastěji přijatými národnostmi. Zatímco v letech 2011-2012 tvořili barmští uprchlíci největší skupinu přijatých uprchlíků do Austrálie (27,7 % z celkového počtu), v letech 2015-2016 byl jejich podíl třetí nejvyšší (12,5 %) po uprchlících ze Sýrie a Iráku. Nicméně v absolutních číslech se počet barmských uprchlíků přijímaných do Austrálie nesnižuje (Department of Immigration and Border Protection, 2017b).³² Ačkoliv jsou v Austrálii přítomni zástupci Rohingů, Čjinů, Monů, Kajaů i Kačjinů, nejvíce zastoupeni v Austrálii jsou zřejmě Karenové. Nejen, že tvořili většinu příchozích barmských uprchlíků mezi lety 2005 a 2009 (Schweitzer et al., 2011), ale i data z let 2015-2016 udávají, že většina přesídlených barmských uprchlíků byla z uprchlických táborů v Thajsku a nedalekých pohraničních oblastí (Department of Immigration and Border Protection, 2017b).³³

Problémy a výzvy, kterým barmští uprchlíci v Austrálii čelí, jsou stejné nebo velice podobné, jako je tomu v případě USA a Kanady. Australští odborníci se však ve své činnosti nejvíce zabývají problematikou vzdělávání, zejména výuky angličtiny a zdravotním stavem nově příchozích uprchlíků.

Výzkum provedený mezi karenskými ženami potvrdil, že největší překážkou pro jejich integraci do australské společnosti je špatná nebo žádná znalost angličtiny. Za velice důležitou složku přesídlení považuje výuku angličtiny i australská vláda, a proto vznikl program AMEP (*Adult Migration English Programme*), který příchozím poskytuje výuku anglického jazyka hned po příjezdu do země. Tento program účastníkům nabízí 510 hodin anglického jazyka, profesního poradenství a celkové pomoci při přesídlení. Nicméně respondenti ve výzkumu uvedli zájem o více neformálních výukových setkání, která by je efektivněji připravila na hledání zaměstnání a další životní situace. Dalším návrhem byla přítomnost překladatele, která by výuku zefektivnila. Autoři výzkumu také došli k závěru, že by pro výuku bylo prospěšné mít lepší znalosti kulturního zázemí,

³² V posledních letech přišlo nejvíce Barmánců do Austrálie mezi lety 2012-2013 a to 2 349. V letech 2015-2016 to bylo 1 951 (Department of Immigration and Border Protection, 2017b).

³³ Jak již bylo ve 3. kapitole práce uvedeno, v těchto oblastech tvoří karenské etnikum drtivou většinu. Dalšími oblastmi, z kterých byli barmští uprchlíci přesídleni do Austrálie v období let 2015-2016, byla Malajsie a Indie (Department of Immigration and Border Protection, 2017b).

zvyků a tradic Barmánců, díky čemuž by bylo možné výuku přizpůsobit specifickým potřebám osob (Watkins et al., 2012).

Zdravotní stav příchozích uprchlíků se s příchodem do Austrálie paradoxně spíše zhoršuje, a to zejména s ohledem na psychický stav jednotlivých osob. Zatímco si do země uprchlíci přiváží traumata utrpěná v Barmě či uprchlických táborech za hranicemi, stres a úzkost se u jednotlivců zvyšuje až po příjezdu do Austrálie. Největšími důvody pro nárůst stresu a úzkosti uvádí autoři výzkumu problémy s komunikací a myšlenky na domov. Na jednu stranu se Barmánci obávají o své rodinné příslušníky, kteří s nimi do Austrálie do země neodcestovali a na druhou stranu cítí vinu, že odjeli a ostatní členy opustili (Schweitzer et al., 2011). Vedle psychického stavu trpí velké procento příchozích také na nutriční deficity a některé infekční nemoci. Zejména vysoká byla v minulosti prevalence žloutenky typu B.³⁴ Za největší problém autoři výzkumu označili neadekvátní imunizaci v populaci příchozích Barmánců (Paxton et al., 2012).

Ve světle současných událostí v Arakanském státě v Barmě proběhlo několik shromáždění Rohingů v Sydney a Melbourne. Australská komunita Rohingů, podporována neziskovou organizací *The Refugee Council of Australia*, na nich vyzývala australskou vládu, aby podnikla okamžité kroky k přijetí více Rohingů, kteří v Barmě čelí násilí a diskriminaci. Organizace *The Refugee Council of Australia* navrhla vládě, aby zvážila vytvoření speciálního programu na přesídlení, stejně jako to udělala v případě Sýrie a Iráku, který by byl nad rámec roční kapacity na příjem uprchlíků. Austrálie do této chvíle umožnila přesídlení jen hrstce Rohingů za poslední léta, přičemž jsou stovky dalších drženi v detenčních imigračních zařízeních na ostrovech Manus³⁵, Nauru, nebo přímo v Austrálii (Doherty, 2017). Jen o dva týdny později se však objevila zpráva, že australská vláda nabízí tisíce australských dolarů Rohingům, aby se vrátili do Barmy. Nabídka se týkala Rohingů, kteří jsou zadrženi na ostrově Manus. Nejvyšší soud Papuy Nové Guiney v roce 2016 prohlásil detenční zařízení na ostrově za ilegální z důvodu 800 případů porušení lidských práv a od té doby snahy o jeho vyprázdnění ze strany australské vlády narůstají. To se promítá jak v množství Rohingů, které chtějí poslat zpět do Barmy, tak ve výši nabízené finanční kompenzace. Přestože Rohingové návrat odmítají z důvodu

³⁴ Dle výzkumu Paxtona et al. (2012) byla průměrná prevalence u Barmánců 9,7 %, u dospělých Barmánců dokonce 13,7 %. Odhady prevalence žloutenky typu B pro australskou populaci se pohybují od 0,5 % - 0,9 %.

³⁵ Ostrov Manus je součástí Papuy Nové Guiney a leží severně od jejího pobřeží.

hrozícího nebezpečí v Barmě, jsou údajně úředníky nuceni nabídku přijmout (Doherty, Holmes, 2017).

Stejně jako v USA a Kanadě, největší překážku v integraci do společnosti v Austrálii tvoří jazyková bariéra. Odborníci se shodují, že výukové programy musejí projít změnami tak, aby bylo dosaženo větší efektivity a uprchlíci byli schopni zvládnout jak komunikaci v každodenním životě, tak i oficiální pohovory a administrativu. Současná krize v Arakanském státě znamená pro Austrálii výzvu. Na jednu stranu navyšuje vláda kapacity na příjem uprchlíků, na druhou stranu neoficiálně příchozí zadržuje v detenčních centrech, kde jsou porušovány jejich lidská práva a snaží se je dle dostupných zpráv poslat zpět do Barmy. Pokud by se tak opravdu stalo, bylo by to porušení Úmluvy o právním postavení uprchlíků, konkrétně principu *non-refoulement*.

5 PŘESÍDLENÍ BARMÁNCŮ DO ČESKÉ REPUBLIKY

Česká republika je jednou ze zemí, která společně s Dánskem, Švédskem a Norskem přesídlila v minulých letech barmské uprchlíky na své území (IMC Europe, 2013). Realizace pilotního přesídlovacího programu České republiky, jehož koncepce byla přijata a schválena prostřednictvím usnesení Vlády České republiky dne 27. června 2008³⁶, začala na podzim roku 2008. V rámci tohoto programu bylo pak mezi lety 2008 a 2012 přesídleno do České republiky v několika nezávislých vlnách 103 barmských uprchlíků z Thajska a Malajsie (MVČR, 2014). Barmské centrum Praha pak v roce 2015 informuje o 128 barmských uprchlících přesídlených do ČR (BCP, 2015). K 31. 12. 2016 Český statistický úřad uvádí 172 Barmánců žijících na území České republiky, z nichž 158 má v republice azyl (ČSÚ, 2017).

V této kapitole bude nejprve popsána realizace přesídlení a její průběh a následně přiblížena aktuální situace Barmánců na území České republiky. Z důvodu limitovaných dat se nedají získané informace aplikovat na celou barmskou komunitu v ČR, proto poslední kapitola představuje pouze jednotlivé případy. Původ této limitace je vysvětlen v kapitole o metodách práce.

5.1 Koncepce národního přesídlovacího programu

Koncepce národního přesídlovacího programu představuje teoretický rámec, podle kterého se přesídlení do České republiky řídí. Program na přesídlení je zde definován jako *„nástroj ochrany a poskytování trvalého řešení založeném na individuálním a systémovém řešení situace konkrétního jedince, event. skupiny uprchlíků“* (Vláda ČR, 2008, 1). Realizace národního přesídlovacího programu byla zahájena pilotním programem přesídlení barmských uprchlíků z Malajsie na podzim roku 2008.

Národní přesídlovací program lze rozdělit do tří základních fází: i. předodjezdová fáze, ii. transfer a přijetí na území a iii. popříjezdová fáze.

³⁶ Koncepce národního přesídlovacího programu tvoří teoretický rámec pro realizaci všech budoucích programů přesídlení.

5.1.1 Předodjezdová fáze programu

V předodjezdové fázi hraje velkou roli takzvaná Přesídlovací skupina. Jedná se o meziresortní platformu, která je složena ze zástupců různých institucí, které se budou v nejvyšší míře podílet na budoucím přesídlování uprchlíků. Její základní složení tvoří zástupci z Odboru azylové a migrační politiky (OAMP), ze Správy uprchlických zařízení (SUZ) a z Ministerstva zahraničních věcí ČR (MZV). Členové skupiny jsou nominováni na základě určitých kritérií, které jsou úzce spjaty s problematikou přesídlení. Hlavní důraz je kladen na dostatečnou praxi v resortu a praktické zkušenosti v oboru přesídlování, nezbytná je aktivní znalost anglického jazyka, jistá flexibilita z důvodu možných zahraničních výjezdů a schopnost předat získané zkušenosti dalším pracovníkům (Konceptce národního přesídlovacího programu, 2008). Kritikou složení této skupiny může být nepřítomnost členů skupin, které napomáhají integraci uprchlíků v hostitelské zemi a kteří poskytují uprchlíkům asistenci po opuštění integračního azylového střediska (Merhautová, 2012).

V první fázi programu má tato skupina za úkol zhodnotit integrační potenciál zájemců o přesídlení, nominovat vhodné osoby k přesídlení, a také zprostředkovat těmto osobám informace o ČR. Předodjezdová fáze probíhá zejména na území státu, odkud mají být osoby přesídleny a její hlavní složkou je výběrová mise. Výběr samotných osob pro přesídlení je realizován kombinovanou metodou na základě poznatků poskytnutých spisy UNHCR a osobními rozhovory zástupců Přesídlovací skupiny s jednotlivými osobami. Pro tuto příležitost zpracovala SUZ metodiku vedení předodjezdových kulturně orientačních programů, v rámci kterých mají uprchlíci získat všechny potřebné informace. Tento způsob osobního kontaktu v zemích prvního azylu, často v uprchlických táborech, má zajistit komplexnější představy o dané osobě či skupině osob a zároveň poskytnout osobám informace o České republice a asistenci, kterou mohou na jejím území očekávat (Vláda ČR, 2008).

Merhautová (2012) argumentuje, že uprchlíci jsou v této fázi pod velkým tlakem z hlediska jejich dalšího průběhu života a je jim kladena spousta otázek s cílem určit jejich „integrační potenciál“ lidmi, které vidí poprvé v životě a kteří jsou ze zemí, o kterých slyší poprvé v životě. Navíc neexistuje přesnější definice „integračního potenciálu“, což znamená, že neexistuje ani vypracovaná metodika k jeho hodnocení, zejména v oblasti „možnosti a předpoklady integrace“, která by mimo jiné napomohla omezit nenaplněná očekávání uprchlíků po příjezdu. V minulosti se ukázalo že uprchlíkům byly podávány

nedostačující, nekvalitní a špatně srozumitelné informace, v některých případech dokonce mylné. Podle předchozích zkušeností by informace o přesídlení a hostitelské zemi měly být více přizpůsobeny gramotnosti jednotlivých osob (Merhautová, 2012).

V mimořádných případech nouze, například časových, bezpečnostních nebo finančních je možné vybrat osoby pouze na základě spisu UNHCR, který je v případě potřeby doplněný o nezbytné informace pracovníků UNHCR (Vláda ČR, 2008).

5.1.2 Transfer a přijetí na území

Za transfer ze země aktuálního pobytu uprchlíka je zodpovědná díky svým bohatým zkušenostem s problematikou přesídlení Mezinárodní organizace pro migraci (IOM). V případech kdy IOM z různých důvodů není schopna transfer zařídit, je oslovena jiná srovnatelná mezinárodní či národní organizace. IOM (případně jiná pověřená organizace) zařídí přepravu ze země aktuálního pobytu až na území České republiky a poskytne osobám potřebnou asistenci. Veškeré náklady na transport hradí přijímající stát. Po příletu na území ČR jsou osoby v doprovodu pracovníků zodpovědných za jejich integraci dopraveni do integračního azylového střediska, kde probíhá vstupní prohlídka a posouzení zdravotního stavu. V případě zjištění jakékoliv nemoci začíná její okamžitá léčba (Vláda ČR, 2008). Za nedostatek druhé fáze lze označit nepřítomnost tlumočnicka, díky čemuž může celý přesun a činnosti s ním spojené působit zmatečně a nejistě (Merhautová, 2012).

5.1.3 Popříjezdová fáze programu

Po příjezdu jsou osoby dopraveny a ubytovány v integračním azylovém středisku na období šesti měsíců. Tato doba může být v určitých případech prodloužena, většinou to bývá o jeden až dva měsíce. Pobyt v integračním azylovém středisku je zpočátku bezplatný, avšak v momentě, kdy má přesídlená osoba přístup ke státním sociálním dávkám, je ubytování spoluhrazeno na základě smlouvy o ubytování. V integračních střediscích se jednotlivci bezplatně účastní intenzivních kurzů českého jazyka, integračních kurzů a socio-kulturních reálií. Po uplynutí šesti měsíců by se měly přesídlené osoby být schopny zapojit a žít samostatný život v české společnosti (Vláda ČR, 2008). Je však otázkou, zda může tak krátká doba připravit osoby, které žily jako uprchlíci většinou v uprchlických táborech, na život v české společnosti. Půl roku, navíc

v prostředí, které se běžnému životu podobá jen málo, se dá považovat za příliš krátkou dobu (Merhautová, 2012).

Dalším krokem po opuštění integračního azylového střediska je stěhování se do integračních bytů. Lokalita bytů záleží na obcích, které se dobrovolně přihlásí do státního integračního programu, z něhož dostanou neinvestiční dotaci a vzniká jim povinnost zprostředkovat přesídleným osobám byt po dobu pěti let. Barmští uprchlíci byli mezi lety 2008 a 2012 v rámci ČR přesídleni do následujících měst a obcí: Brandýs n. L., Oseček, Poděbrady, Kutná Hora, Zruč n. S., Chrast u Chrudimi, Vysoké Mýto, Přibyslav, Nové Město na Moravě, Havlíčkův Brod, Černá Hora, Židlochovice, Bohdalice, Bzenec, Hluk, Vsetín, Zlín (osobní komunikace, 17. 7. 2017). Další poskytovanou asistencí po ubytování do integračních bytů je asistence při zapojování se na trh práce a do vzdělávacího systému ČR. Cílem této asistence je současně s hledáním zaměstnání a zajištěním vzdělání motivovat přesídlené osoby k vlastní aktivitě v oblasti dalšího vzdělávání, rekvalifikací a hledání dalšího zaměstnání tak, aby bylo co nejvíce eliminováno zatížení sociálního systému. Tuto asistenci zajišťuje SUZ vlastními silami nebo prostřednictvím nevládní organizace po dobu jednoho roku po odchodu z integračního azylového střediska (Vláda ČR, 2008).

5.2 Průběh přesídlení barmských uprchlíků

Přesídlení barmských uprchlíků do České republiky proběhlo ve třech hlavních vlnách. V rámci pilotního programu byla první skupinou, navrženou UNHCR, skupina Čjinů, která uprchla do Malajsie, a to hlavně ze dvou důvodů. Čjinská etnická menšina se již v minulosti ve třetích zemích osvědčila jako velice adaptabilní a schopná se integrovat do nového prostředí. Druhým důvodem je jejich náboženství. Čjinové jsou ve většině křesťané, za což jsou v Barmě utlačováni a diskriminováni. Na druhou stranu ve třetích zemích, které jsou křesťanské, může víra pomoci v integraci do společnosti. Tyto dva fakty dělají z Čjinů ideální skupinu pro přesídlení do České republiky (MVČR, 2008).

První vlnu odstartoval přílet 23 osob 30. října 2008, tedy jen pár měsíců po schválení koncepce národního přesídlovacího programu. Ihned po příletu byla Barmáncům udělena mezinárodní ochrana v podobě azylu, byli přepraveni do integračního azylového střediska a zúčastnili se šestiměsíčních bezplatných kurzů. Skupina uprchlíků byla do ČR transportována z Malajsie a dle ministerstva vnitra byla

při jejich výběru zohledněna zejména problematická humanitární situace v zemi komplikována nedávnou přírodní katastrofou.³⁷ V úvahu byla také vzata politická situace v Barmě, která brání uprchlíkům v návratu. V rámci první vlny barmských uprchlíků mělo být do konce roku přesídleno ještě dalších 40 osob (MVČR, 2017a).

Druhá vlna barmských uprchlíků přiletěla z Malajsie o několik měsíců později, a to 12. února 2009. Tato skupina byla co do počtu menší, toho dne bylo dopraveno do ČR 16 osob (MVČR, 2017b).

Poslední vlnou byl příjezd 25 osob 10. 12. 2012. Jejich vstup do ČR byl navíc spojen se setkáním barmských přesídlenců se zástupci obcí, UNHCR a MVČR v Brandýse n. L., které proběhlo několik dní po jejich příjezdu. Jednalo se o největší shromáždění lidí z Barmy od doby, kdy začalo jejich přesídlování do ČR. V době příjezdu poslední vlny uprchlíků již osoby z prvních dvou vln žily samostatně v integračních bytech. Nicméně na setkání se dostavili jak nově příchozí, tak již zabydlení Barmánci a zúčastnili se série školení z oblasti pracovní motivace. Součástí shromáždění byla také řízená diskuze zástupců obcí se zástupci MVČR a UNHCR s cílem sdílet dosavadní zkušenosti s integrací Barmánců v obcích a případně udělat návrhy na zlepšení integračního procesu pro nově příchozí uprchlíky z třetí vlny přesídlení (BCP, 2012).

V souvislosti s poslední vlnou přesídlených Barmánců probíhal od jara 2013 roční projekt Barmského centra Praha „Pracovní asistence přesídleným osobám z Barmy“ na pomoc zlepšení situace barmských rodin, které přišly v poslední vlně na konci roku 2012. Projekt byl spolufinancován Obecným programem Solidarita a řízení migračních toků a jeho cílem byla zejména pomoc a asistence při hledání, získání a udržení si práce. V rámci projektu získali přesídlené osoby akční plány s vhodnými typy profesí a procházeli rekvalifikačními a orientačními kurzy, díky nimž část účastníků získala práci v oblasti veřejně prospěšných prací pro městské úřady. Součástí projektu bylo také pořádání besed s veřejností v městech, kde uprchlíci žili, s cílem lepšího vzájemného porozumění a usnadnění sociální a pracovní integrace přesídlených Barmánců (BCP, 2014).

Po skončení projektu na konci dubna 2014 Barmské centrum Praha identifikovalo největší výzvy další integrace uprchlíků. Přes snahu projektu asistovat v oblasti hledání zaměstnání, největší výzvou zůstává hledání a udržení si práce. Překážkou je v tomto ohledu nedostatečná kvalifikace přesídlených osob, jazyková bariéra a neznalost českého prostředí. Proto je třeba pracovat na zlepšení komunikačních a orientačních schopností

³⁷ V letech 2006 a 2007 proběhly v Malajsii nejhorší záplavy za posledních 40 let. Více než 100 000 lidí ztratilo střechu nad hlavou a desítky přišly o život (Hamid, 2007).

uprchlíků. Jelikož pocházejí z naprosto odlišného kulturního prostředí a neovládají dostatečně český jazyk, objevují se problémy v komunikaci s lékaři, učiteli nebo zaměstnavateli. Další výzvou je rozvoj sociálních kontaktů. Barmánci jsou zvyklí žít v komunitě, avšak v novém prostředí České republiky se cítí izolováni jak od české, tak i barmské kultury. Snahou by tedy mělo být pokračovat v informování obyvatel obcí a odstranit tak zbytečnou bariéru strachu mezi Čechy a Barmánci. Poslední výzvou je samostatnost a soběstačnost uprchlíků v hostitelské společnosti. Faktem je, že přesídlené osoby si zatím nejsou schopny pomoc samy vyhledat a v systému se neorientují. Obce ani NNO nemají dostatečné kapacity, aby navazující potřebnou asistenci zajistily, a tak zřejmě tato poslední výzva závisí na čase, který budou Barmánci potřebovat k dostatečnému poznání systému v hostitelské zemi (BCP, 2014).

V návaznosti na identifikované výzvy vznikl další projekt pod vedením Barmského centra Praha. Tento roční projekt začal na jaře 2015 a tentokrát měl za cíl podporu integrace barmských přesídlenců do české společnosti. Konkrétním cílem bylo podpořit soužití mezi barmskými uprchlíky a jejich českými spoluobčany. Projekt na podporu multikulturního soužití se skládal ze čtyř aktivit: barmsko-české dny, multikulturní festivaly, helpcentrum pro přesídlence a sdružení obcí. V rámci barmsko-českých dnů byly společně připravovány barmské pokrmy, později vydané v kuchařce, pořádány výlety, tvůrčí dílny a besedy na školách. Multikulturní festivaly sloužily jako výstaviště pro Barmánce, kteří zde mohli prezentovat své produkty a výrobky. Helpcentrum pro přesídlence zapojilo odborníky, ale i dobrovolníky s cílem poskytnout pomoc při překonávání překážek v běžném životě Barmánců a poslední aktivitou byla snaha sdružit obce do národní platformy, pomocí které by bylo možné sdílet informace, návrhy a řešení integračních výzev na lokální úrovni (BCP, 2015).

Diskutované zdroje ukazují, že barmští uprchlíci v ČR čelí podobným výzvám, jako v dalších třetích zemích, jako USA, Kanadě a Austrálii. Přestože Česká republika v porovnání s výše zmíněnými státy přijala nesrovnatelně méně Barmánců, jejich integrace do společnosti ani zdaleka není snazší. Následující podkapitola uvede situaci několika jednotlivých případů přesídlených osob.

5.3 Situace a život Barmánců v České republice

Pro tuto podkapitulu byly vybrány případy, které dle autorova názoru představují pozitivní i negativní aspekty programu na přesídlení do České republiky. Jedná se o tři

případy, které jsou převzaty z českých médií a doplněny o informace získané osobní komunikací se sociálními pracovníci zodpovědnými za asistenci a komunikaci s barmskými uprchlíky v jedné z obcí, která se zapojila do programu. Z důvodu zachování anonymity nelze uvést jména sociálních pracovníků ani obce, do které byla skupina uprchlíků přesídlena.

Relativně pozitivní je zkušenost Lin Thanta, bývalého politického vězně a disidenta, který získal český azyl v roce 2010, avšak se svou ženou až do roku 2015 žil v Thajsku a pracoval tam jako novinář pro místní deník *The Irrawaddy*. Případ Lin Thanta je specifický v mnoha směrech. Jakožto muž, který byl 20 let vězněn za studentské protesty v roce 1989, považuje život v České republice za „ráj“, jak sám prohlásil. Největší překážkou pro něj a jeho ženu je český jazyk, který se začal učit teprve po příjezdu do ČR. Nicméně Lin Thant je výjimkou mezi Barmánci žijícími v ČR, jelikož je profesně nadaný a jako novinář je schopný se uživit. Ačkoliv sám uvádí, že finančních zdrojů není mnoho, z hlediska zaměstnání se do společnosti začlenil v podstatě okamžitě bez větší pomoci. Sabe Soe, ředitelka Barmského centra Praha, sama prohlásila, že přesídlených Barmánců, jako je Lin Thant, je v ČR jen několik (Smatana, 2015). Rozhovor s Lin Thantem pro Český rozhlas Radiožurnál proběhl v anglickém jazyce, což je další odlišnost od většiny uprchlíků, kteří mluví jen svým rodným jazykem, jak zmínila jedna ze sociálních pracovníků (osobní komunikace, 11. 10. 2017).

Opačnou zkušenost měla po příjezdu do Zlína rodina Bawi Tlung. „*V naší vlasti jsme se báli policie, nyní se bojíme budoucnosti*“, prohlásil pan Bawi Tlung po sedmi měsících života v novém domově. Podle Sabe Soe neexistuje způsob, jak se dostatečně připravit na přesídlení. Uprchlíci si často v těžkých podmínkách před přesídlením nový domov idealizují a po příjezdu jsou díky mnoha výzvám a překážkám zklamáni. K tomu dodává, že rodina se dozvěděla až těsně před odletem, do které země vlastně letí, tudíž byla znemožněna veškerá předodjezdová příprava na nové prostředí. Největší překážkou v případě rodiny Bawi Tlung byla po příjezdu ekonomická situace, kdy čtyřčlenná rodina byla závislá na příjmu otce. Jeho zaměstnáním byla údržba městské zeleně v rámci veřejně prospěšných prací, což nepřinášelo dostatečný výdělek pro uživení celé rodiny. Problém související s prací bylo chladné počasí, které v zimě pan Bawi Tlung podle vlastních slov velmi špatně snášel. Manželka pana Bawi Tlung byla najata na úklidové práce v domově s chráněným bydlením, avšak v této práci nebyla spokojená, jelikož se cítila nevyužitá. Ve své vlasti pracovala jako zdravotní sestra, jenomže česká legislativa neuznává barmskou kvalifikaci, tudíž paní Bawi Tlung nemohla dostat adekvátní práci.

Oba rodiče projevili přání sehnat si lepší práci, bohužel zásadním problémem byla opět jazyková bariéra, která bránila oběma zúčastnit se rekvalifikačních kurzů. Rodina Bawi Tlung postupně upouštěla od spolupráce s magistrátem a její neuspokojivá situace se nelepšila (Košutová, 2010). Aktuální informace o rodině nejsou k dispozici.

Smíšené zkušenosti barmských uprchlíků z Nového Města na Moravě rozebírá v rozhovoru místní sociální pracovnice (Malinová, 2015). Ta uvádí, že oproti zkušenosti rodiny Bawi Tlung, rodinám v Novém Městě na Moravě byla Česká republika jako možná země pro přesídlení nabídnuta předem. Přestože by podle jejích slov raději uvítali přesun do Kanady nebo severských zemí, Českou republiku přijali, jelikož na možnost přesídlení do Kanady nebo severských zemí by zřejmě čekali několik let. Při přijetí nabídky slyšeli o České republice poprvé. První překážkou, která je v rozhovoru uvedena, je počasí, které zmiňoval i pan Bawi Tlung ze Zlína. Pro rodinu byl šokem příjezd v zimě do tak chladného počasí, poprvé v životě viděli sníh a setkali se s tak nízkou teplotou. Takové počasí znemožňuje život venku, na který jsou zvyklí ze své vlasti. Taktéž velmi odlišný je život v uzavřeném bytě. Barmánci jsou zvyklí na pospolitost komunity, na hromadná setkání, vaření, bohoslužby, což je v České republice možné jen do určité míry. Pozitivní se ukázala být v tomto případě role církve. Po tom, co se sociální pracovnice dozvěděla, že jsou Barmánci baptisté, kontaktovala místní církev, která údajně zejména matce první příchozí rodiny v mnohém pomohla. Matka si s sebou z Barmy přivezla těžké trauma a díky pomoci a asistenci místní církve se je podařilo jistým způsobem zmírnit.

Velkou překážkou v integraci je opět uveden jazyk. S místními lidmi se do kontaktu příliš nedostali a ani nechtějí, jelikož mají strach, že se nedomluví. Ze stejného důvodu se například báli chodit na návštěvu k Barmáncům sestry z místního církevního sboru. Něco jiného jsou malé děti, které údajně po roce byly schopny komunikovat v češtině a dnes již mluví plynule. Co se týče dospělých, zdá se, že výuku češtiny vzdali. To má samozřejmě vliv na hledání práce. Po veřejně prospěšných pracích, které byly zajištěny městem, si měli Barmánci najít práci vlastními silami, avšak nikomu se to nepovedlo. Nakonec sehnání práce alespoň pro manžela prvně příchozí rodiny zařídila jedna ze sester místního církevního sboru. Sociální pracovnice, která Barmáncům poskytovala asistenci uvádí, že se mají v Novém Městě na Moravě dobře, nicméně jsou tam stále cizinci a chtěli by se co nejdříve vrátit do své rodné země (Malinová, 2015).

Vybrané případy ukazují jak pozitivní, tak negativní aspekty přesídlení barmských uprchlíků do ČR. Dané případy nereprezentují celou barmskou komunitu žijící v ČR, avšak poskytují cenný náhled do života některých z nich. Úspěšné přesídlení uprchlíků

je, jak se ukázalo dlouhodobá výzva, jelikož jejich integrace do společnosti v rámci pouhých několika let se zdá být nereálná. Nicméně by zřejmě bylo vhodné zdůraznit, že děti barmských uprchlíků si na druhou stranu vedou velmi dobře, zejména s ohledem na český jazyk a schopnost komunikace. Program měl v minulosti některé nedostatky, které byly výše zmíněny, ale jak prohlásila ředitelka Barmského centra Praha, Sabe Soe: „*Neexistují dostatečné možnosti, jak se na přesídlení připravit*“ (Košutová, 2010, 1), což platí jak pro uprchlíky samotné, tak pro hostitelské země. Možná i proto se rodiny z Nového Města na Moravě, přestože žijí relativně spokojený život, cítí i po 8 letech života v ČR jako cizinci a myslí na návrat do své vlasti.

ZÁVĚR

Barma se přes současné snahy vymanit se z občanské války a konfliktů sužujících zemi po více než 100 let stále nachází teprve na začátku cesty k míru a svobodě. Situace Barmánců žijících v Barmě se podle dostupných zdrojů zlepšuje, na druhou stranu to neplatí pro všechny etnické menšiny. Zatímco mezi historické důvody pro odchod ze země lze označit zejména války a jiné události, které v relativním měřítku netrvaly dlouhou dobu, exodus Barmánců od 90. let 20. století je nepřetržitý. Emigrace z Barmy prochází stádií růstu i stability, ale k jejímu zastavení a repatriaci zatím dochází jen minimálně. Ve světle nejaktuálnějších událostí z léta 2017 se ani nedá předpokládat, že by k tomu mělo dojít v blízké době.

Přestože si většina barmských uprchlíků žijící za hranicemi přeje návrat do země, považuje jej alespoň v horizontu několika let za nemožný. Velké procento z nich žije v Thajsku, Malajsii a Bangladéši se statutem nelegálních migrantů, kteří nejsou nikým registrováni a jsou tak bez jakékoli ochrany či jistot. Ani jeden z uvedených států není signatářem Úmluvy o právním postavení uprchlíků z roku 1951 ani jejího Protokolu, proto je jedinou možností pro získání oficiální ochrany registrace u mezinárodních organizací, zejména UNHCR. Registrace je však zdlouhavá, administrativně náročná a spousta uprchlíků si s ní neví rady. Dalším problémem je nedostatečná kapacita UNHCR v těchto státech. Například v Malajsii bylo v roce 2012 registrováno pouze 7 % příchozích uprchlíků, zbytek se k registraci navzdory snahám nedostal.

Život uprchlíků v uprchlických táborech je v mnoha případech doprovázen nedostatkem základních potřeb, jako je jídlo nebo pitná voda a často se i tam stávají terčem diskriminace a násilí. V Malajsii, kde uprchlické tábory neexistují, tvoří barmští uprchlíci komunity mezi nejchudší populací v okrajových částech velkých měst. Žijí v neustálém strachu ze zatčení a deportace do detenčních zařízení, která jsou známa krutým zacházením s vězni. Přesto preferují pobyt v těchto zemích před návratem do Barmy, kde jim může hrozit i smrtelné nebezpečí. Ačkoliv se někteří odborníci domnívají, že v Barmě je již několik pull faktorů, které lákají uprchlíky k návratu, realita je zatím taková, že samotní uprchlíci návrat odmítají.

Mnohem pozitivněji se uprchlíci staví k programům na přesídlení do třetích zemí. Nejaktivnější v přijímání barmských uprchlíků je USA, Kanada a Austrálie. V porovnání s Českou republikou je počet osob, které přijímají, obrovský, avšak v porovnání

s celkovým počtem barmských uprchlíků je to stále nízké procento. Ani přesídlení uprchlíků do západních zemí neznamená bezstarostný život. Mnoho z nich trpí psychickými problémy, které jsou následkem jak předchozích traumat, tak nově vzniklých problémů v prostředí, které neznají. Největší překážkou pro integraci do společnosti ve všech zmíněných státech je jazyk. Neznalost jazyka způsobuje potíže s hledáním práce a s celkovou orientací v novém prostředí. V souvislosti s aktuální krizí v Arakanském státě se USA, Kanada ani Austrálie bohužel nezavázaly k přijetí Rohingů nad rámec svých imigračních a přesídlovacích programů, naopak Austrálie příchozím Rohingům nabízí finanční odškodnění za návrat do země, kde jim hrozí výrazné nebezpečí.

Jednotlivé zkušenosti Barmánců přesídlených do České republiky ukazují, že národní přesídlovací program má kladné i záporné stránky. Ačkoliv se v koncepci programu věnuje velká pozornost předodjezdové fázi, ve které mají probíhat důkladné rozhovory a setkání s kandidáty na přesídlení, ve skutečnosti má tato fáze nedostatky. Z rozhovorů se sociálními pracovníky, i z internetových článků je zřejmé, že předávání informací před odjezdem do ČR ve zkoumaných případech nefungovalo, ani ze strany zástupců přesídlovací skupiny, ani ze strany UNHCR. Barmští uprchlíci nebyli dobře připraveni na podmínky v České republice a nic o ní nevěděli. Hlavní překážkou v integraci je opět jazyk. Uprchlíci ve všech případech uvedli, že čeština je velice složitý jazyk na naučení a že potrvá se jej naučit.

Velice vážná je situace Rohingů, jichž více než 600 000 uprchlo od léta 2017 do Bangladéše. Tento hromadný exodus si bezpochyby žádá reakci a spolupráci mezinárodních organizací a bangladéšské a barmské vlády. V době vzniku práce se však barmská vláda od incidentů v zemi prakticky distancovala a zapřela útoky armády proti Rohingům. Mezinárodní organizace, konkrétně UNHCR okamžitě ve spolupráci s bangladéšskou vládou zahájilo pomocné akce, nicméně jejich možnosti a kapacity jsou omezené. Události, jako je tato, dokazují, že téma barmské migrace je stále velice aktuální. V případě, že se státy, mezinárodní organizace a barmská vláda nespojí ve snaze ukončit konflikty uvnitř Barmy, je bohužel možné, že toto téma bude aktuální i v budoucnu.

SEZNAM LITERATURY

AALCO. 1966. *Bangkok Principles on the Status and Treatment of Refugees*. Dostupné z: <http://www.aalco.int/final%20text%20of%20bangkok%20principles.pdf>

AHRDO. 2013a. *Militarisation and Human Rights Abuse*. Dostupné z: <http://www.arakanhrdo.org/militarisation-hr-abuse/arakan/militarisation-human-rights-abuse>

AHRDO. 2013b. *Health and Education*. Dostupné z: <http://www.arakanhrdo.org/health-and-education/arakan/health-and-education>

Allard, T., Wilkes, T. 2017. Exclusive: \$ for 38 days work – Child exploitation rife in Rohingya camps. *Reuters*, 13 November. Dostupné z: <https://in.reuters.com/article/myanmar-rohingya-exploitation/exclusive-6-for-38-days-work-child-exploitation-rife-in-rohingya-camps-idINKBN1DD097?rpc=401&>

Ambrosini, M. 2011. Undocumented Migrants and Invisible Welfare: Survival Practises in the Domestic Environment. *Migration Letters* 8 (1), 34–42.

Amnesty International. 2017. Myanmar: Ethnic minorities face range of violations including war crimes in northern conflict. *Amnesty International*, 14 June. Dostupné z: <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2017/06/myanmar-ethnic-minorities-face-violations-in-northern-conflict/>

Androff, D.K., Fike, C.D. 2016. „The Pain of Exile“: What Social Workers Need to Know about Burmese Refugees. *Social Work* 61 (2), 127–135.

Barron, L. 2017. Refugees describe death and despair in Malaysian detention centres. *The Guardian*, 16 May. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/world/2017/may/16/dozens-of-refugees-have-died-in-malaysian-detention-centres-un-reveals>

Bartram, D. 2015. Forced Migration and „Rejected Alternatives“: A Conceptual Refinement. *Journal of Immigrant and Refugee Studies* 13, 439–456.

Bawi, S.V. 2015. Chin Ethnic Identity and Chin Politic in Myanmar. *Asia Pacific Sociological Association Conference Transforming Societies: Contestations and*

- Convergences in Asia and the Pacific*. Dostupné z: http://www.burmalibrary.org/docs21/Identity/Salai-Vanni-Bawi-2015-Chin_Ethnic_Identity_and_Chin_Politic_in_Myanmar-en.pdf
- BBC. 1997. Who really killed Aung San? Vol 1. [dokumentární film]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=O4cgHxaMGFs&list=PLA808B2DDEBBCFEE7>
- BCP. 2012. Největší setkání barmských uprchlíků. *Burma Center Prague*, 12 December. Dostupné z: <https://www.burma-center.org/cs/2012/12/nejvetsi-setkani-barmskych-uprchliku/>
- BCP. 2014. Přesídlené osoby z Barmy stojí před dalšími výzvami spojenými s integrací do české společnosti. *Burma Center Prague*, 26 April. Dostupné z: <https://www.burma-center.org/cs/2014/04/presidlene-osoby-z-barmy-stoji-pred-dalsimi-vyzvami-spojenymi-s-integraci-do-ceske-spolecnosti/>
- BCP. 2015. Podpora Integrace Barmských Přesídlenců do České Společnosti. *Burma Center Prague*, 4 January. Dostupné z: <https://www.burma-center.org/cs/project/podpora-integrace-barmskych-presidlencu-do-ceske-spolecnosti/>
- Bearak, M. 2017. Bangladesh is now home to almost 1 million Rohingya refugees. *The Washington Post*, 25 October. Dostupné z: https://www.washingtonpost.com/news/worldviews/wp/2017/10/25/bangladesh-is-now-home-to-almost-1-million-rohingya-refugees/?utm_term=.8a2b2c366b37
- Bečka, J. 2007. *Dějiny Barmy*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové Noviny.
- BP & Burmalink. 2015. *Voices of Refugees: Situation of Burma's Refugees Along the Thailand-Burma Border*. Dostupné z: <http://www.burmapartnership.org/wp-content/uploads/2015/04/27.04.05-Voices-of-Refugees-Along-Thailand-Burma-Border-FINAL.pdf>
- Burmalink. 2014. Overview of Ethnic Groups. Dostupné z: <http://www.burmalink.org/background/burma/ethnic-groups/overview/>
- Cartalucci, T. 2015. Myanmar's New Dictator: Aung San Suu Kyi. *New Eastern Outlook*, 21 November. Dostupné z: <https://journal-neo.org/2015/11/21/myanmars-new-dictator-aung-san-suu-kyi/>

Castles, S., Haas, H.D., Miller, M.J. 2014. *The Age of Migration: International Population Movements in the Modern World*. 5th Edition. New York, NY: Palgrave Macmillan.

Centre for Peace and Conflict Studies. 2010. *Listening to Voices from Inside: Ethnic People Speak*. Dostupné z: http://www.centrepeaceconflictstudies.org/wp-content/uploads/Ethnic_People_Speak.pdf

Champassak N.N. 2007. Canada is first country to resettle Rohingya refugees from Bangladesh. *The UN Refugee Agency*, 20 April. Dostupné z: <http://www.unhcr.org/news/latest/2007/4/4628d83d4/canada-first-country-resettle-rohingya-refugees-bangladesh.html>

CIA. 2017a. *The World Factbook – India*. Central Intelligence Agency. Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/in.html>

CIA. 2017b. *The World Factbook – Burma*. Central Intelligence Agency. Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/bm.html>

CIC. 2016. *Evaluation of the Resettlement Programmes (GAR, PSR, BVOR and RAP)*. Dostupné z: <http://www.cic.gc.ca/english/pdf/pub/resettlement.pdf>

Corben, R. 2017. Myanmar refugees in Thai camps face repatriation challenges. VOA News, 11 May. Dostupné z: <https://www.voanews.com/a/myanmar-refugees-thai-camps-repatriation-challenges/3847329.html>

Cornwell, J., Lee, S., Choi, S., Proulx, L. 2015. Community Integration of Burmese Refugees in the United States. *Asian American Journal of Psychology* 6 (4), 333–341.

ČSÚ. 2017. *Cizinci podle kategorií pobytu, pohlaví a občanství k 31. 12. 2016*. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/11292/27914491/1612_c01t14.pdf/4bbedd77-c239-48cd-bf5a-7a43f6dbf71b?version=1.0

Das, K.N. 2017. U.N. wants to negotiate with U.S., Canada to resettle Rohingya refugees. *Reuters*, 16 February. Dostupné z: <https://www.reuters.com/article/us-myanmar-rohingya-bangladesh/u-n-wants-to-negotiate-with-u-s-canada-to-resettle-rohingya-refugees-idUSKBN15V10J>

Dean, K. 2016. Myanmar: Surveillance and the Turn from Authoritarianism? *Surveillance & Society* 15 (3/4), 496–505.

Department of Immigration and Border Protection. 2017a. *Australia's Offshore Humanitarian Programme: 2015–2016*. Dostupné z: <https://www.border.gov.au/ReportsandPublications/Documents/statistics/australia-offshore-humanitarian-programme-2015-16.pdf>

Department of Immigration and Border Protection. 2017b. *Australia's Humanitarian Programme 2017–2018. Discussion Paper*. Dostupné z: https://www.border.gov.au/ReportsandPublications/Documents/discussion-papers/discussion-paper-humanitarian-programme_2017-18.pdf

Devi K.S. 2014. Myanmar under the Military Rule 1962-1988. *International Research Journal of Social Sciences* 3 (10), 46–50.

Doherty, B. 2017. Australia's Rohingya call for international action on Myanmar refugee crisis. *The Guardian*, 7 September. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/world/2017/sep/07/australias-rohingya-call-for-international-action-on-myanmar-refugee-crisis>

Doherty, B., Holmes, O. 2017. Australia offers to pay Rohingya refugees to return to Myanmar. *The Guardian*, 19 September. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/world/2017/sep/19/australia-offers-pay-rohingya-refugees-return-myanmar>

Dolfín, S., Genicot, G. 2006. What Do Networks Do? The Role of Networks on Migration and „Coyote“ Use. *Review of Development Economics* 14 (2), 343–359.

Farrelly, N., Win, C. 2016. Inside Myanmar's Turbulent Transformation. *Asia & the Pacific Policy Studies* 3 (1), 38–47.

Floyd, M., Zeller, M., Abbott, J.P. 2015. Living without recognition: a case study of Burmese refugees in Malaysia. *Faculty Scholarship Paper* 54. Louisville: University of Louisville.

- Fortify Rights. 2014. „*I Thought They Would Kill Me*“: *Ending Wartime Torture in Northern Myanmar*. Dostupné z: http://www.fortifyrights.org/downloads/Fortify%20Rights_Myanmar_9_June_2014.pdf
- Garnier, A. 2014. Migration Management and Humanitarian Protection: The UNHCR's „Resettlement Expansionism“ and Its Impact on Policy-making in the EU and Australia. *Journal of Ethnic and Migration Studies* 40 (6), 942–959.
- Global Refugee Sponsorship Initiative. 2017. *About GRSI*. Dostupné z: <http://refugeesponsorship.org/who-we-are>
- Government of Canada. 2007. Canada to Welcome 2,000 more Karen Refugees. *News Release*, 9 February. Dostupné z: <https://www.canada.ca/en/news/archive/2007/02/canada-welcome-2-000-more-karen-refugees.html>
- Government of Canada. 2008. Canada to Welcome 1,300 more Karen Refugees. *News Release*, 19 June. Dostupné z: <https://www.canada.ca/en/news/archive/2008/06/canada-welcome-1-300-more-karen-refugees.html>
- Hamid, J. 2007. Disease, trauma plague Malaysia flood victims. *Reuters*, 21 January. Dostupné z: <https://www.reuters.com/article/us-floods-malaysia/disease-trauma-plague-malaysia-flood-victims-idUSKLR21024920070115>
- Hammett, D., Howes, L. 2016. Negotiating identities and emotional belonging: Shan in northern Thailand. *Emotion, Space and Society* 19, 21–28.
- Haub C., Kent M.M. 2005. Global Demographic Divide. *Population Bulletin* 60 (4), 1–24.
- Hayley, H.L., Walsh, M., Tin Maung, N.H., Savage, C.P., Cashman, S. 2014. Primary Prevention for Resettled Refugees from Burma: Where to Begin? *Journal of Community Health* 39, 1–10.
- Huang, R.L. 2013. Re-thinking Myanmar's political regime: military rule in Myanmar and implications for current reforms. *Contemporary Politics* 19 (3), 247–261.

Hyndman, J. 2011. *Research Summary on Resettled Refugee Integration in Canada*. Dostupné z: <https://www.unhcr.ca/wp-content/uploads/2014/10/RPT-2011-02-resettled-refugee-e.pdf>

ICMC Europe. 2013. *Welcome to Europe! A comprehensive guide to resettlement*. Dostupné z: <http://www.resettlement.eu/sites/icmc.ttp.eu/files/ICMC%20Europe-Welcome%20to%20Europe.pdf>

International Rescue Committee. 2012. *In Search of Survival and Sanctuary in the City: Refugees from Myanmar/Burma in Kuala Lumpur, Malaysia*. Dostupné z: <https://www.alnap.org/system/files/content/resource/files/main/7-in-search-of-survival-and-sanctuary-in-the-city.pdf>

Jorgensen, A.K., Rice, J. 2016. Slum Prevalence and Health in Developing Countries: Sustainable Development Challenges in the Urban Context. *Sustainable Development* 24, 53–63.

Karen News. 2014. The women's league of Burma accuses Burma army of protecting rapists in its ranks. *Karen News*, 18 July. Dostupné z: <http://karennews.org/2014/07/the-womens-league-of-burma-accuses-burma-army-of-protecting-rapists-in-its-ranks.html/>

Karen News. 2016. Burma Army's War in Kachin, Shan States Escalating. *Karen News*, 31 August. Dostupné z: <http://karennews.org/2016/08/burma-armys-war-in-kachin-shan-states-escalating.html/>

Karen Rivers Watch. 2016. Burma army's action in Karen state threaten to expand fighting, endangering peace proces and displaced people's return. *Progressive Voice*. Dostupné z: <https://progressivevoicemyanmar.org/2016/09/29/burma-armys-actions-in-karen-state-threaten-to-expand-fighting-endangering-peace-process-and-displaced-peoples-return/>

Kassim, A. 2014. Recent Trends in Transnational Population Inflows into Malaysia: Policy, Issues and Challenges. *Malaysian Journal of Economic Studies* 51 (1), 9–28.

Keling, M.F. 2010. A Historical Approach to Myanmar's Democratic Process. *Journal of Asia Pacific Studies* 1 (2), 132–148.

King, R. 2012. Theories and Typologies of Migration: An Overview and a Primer. *Willy Brandt Series of Working Papers in International Migration and Ethnic Relations* 3/12. Malmö: Malmö Institute for Studies of Migration, Diversity and Welfare.

King, R., Skeldon, R. 2010. „Mind the Gap!“ Integrating Approaches to Internal and International Migration. *Journal of Ethnic and Migration Studies* 36 (10), 1619–1646.

KNU. 2017. The Karens, A Nation, Their Nature And History. Dostupné z: <http://www.knuhq.org/about/the-karens-a-nation-their-nature-and-history/>

Kondylis, F., Mueller, V. 2014. Economic Consequences of Conflict and Environmental Displacement. In Lucas, R.E.B. (ed.) *International Handbook on Migration and Economic Development*. Cheltenham and Northampton, MA: Edward Elgar.

Košutová, K. 2010. Barmánci narazili ve Zlíně na krutou realitu. *Zlínský Deník*, 2 February. Dostupné z: https://zlinsky.denik.cz/zpravy_region/barmanci-narazili-ve-zline-na-krutou-realitu.html

Kramer, T. 2009. Neither War Nor Peace: The Future of the Cease-fire Agreements in Burma. *Transnational Institute*. Dostupné z: <https://www.tni.org/files/download/ceasefire.pdf>

Kramer, T. 2015. Ethnic Conflict and Lands Rights in Myanmar. *Social Research: An International Quarterly* 82 (2), 355–374.

Lewis, D.C., Spivey, S.E. 2015. Harvesting from a Repotted Plant: A Qualitative Study of Karen Refugees' Resettlement and Foodways. *Journal of Refugee Studies* 29 (1), 60–81.

Lovgreen, T. 2016. After 20 years in a refugee camp, Burmese family starts new life in B.C. *CBC News*, 15 July. Dostupné z: <http://www.cbc.ca/news/canada/british-columbia/burmese-refugee-family-qualicum-beach-1.3680265>

Lucas, R.E.B. 2016. Internal Migration in Developing Economies: An Overview of Recent Evidence. *Geopolitics, History, and International Relations* 8 (2), 159–191.

Ma, A. 2017. Labor Migration from Myanmar: Remittances, Reforms, and Challenges. *Migration Policy Institute*, 18 January. Dostupné z:

<https://www.migrationpolicy.org/article/labor-migration-myanmar-remittances-reforms-and-challenges>

MacKinnon, I. 2007. Burmese monks stage first protest since uprising. *The Guardian*, 1 November. Dostupné z:

<https://www.theguardian.com/world/2007/nov/01/burma.international>

Malinová, G. 2015. Rozdíl kultur obohacuje, ačkoli přináší problémy. Uprchlíci z Barmy v Novém Městě na Moravě. *Český Bratr online*, 14 October. Dostupné z: <http://www.ceskybratr.cz/archives/9185>

Marchbank, J., Sherrell, K., Friesen, C., Hyndman, J. 2014. *Karen Refugees After Five Years in Canada – Readyng Communities for Refugee Resettlement*. Dostupné z: https://issbc.org/wp-content/uploads/2015/02/Karen_Refugees_After_Five_Years_in_Canada_CS.pdf

Marshall, L.W. 2011. Toward a New Definition of „Refugee“: is the 1951 Convention out of Date? *European Journal of Trauma and Emergency Surgery* 37 (1), 61–66.

McCarthy, S. 2010. Legitimacy under Military Rule: Burma. *Politics & Policy* 38 (3), 545–569.

McPherson, P. 2017. „A lot of fake news“: Burmese back Aung San Suu Kyi on Rohingya crisis. *The Guardian*, 20 September. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/world/2017/sep/20/fake-news-burmese-back-aung-san-suu-kyi-myanmar-rohingya-crisis>

Mears, H. 2016. Kachin Refugees Struggle in Malaysia. *Myanmar Times*, 6 December. Dostupné z: <https://www.mmtimes.com/opinion/24070-kachin-refugees-struggle-in-malaysia.html>

Merhautová, P. 2012. Přesídlovací program České republiky. *Migraceonline.cz*, 10 October. Dostupné z: <http://migraceonline.cz/cz/e-knihovna/presidlovaci-program-ceske-republiky>

Milton, A.H., Rahman, M., Hussain, S., Jindal, C., Choudhury, S., Akter, S., Ferdousi, S., Akter Mouly, T., Hall, J., Efirid, J.T. 2017. Trapped in Statelessness: Rohingya

Refugees in Bangladesh. *International Journal of Environmental Research and Public Health* 14 (8), 942.

MIMU & PSF. 2016. *Situation Analysis of Southeastern Myanmar*. Dostupné z: <http://themimu.info/se-situation-analysis>

MRG. 2017. Myanmar/Burma. Dostupné z: <http://minorityrights.org/country/myanmarburma/>

Murphy, J. 2016. The Unique Programme that Brings Refugees to Canada. *BBC News*, 20 September. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/world-us-canada-37389657>

MVČR. 2008. *Přesídlení skupiny barmských uprchlíků z Malajsie v rámci pilotního přesídlovacího programu*. Dostupné z: www.mvcr.cz/soubor/realizace-presidlen-barm-uprchliku-pdf.aspx

MVČR. 2014. *Azyl, Migrace a Integrace*. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/azyl-migrace-a-integrace-azyl.aspx?q=Y2hudW09Nw%3d%3d>

MVČR. 2017a. Přesídlení první skupiny barmských uprchlíků z Malajsie. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/presidleni-prvni-skupiny-barmskych-uprchliku-z-malajsie.aspx>

MVČR. 2017b. Realizace pilotního programu přesídlení barmských uprchlíků z Malajsie – přilet druhé skupiny uprchlíků. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/realizace-pilotniho-programu-presidleni-barmskych-uprchliku-z-malajsie-prilet-druhe-skupiny-uprchliku.aspx>

Nadi, N.M. 2017. Shan refugees face massive cut in international assistance. *DVB*, 31 August. Dostupné z: <http://www.dvb.no/news/shan-refugees-face-massive-cut-international-assistance/77169>

Papri, J. 2017. Newcomers Add to Misery at Cramped Rohingya Camp in Bangladesh. *BenarNews*, 20 September. Dostupné z: <http://www.benarnews.org/english/news/bengali/leda-families-09202017155731.html>

Parker, D.M., Carrara, V.I., Pukrittayakamee, S., McGeady, R., Nosten, F.H. 2015. Malaria ecology along the Thailand-Myanmar border. *Malaria Journal* 14:388.

- Parnini, S.N. 2011. The Rohingya Issue in Bangladesh-Myanmar Relations. *International Journal of Arts & Sciences* 4 (23), 65–80.
- Paxton, G.A., Sangster, K.J., Maxwell, E.L., McBride, C.R.J., Drewe, R.H. 2012. Post-Arrival Health Screening in Karen Refugees in Australia. *PLoS ONE* 7 (5), 1–7.
- Pearn, B.R. 1944. Arakan and the First Anglo-Burmese War, 1824–25. *The Far Eastern Quarterly* 4 (1), 27–40.
- Pollak, O.B. 1978. The Origins of the Second Anglo-Burmese War (1852–53). *Modern Asian Studies* 12 (3), 483–502.
- Pon Nya Mon. 2007. Mon national identity: A demographic study. *International Mon Study Conference*. Bangkok, Thailand: Chulalongkorn University.
- Power, D.V., Pratt, R.J. 2012. Karen Refugees from Burma: focus group analysis. *International Journal of Migration, Health and Social Care* 8 (4), 156–166.
- Ramesh, R. 2007. Burmese army using rape to terrorise villagers, says report. *The Guardian*, 2 April. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/world/2007/apr/02/burma.randeepramesh>
- Rath, D., Shaw, W. 2007. South-South Migration and Remittances. *World Bank Working Paper No. 102*. Washington, DC: The World Bank.
- Robinson, G., Thawnghmung, A.M. 2017. Myanmar's New Era: A Break from the Past, or Too Much of the Same? *Southeast Asian Affairs* 2017, 237–257.
- Rodriguez-Guitler, A. 2017. Burmese population in the U.S., 2000–2015. *Pew Research Center*, 8 September. Dostupné z: <http://www.pewsocialtrends.org/chart/burmese-population-in-the-u-s/>
- Safi, M. 2017. Bangladesh calls on Myanmar to take back Rohingya refugees. *The Guardian*, 12 September. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/world/2017/sep/12/bangladesh-sheikh-hasina-calls-on-myanmar-to-take-back-rohingya-refugees>

- Sanderson, M. 2010. International Migration and Human Development in Destination Countries: A Cross National Analysis of Less Developed Countries, 1970-2005. *Social Indicator Research* 96, 59–83.
- Schweitzer, R.D., Brough, M., Vromans, L., Asic-Kobe, M. 2011. Mental health of newly arrived Burmese refugees in Australia: contributions of pre-migration and post-migration experience. *Australian and New Zealand Journal of Psychiatry* 45, 299–307.
- Selth, A. 1986. Race and Resistance in Burma, 1942-1945. *Modern Asian Studies* 20 (3), 483–507.
- Sevunts, L. 2017. Canada provides \$2.5M in urgent funding for Rohingya refugees in Bangladesh. *CBC News*, 15 September. Dostupné z: <http://www.cbc.ca/news/politics/canada-funding-rohingya-refugees-1.4291596>
- SHRF & SWAN. 2002. *License to rape. The Burmese military regimes's use of sexual violence in the ongoing war in Shan State*. Dostupné z: http://burmalink.org/wp-content/uploads/2014/01/Licence_Rape_english.pdf
- Silverstein, J. 1977. *Burma: Military rule and the politics of stagnation*. Ithaca and London: Cornell University Press.
- Smatana, L. 2015. Česko je Ráj, říká Barmánec odsouzený k trestu smrti. *Radiožurnál*, 11 November. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/radiozurnal/zajimavosti/_zprava/cesko-je-raj-rika-barmanec-odsouzeny-k-trestu-smrti--1553173
- Sollom, R., Richards, A.K., Parmar, P., Mullany, L.C., Lian, S.B., Iacopino, V., Beyrer, C. 2011. Health and Human Rights in Chin State, Western Burma: A Population-Based Assesment Using Multistaged Household Cluster Sampling. *PLoS Medicine* 8 (2), 1–11.
- South, A. 2011. *Burma's Longest war: Anatomy of the Karen Conflict*. Amsterdam: Transnational Institute and Burma Center Netherlands.
- Stern, N.H. 2007. *The Economics of Climate Change: Stern Review*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Syed, S.M., Wroe, E., Fuller, A., Leaning, J. 2017. The Rohingya people of Myanmar: health, human rights and identity. *The Lancet* 389, 1841–1850.

- Tan, V. 2014. US wraps up group resettlement for Myanmar refugees in Thailand. *The UN Refugee Agency*, 29 January. Dostupné z: <http://www.unhcr.org/afr/news/latest/2014/1/52e90f8f6/wraps-group-resettlement-myanmar-refugees-thailand.html>
- Tang, A. 2017. UNHCR says willing to share refugee data with Malaysia. *The Star*, 10 August. Dostupné z: <https://www.thestar.com.my/news/nation/2017/08/10/unhcr-share-refugee-database-malaysia/>
- Taylor, S. 2017. Refugee Protection in the Asia Pacific Region. *Rights in Exile Programme*. Dostupné z: <http://www.refugeelegalaidinformation.org/refugee-protection-asia-pacific-region>
- TBC. 1998. *Burmese Border Refugee Sites with Population Figures*. Dostupné z: <http://www.theborderconsortium.org/media/12233/map-1998-12-dec.pdf>
- TBC. 2014. *Protection and Security Concerns in Southeast Burma/Myanmar*. Dostupné z: <http://www.theborderconsortium.org/media/54376/report-2014-idp-en.pdf>
- TBC. 2016. *The Border Consortium 2016 Annual Report*. Dostupné z: <http://www.theborderconsortium.org/media/80489/2016-annual-report-jan-dec.pdf>
- TBC. 2017. *Refugee and IDP Camp Populations: September 2017*. Dostupné z: <http://www.theborderconsortium.org/media/86018/2017-09-sep-map-tbc-unhcr.pdf>
- Thakuria, N. 2014. To Return or Not: Chin refugees' dilemma in India. *TerraGreen*, March 2014, 38–40.
- The Week. 2015. The Rohingya boat crisis: why refugees are fleeing Burma. *The Week*, 21 May. Dostupné z: <http://www.theweek.co.uk/63745/the-rohingya-boat-crisis-why-refugees-are-fleeing-burma>
- Thet, M.M., Pholphirul, P. 2016. The Perception of Myanmar Development on its Return Migrants: Implications for Burmese Migrants in Thailand. *International Migration & Integration* 17, 995–1014.
- Turton, D. 2003. *Conceptualising Forced Migration. RSC Working Paper No. 12*. Oxford: University of Oxford.

UNDP. 2009. *Overcoming Barriers: Human Mobility and Development. Human Development Report 2009*. New York: United Nations Development Programme.

UNHCR. 1969. *OAU Convention Governing the Specific Aspects of Refugee Problems in Africa*. Dostupné z: <http://www.unhcr.org/about-us/background/45dc1a682/oau-convention-governing-specific-aspects-refugee-problems-africa-adopted.html>

UNHCR. 1984. *Cartagena Declaration on Refugees*. Dostupné z: <http://www.unhcr.org/about-us/background/45dc19084/cartagena-declaration-refugees-adopted-colloquium-international-protection.html>

UNHCR. 2010. *Convention and Protocol Relating to the Status of Refugees*. Dostupné z: <http://www.unhcr.org/3b66c2aa10.pdf>

UNHCR. 2015. *Malaysia Factsheet*. Dostupné z: <http://www.unhcr.org/protection/operations/56167f6b6/malaysia-fact-sheet.html>

UNHCR. 2016. *UNHCR Statistics: The World in Numbers*. Dostupné z: http://popstats.unhcr.org/en/overview#_ga=2.79550932.1712960856.1512415417-1841117225.1510242273

UNHCR. 2017a. *Bangladesh Factsheet*. Dostupné z: <http://www.unhcr.org/protection/operations/50001ae09/bangladesh-fact-sheet.html>

UNHCR. 2017b. *Myanmar Situation: UNHCR's Emergency Response in Bangladesh*. Dostupné z: <http://reporting.unhcr.org/sites/default/files/UNHCR%20Update%20on%20the%20Emergency%20Response%20in%20Bangladesh%20-%20September%202017.pdf>

UNHCR. 2017c. Bangladesh: Rohingya refugees moved from Kutupalong camp to new site. *The UN Refugee Agency*, 27 October. Dostupné z: <http://www.unhcr.org/news/briefing/2017/10/59f2f1a44/bangladesh-rohingya-refugees-moved-kutupalong-camp-new-site.html%20Kutupalong%20extension%20UNHCR%202017>

UNHCR. 2017d. *Resettlement*. Dostupné z: <http://www.unhcr.org/resettlement.html>

UNHCR. 2017e. *Refugee Resettlement Facts*. Dostupné z: <https://www.unhcr.ca/wp-content/uploads/2017/03/Canada-Resettlement-Fact-Sheet-March-2017.v2.pdf>

- United Nations Population Division. 2015. *International Migrant Stock 2015*. Dostupné z:
<http://www.un.org/en/development/desa/population/migration/data/estimates2/estimates15.shtml>
- UNODC. 2013. *Southeast Asia Opium Survey 2013: Lao PDR, Myanmar*. Dostupné z:
https://www.unodc.org/documents/crop-monitoring/sea/SEA_Opium_Survey_2013_web.pdf
- Vláda ČR. 2008. *Koncepce národního přesídlovacího programu*. Dostupné z:
www.mvcr.cz/soubor/koncepce-presidlovaciho-pgm-pdf.aspx
- Walton, M.J. 2008. Ethnicity, Conflict and History in Burma: The Myths of Panglong. *Asian Survey* 48 (6), 889–910.
- Wang, A. 2016. Landmark Myanmar Refugee Return Programme off to Rough Start. *Irinnews*, 29 November. Dostupné z:
<https://www.irinnews.org/news/2016/11/29/landmark-myanmar-refugee-return-programme-rough-start>
- Watkins, P.G., Razee, H., Richter, J., 2012. „I’m telling you...the language barrier is the most, the biggest challenge“: Barriers to education among Karen refugee women in Australia. *Australian Journal of Education* 56 (2), 126–141.
- Welch, K. 2017. A Pivotal Moment for the US Resettlement Program. *Research brief June 2017*. Berkeley, CA: Haas Institute for a Fair and Inclusive Society, University of California
- Wiley, J.E. 2012. Exporting People: A Filipino Development Model. *FOCUS on Geography* 55 (1), 19–27.
- Wright, R., Hunt, K., Berlinger, J. 2017. Aung San Suu Kyi breaks silence on Rohingya, sparks storm of criticism. *CNN*, 19 September. Dostupné z:
<http://edition.cnn.com/2017/09/18/asia/aung-san-suu-kyi-speech-rohingya/index.html>
- Zin, M., Joseph, B. 2012. The Opening in Burma: The Democrats’ Opportunity. *Journal of Democracy* 23 (4), 104–119.